

Raport o stanie Gminy Tuchów za 2018 r.

Magdalena Marszałek
Burmistrz Tuchowa

Tuchów, 14 maja 2019 roku

Spis treści

I. Wstęp.....	4
II. Informacje ogólne o Gminie Tuchów.....	5
Dostępność komunikacyjna.....	5
Demografia.....	5
Bezrobocie.....	7
III. Informacje finansowe.....	8
A. Stan finansów Gminy Tuchów.....	8
B. Realizacja dochodów.....	8
C. Realizacja wydatków.....	9
D. Inwestycje.....	10
E. Zadłużenie Gminy.....	11
IV. Mienie komunalne i ochrona środowiska.....	13
IV.1. Informacja o stanie mienia komunalnego.....	13
IV.2. Infrastruktura komunalna.....	14
A. Sieć komunikacji drogowej.....	14
B. Dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków.....	15
C. Gospodarowanie odpadami.....	16
D. Gospodarowanie zasobem mieszkaniowym.....	18
E. Ochrona Środowiska.....	19
V. Ład przestrzenny.....	20
VI. Oświata i edukacja.....	21
VII. Polityka społeczna.....	28
VIII. Kultura, sport, rekreacja i turystyka.....	29
Kultura.....	29
Dom Kultury.....	29
Biblioteka Publiczna.....	30
Sport, rekreacja i turystyka.....	32
Sport i rekreacja.....	32
Turystyka.....	33
IX. Rozwój gospodarczy.....	35
X. Administracja i zasoby ludzkie.....	37
XI. Przedsięwzięcia realizowane z funduszy zewnętrznych.....	38
XII. Informacja o realizacji polityk, programów i strategii.....	39
A. Strategia Rozwoju Gminy Tuchów na lata 2012-2020.....	39
B. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego.....	43
C. Zasoby materialne gminy.....	44
C.1. Gminny program rewitalizacji.....	44
C.2. Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy.....	46
D. Program opieki nad zabytkami.....	47
E. Infrastruktura komunalna.....	47
E.1. Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych.....	47
F. Środowisko.....	49
F.1. Program Ochrony Powietrza dla Województwa Małopolskiego (POP).....	49
F.2. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN).....	50
F.3. Program ochrony środowiska.....	54

F.4. Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi.....	58
G. Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych.....	58
G.1. Gminny program wspierania rodziny	58
G.2. Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	60
G.3. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii	64
H. Program Współpracy Gminy Tuchów z organizacjami pozarządowymi.....	66
I. Program wspierania edukacji uzdolnionych dzieci o młodzieży z terenu gminy Tuchów .	69
XIII. Realizacja uchwał rady Gminy	70
A. Omówienie ogólne	70
B. Zestawienie szczegółowe.....	70
XIV. Współpraca Gminy z podmiotami zewnętrznymi.....	75
A. Gmina w stowarzyszeniach	75
B. Udziały Gminy w spółkach prawa handlowego	76
C. Współpraca zagraniczna	77
D. Współpraca z innymi jednostkami samorządowymi i wojewodą	78
XV. Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa.....	78
XVI. Podsumowanie.....	80

I. Wstęp.

Podstawą prawną do sporządzenia Raportu o stanie Gminy Tuchów za rok 2018 (dalej, jako „Raport”) jest art. 28 aa ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (dalej, jako „Ustawa”), który stanowi: „*Burmistrz co roku do dnia 31 maja przedstawia radzie gminy raport o stanie gminy. Raport obejmuje podsumowanie działalności burmistrza w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego*”. Raport został podzielony na rozdziały wg najważniejszych obszarów tematycznych (patrz spis treści), w których ujęto stan Gminy Tuchów na koniec 2018 r. wraz z krótką analizą dokonań w każdym z obszarów oraz prezentacją czynników wewnętrznych i zewnętrznych mających wpływ na funkcjonowanie Gminy Tuchów.

Raport został opracowany na podstawie danych ze sprawozdań, ewaluacji, raportów przygotowywanych corocznie przez pracowników Urzędu Miejskiego w Tuchowie, jednostki organizacyjne Gminy Tuchów, instytucje zewnętrzne takie jak np. GUS i Powiatowy Urząd Pracy. Informacje dotyczące realizowanych zadań Gminy, w tym jej finansów, zawarte w niniejszym Raporcie, zostały zaczerpnięte z *Informacji z realizacji budżetu Gminy Tuchów za 2018 r. z dnia 18 marca 2019 r.* oraz za lata poprzednie.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 4a Ustawy rada gminy rozpatruje raport o stanie gminy oraz podejmuje uchwałę w sprawie udzielenia lub nieudzielenia wotum zaufania burmistrzowi z tego tytułu. Art. 28aa Ustawy zobowiązuje burmistrza do przedstawienia co roku do dnia 31 maja radzie gminy raportu o stanie gminy. Rada gminy rozpatruje raport podczas sesji, na której podejmowana jest uchwała rady gminy w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium burmistrzowi. Nad przedstawionym raportem o stanie gminy przeprowadza się debatę. W debacie nad raportem o stanie gminy radni zabierają głos bez ograniczeń czasowych, a mieszkańcy gminy mogą zabierać głos. Mieszkaniec, który chciałby zabrać głos, składa do przewodniczącego rady pisemne zgłoszenie, poparte podpisami co najmniej 20 osób. Zgłoszenie składa się najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień, na który zwołana została sesja, podczas której ma być przedstawiany raport. Mieszkańcy są dopuszczani do głosu według kolejności otrzymania zgłoszenia przez przewodniczącego rady. Liczba mieszkańców mogących zabrać głos w debacie wynosi 15, chyba że rada postanowi o zwiększeniu tej liczby.

Po zakończeniu debaty nad raportem o stanie gminy rada gminy przeprowadza głosowanie nad udzieleniem burmistrzowi wotum zaufania. Uchwałę o udzieleniu burmistrzowi wotum zaufania rada podejmuje bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady. Niepodjęcie uchwały o udzieleniu wotum zaufania jest równoznaczne z podjęciem uchwały o nieudzieleniu wotum. W przypadku nieudzielenia burmistrzowi wotum zaufania w dwóch kolejnych latach rada gminy może podjąć uchwałę o przeprowadzeniu referendum w sprawie odwołania burmistrza.

Dokonując oceny Raportu należy zwrócić uwagę, że opisuje on stan Gminy Tuchów na koniec 2018 r., tj. czasu obowiązywania budżetu przygotowywanego i realizowanego przez organ wykonawczy poprzedniej kadencji, w którym funkcję burmistrza sprawowała inna osoba niż obecnie.

II. Informacje ogólne o Gminie Tuchów

Miasto i gmina Tuchów położone są w południowo-wschodniej Polsce, w województwie małopolskim, w powiecie tarnowskim. Samo miasto oddalone jest o 16 kilometrów od Tarnowa, z którym łączy je droga wojewódzka nr 977 oraz linia kolejowa nr 96. Gmina Tuchów położona jest na terenie Pogórza Ciężkowicko-Rożnowskiego, które zaliczane jest do pasma Pogórza Karpackiego. Powierzchnia gminy wynosi 99,9 km², przy czym 81,9% stanowi obszar wiejski.

Tuchów jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej, w skład której, poza miastem, wchodzi 12 miejscowości: Buchcice, Burzyn, Dąbrówka Tuchowska, Jodłówka Tuchowska, Karwodrza, Lubaszowa, Łowczów, Mieszna Opacka, Piotrkowice, Siedliska, Trzemesna i Zabłędza.

W 2018 r. funkcjonowało 16 jednostek pomocniczych Gminy Tuchów, w tym 13 sołectw tj.: Buchcice, Burzyn, Dąbrówka Tuchowska, Jodłówka Tuchowska, Karwodrza, Lubaszowa, Łowczów, Mieszna Opacka, Piotrkowice, Siedliska, Kozłówek, Trzemesna, Zabłędza i 3 osiedla tj.: Garbek, Kielanowice i Tuchów. Jednostka pomocnicza gminy to struktura społeczno-terytorialna, która przejmuje na swoim terytorium realizację zadań publicznych, ułatwiając gminie wykonywanie jej zadań. W 2018 r. Rada Miejska w Tuchowie podjęła decyzję o podziale osiedla Tuchów, od nowej kadencji organów jednostek pomocniczych 2019-2024 r., na dwa osiedla, tj. Tuchów-lewobrzeżny i Tuchów-prawobrzeżny.

Gmina ma charakter typowo rolniczy, choć cechą charakterystyczną większości gospodarstw jest ich rozdrobnienie. W gminie nie ma większych zakładów przemysłowych, choć dzięki nowopowstałej Tuchowskiej Strefie Aktywności Gospodarczej (2014 r.) istnieje szansa na pojawienie się takich zakładów.

Dostępność komunikacyjna

Gmina Tuchów posiada dogodne położenie komunikacyjne. Oś komunikacyjną stanowi droga wojewódzka nr 977 prowadząca z Tarnowa przez Ciężkowice i Gorlice do Koniecznej i przejścia granicznego ze Słowacją. Droga ta stanowi także najkrótszy i najszybszy dojazd z Tuchowa do Tarnowa, gdzie łączy się z drogą krajową nr 94, a w przyszłości - z autostradą A4, która umożliwi szybki i dogodny dojazd do Krakowa, na Dolny i Górny Śląsk, a także do Niemiec i na Ukrainę. Gmina Tuchów posiada także dogodne połączenie drogowe z Nowym Sączem, Jasłem i atrakcyjnymi pod względem turystycznym okolicami Krynicy-Zdroju i Muszyny. Podstawowy układ drogowy na terenie gminy uzupełnia sieć dróg gminnych i powiatowych, rozprowadzających ruch do poszczególnych sołectw.

Terytorium gminy z północy na południe przecina także jednotorowa, zelektryfikowana linia kolejowa nr 96 Tarnów – Stróże – Nowy Sącz – Leluchów (granica państwa). Jest ona wykorzystywana w ruchu towarowym i pasażerskim oraz posiada duże znaczenie w sieci transportowej kraju, prowadząc do jednego z dwóch czynnych obecnie kolejowych przejść granicznych Polski ze Słowacją.

Demografia

Na koniec 2018 r. na terenie gminy Tuchów zameldowanych było 18 202 osób, z czego 6 679 w samym mieście. Liczby te nie odzwierciedlają faktycznie zamieszkałych osób w gminie Tuchów, a jedynie wykazanych w ewidencji ludności prowadzonej przez Urząd Miejski w Tuchowie. Znaczny odsetek osób (szacowany na ok. 2 000 osób) przebywa za granicą, studiuje lub mieszka w innej gminie i nie dokonał wymeldowania.

Tabela nr 1. Ludność Gminy Tuchów

Wybrane dane statystyczne	2015	2016	2017	2018
Ludność	18 413	18 318	18 235	18 193
ludność na 1 km ²	182	182	182	182
kobiety na 100 mężczyzn	102	102	102	102

Liczba ludności, na przestrzeni ostatnich 4 lat (tabela powyżej) nieznacznie, choć systematycznie malała. W efekcie, na koniec 2018 r. w gminie Tuchów zameldowanych było o 220 osób mniej niż na początku 2015 r. (spadek o 1,19%), a w porównaniu do 2017 r. - spadek o 42 osoby.

Tabela nr 2. Przyrost naturalny

Zdarzenia USC	2015	2016	2017	2018
ilość urodzeń mieszkańców	197	186	191	198
ilość zgonów mieszkańców	172	178	173	167
współczynnik przyrostu naturalnego [w promilach]	1,4	0,4	1,0	1,7

Choć migracja ludności w ostatnich latach w gminie Tuchów ma saldo ujemne, to obserwuje się nieznaczny dodatni przyrost naturalny (tabela nr 2). W 2018 r. wskaźnik przyrostu naturalnego był dodatni i wyniósł 1,7 promila. Nie zmienia to faktu, że z roku na rok ubywa osób w przedziale wiekowym 0-17 lat (tabela nr 3). W 2018 r. odnotowano spadek w tej grupie wiekowej o 15 osób w stosunku do roku poprzedniego i o 139 osób w stosunku do 2015 r. (spadek o 3,7%). Jest to zjawisko niepożądane, które w przyszłości będzie powodować wiele niekorzystnych zjawisk. W ostatnim czasie spadek liczby dzieci i młodzieży powoduje pogarszającą się sytuację w placówkach oświatowych, a tym samym zwiększenie obciążeń budżetu Gminy Tuchów.

Tabela nr 3. Struktura wiekowa ludności

Ludność w wieku:	2015	2016	2017	2018
przedprodukcyjnym	3 790	3 732	3 666	3 651
produkcyjnym	11 751	11 697	11 631	11 529
poprodukcyjnym	2 872	2 889	2 938	3 013

Obserwuje się wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Na koniec 2018 r. w gminie Tuchów w wieku poprodukcyjnym było o 141 osób więcej niż na koniec 2015 r. Taki trend jest sygnałem m.in. dla samorządu do podjęcia działań nakierowanych na zaspokajanie potrzeb osób starszych oraz stymulowanie przyrostu demograficznego.

Ze strukturą wieku ściśle powiązany jest wskaźnik obciążenia demograficznego, który wskazuje liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na każde 100 osób w wieku produkcyjnym. Im wyższe wartości przyjmuje w danym roku, tym bardziej niekorzystny wpływ struktura wiekowa wywiera na kondycję lokalnej gospodarki. Dla gminy Tuchów w 2010 r. wskaźnik sięgał relatywnie wysokiej wartości 61,7 osoby, a jego rozmiar był widoczny zwłaszcza w odniesieniu do powiatu i regionu. W 2018 r. wskaźnik znacznie się poprawił i spadł do wartości 32,3 osoby, co można uznać za pożądaną sytuację demograficzną.

Bezrobocie

Z obserwacji poziomu bezrobocia w gminach regionu tarnowskiego na przestrzeni minionego roku wynika, że w 16 gminach wystąpił spadek liczby bezrobotnych, a w 1 bezrobocie wzrosło. Bezrobocie w okresie od stycznia do grudnia 2018 r. spadło średnio o 10,7%.

Najwyższy spadek liczby bezrobotnych w 2018 r. zanotowano w gminach: Skrzyszów (19,5%), Ryglice (18,0%), Wojnicz (17,5%), Pleśna (14,0%), Ciężkowice (13,9%), Rzepiennik Strzyżewski (12,4%), Tarnów miasto (12,2%), Gromnik (12,1%), Wietrzychowice (11,9%) i Wierzchosławice (11,4%).

Wzrost zanotowano w gminie Żabno (o 4,3%). W gminie Tuchów bezrobocie spadło o 8,7%. Na spadek bezrobocia w gminie Tuchów składa się szereg czynników, w tym m.in.: powstanie Tuchowskiej Strefy Aktywności Gospodarczej (zrealizowana i otwarta przez Gminę Tuchów w 2014 r.), otwarte rynki pracy za granicą, programy socjalne wspierające rodziny, jak np. „500+” czy wreszcie duża przedsiębiorczość ludności, o czym świadczą dane z tabeli nr 4. Wskaźnik obrazujący liczbę podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminie Tuchów (647) jest większy niż w powiecie tarnowskim (625).

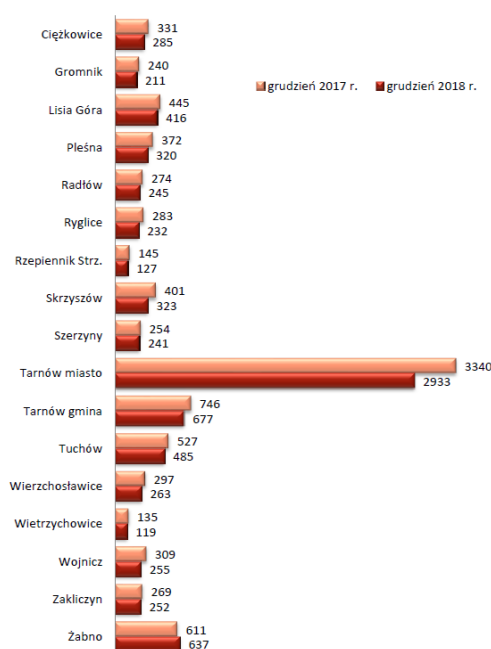

Tabela nr 4. Podmioty gospodarki narodowej

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2017 r.	Powiat	Gmina
ogółem	12 575	1 167
w tym w sektorze: rolniczym	320	16
przemysłowym	1742	211
budowlanym	2794	236
na 10 tys. ludności	625	647
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności	507	522

III. Informacje finansowe

A. Stan finansów Gminy Tuchów

Działalność finansowa Gminy prowadzona była w oparciu o uchwałę Rady Miejskiej w Tuchowie nr XLVIII/341/2017 z dnia 28 grudnia 2017 r.: uchwała budżetowa Gminy Tuchów na 2018 r., zmienianą na przestrzeni całego roku budżetowego.

Wykonanie budżetu Gminy Tuchów w 2018 r. było następujące:

Wyszczególnienie	Plan (zł)	Wykonanie (zł)	Wykonanie (%)
dochody	73 007 969,32	72 537 757,08	99,36
wydatki	75 381 625,05	72 778 467,37	96,55
deficyt budżetu	2 373 655,73	240 710,29	10,14
przychody	5 331 579,99	3 198 634,55	59,99
rozchody	2 957 924,26	2 957 924,26	100,00

Dochody Gminy Tuchów zostały wykonane prawie w całości – na poziomie ponad 99,36%. Wydatki budżetu były na poziomie istotnie niższym niż planowano (o 3,5%), tj. o 2,6 mln zł. Dzięki temu deficyt budżetu na koniec roku był 10-krotnie niższy niż zaplanowany - wyniósł 241 tys. zł wobec planowanych 2,4 mln zł.

Udział dochodów własnych w dochodach ogółem stanowił - 24,81%

Przychody budżetu pochodziły z emisji obligacji komunalnych w kwocie 3,9 mln zł. Zostały one rozdysponowane zgodnie z tabelą nr 5.

Tabela nr 5. Przychody z emisji obligacji komunalnych

Wyszczególnienie	Wykonanie (zł)
przychody z emisji obligacji komunalnych, w tym:	3 904 000,00
przeznaczone na spłatę pożyczki i kredytów	2 792 927,26
przeznaczone na udzielenie pożyczek przez Gminę	164 997,00
przeznaczone na sfinansowanie deficytu budżetu	240 710,29
pozostawione jako wolne środki do wykorzystania w latach następnych	705 365,45

Rozchody budżetu stanowiły spłaty pożyczki i kredytów zaciągniętych przez Gminę Tuchów przed 2018 r. (2 792 927,26 zł) i udzielenie przez Gminę pożyczek innym podmiotom (164 997 zł).

B. Realizacja dochodów

Wykonanie dochodów Gminy Tuchów w 2018 r. przedstawione jest w tabeli nr 6.

Tabela nr 6. Dochody Gminy Tuchów

Lp.	Źródła dochodów	Plan	Wykonanie	Wykonanie (%)
	dochody ogółem, w tym:	73 007 969,32	72 537 757,08	99,36
1	dochody własne, w tym:	17 930 546,15	17 996 941,30	100,37
1.1	podatek dochodowy od osób fizycznych	9 170 549,23	9 235 207,00	100,71

Lp.	Źródła dochodów	Plan	Wykonanie	Wykonanie (%)
1.2	pozostałe podatki i opłaty, w tym:	6 910 698,26	6 948 063,57	100,54
1.2.1	podatek od nieruchomości	2 816 000,00	2 816 805,39	100,03
1.2.2	podatek rolny	866 500,00	875 593,61	101,05
1.2.3	opłata za odbiór odpadów	1 636 000,00	1 684 144,08	102,94
1.2.4	pozostałe podatki i opłaty	1 592 198,26	1 571 520,49	98,70
1.3	dochody z majątku Gminy	1 497 364,62	1 418 512,87	94,73
1.4	pozostałe dochody	351 934,04	395 157,86	112,28
2	dotacje celowe, w tym:	27 404 567,17	26 867 959,78	98,04
2.1	na projekty finansowane ze środków UE	3 393 150,29	3 067 842,66	90,41
2.2	na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej	21 184 413,49	21 016 641,70	99,21
2.3	pozostałe	2 827 003,39	2 783 475,42	98,46
3	subwencje, w tym:	27 672 856,00	27 672 856,00	100,00
3.1	oświatowa	16 241 920,00	16 241 920,00	100,00
3.2	wyrównawcza	10 993 326,00	10 993 326,00	100,00
3.3	równoważąca	437 610,00	437 610,00	100,00

Gmina Tuchów osiągnęła dochody łączne na poziomie o 470 tys. zł (0, 6%) niższym niż planowane. Z 72 537 757, 08 uzyskanych dochodów, 69 054 363, 08 zł stanowiły dochody bieżące, a 3 483 394, 00 zł – majątkowe. Największym źródłem dochodów Gminy były subwencje (38,1%). Podobny udział w dochodach miały dotacje celowe (37%), dochody własne zaś stanowiły 24, 8% dochodów ogółem. Wyższe od planowanych były dochody z tytułu podatków i opłat, natomiast niższe – z tytułu dotacji. Dotyczyło to w szczególności dotacji na projekty dofinansowane ze środków Unii Europejskiej i wynikało z faktu, że Gmina nie uzyskała planowanego refinansowania dotacjami części wydatków. Dotacje te zostaną przekazane Gminie w 2019 r., po zatwierdzeniu rozliczenia wydatków przeznaczonych do sfinansowania dotacją.

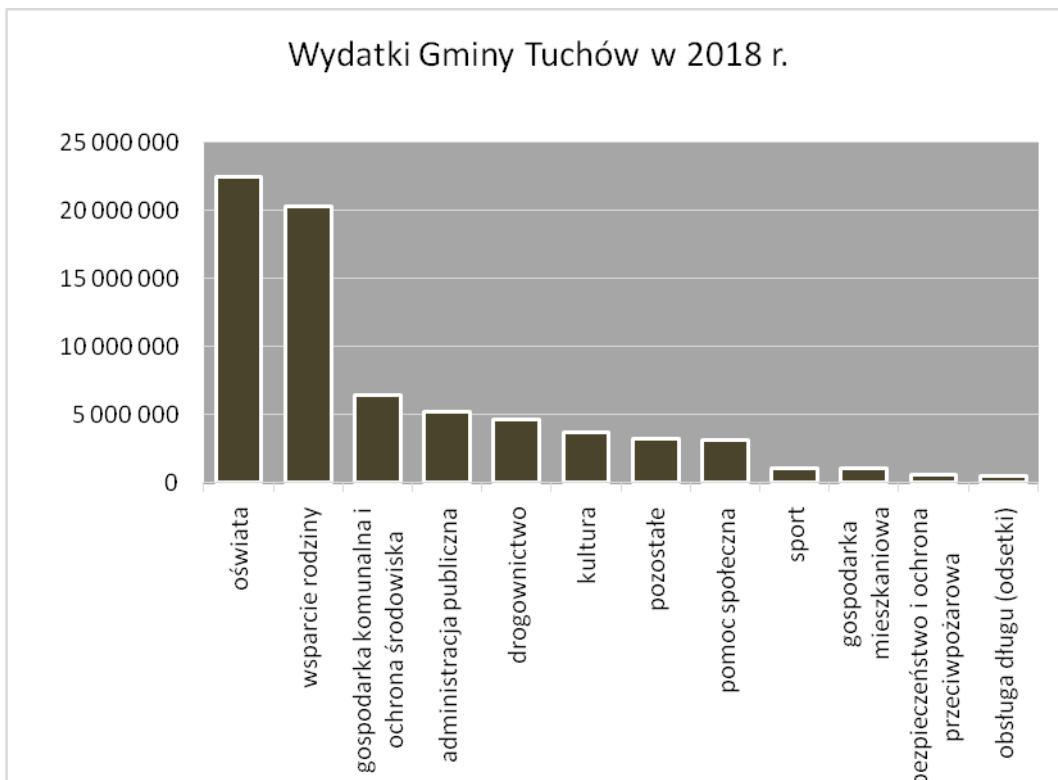
C. Realizacja wydatków

Wykonanie wydatków Gminy Tuchów w 2018 r. przedstawione jest w tabeli nr 7.

Tabela nr 7. Wydatki Gminy Tuchów

Lp.	Przeznaczenie	Plan (zł)	Wykonanie (zł)	Wykonanie (%)
1	drogownictwo	5 121 652,78	4 696 288,80	91,69
2	gospodarka mieszkaniowa	1 261 528,83	1 069 357,22	84,77
3	administracja publiczna	5 367 482,14	5 260 320,81	98,00
4	bezpieczeństwo i ochrona przeciwpożarowa	611 431,11	582 208,24	95,22
5	obsługa długu (odsetki)	487 915,04	476 994,83	97,76
6	oświata	22 909 807,76	22 502 160,89	98,22
7	pomoc społeczna	3 231 675,05	3 201 673,59	99,07
8	wsparcie rodziny	20 656 324,12	20 367 183,11	98,60

Lp.	Przeznaczenie	Plan (zł)	Wykonanie (zł)	Wykonanie (%)
9	gospodarka komunalna i ochrona środowiska	6 985 844,13	6 461 244,77	92,49
10	kultura	3 852 195,39	3 766 904,98	97,79
11	sport	1 295 739,23	1 103 285,87	85,15
12	pozostałe	3 600 029,47	3 290 844,26	91,41
	Ogółem	75 381 625,05	72 778 467,37	96,55

Wydatki zostały wykonane na poziomie 96,55%, co oznacza, że Gmina Tuchów miała oszczędności na wydatkach w kwocie 2,6 mln zł. Z 72 778 467,37 wykonanych wydatków 65 326 907,14 zł stanowiły wydatki bieżące, a 7 451 560,23 zł – majątkowe.

Zdecydowana większość wydatków przeznaczona była na oświatę (prawie 31% budżetu), wsparcie rodziny (28%) oraz gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (8,9%). Wysoki udział w budżecie miały także wydatki na administrację, drogownictwo, kulturę i pomoc społeczną.

D. Inwestycje

Najważniejsze inwestycje wykonane w 2018 r. przedstawia tabela nr 8.

Tabela nr 8. Inwestycje.

Lp.	Przedmiot	Koszt (zł)
I	drogownictwo	2 967 303,62
1	przebudowa ul. Kolejowej w Tuchowie	2 060 248,30

Lp.	Przedmiot	Koszt (zł)
2	budowa dróg	591 457,86
3	budowy chodników	200 579,26
4	obwodnica Tuchowa	92 250,00
5	budowa oświetlenia dróg	22 768,20
II	inwestycje w budynki	2 598 788,59
6	modernizacja budynku Sokoła w Tuchowie	2 055 399,38
7	adaptacja budynku Szkoły Podstawowej w Piotrkowicach w celu utworzenia przedszkola	207 489,95
8	rozbudowa Szkoły Podstawowej w Zabłędzy o salę gimnastyczną	219 273,25
9	wykończenie piwnic w budynku poczty dla potrzeb Szkoły Muzycznej	49 734,38
10	pozostałe	66 891,63
III	sport i turystyka	578 546,28
11	modernizacja wieży widokowej w Jodłówce Tuchowskiej	202 023,44
12	budowa placu zabaw w Tuchowie	155 176,20
13	budowa Otwartych Stref Aktywności w Siedliskach i Karwodrzy	100 697,64
14	wymiana nawierzchni boiska przy Liceum w Tuchowie	120 649,00
IV	inne inwestycje	1 306 921,74
15	zakup samochodu dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Siedliskach	299 500,00
16	pozostałe inwestycje w Ochotnicze Straże Pożarne	31 580,00
17	informatyzacja Urzędu Miejskiego w Tuchowie	104 440,30
18	wymiany pieców dla mieszkańców Gminy Tuchów	829 913,51
19	pozostałe	41 487,93
	razem	7 451 560,23

Większość inwestycji wykonanych w 2018 r. dotyczyła modernizacji dróg w Gminie Tuchów. Największą inwestycją była przebudowa ul. Kolejowej w Tuchowie w ramach projektu pt. „Park and ride – zintegrowana infrastruktura dla transportu niskoemisyjnego w mieście Tarnów i subregionie Tarnowskim na terenie Gminy Tuchów”. Drugim największym celem inwestycyjnym Gminy były budynki, a wśród nich – modernizacja budynku Sokoła w Tuchowie w ramach projektu pt. „Modernizacja zabytkowego budynku Sokoła w Tuchowie wraz z rewitalizacją jego otoczenia oraz dostosowaniem obiektu do funkcji muzealnych”. Do innych ważnych inwestycji wykonanych w 2018 r. należały inwestycje wymienione w tabeli nr 8).

E. Zadłużenie Gminy

Na początku 2018 r. Gmina Tuchów miała zadłużenie z tytułu pożyczki i kredytów w wysokości 19 031 230, 04 zł. W 2018 r. zostało spłacone zadłużenie w kwocie 2 792 927, 26 zł i zaciągnięty dług z tytułu emisji obligacji komunalnych w wysokości 3 904 000, 00 zł, zatem zadłużenie na koniec 2018 r. wyniosło 20 142 302, 78 zł.

Zgodnie z wieloletnią prognozą finansową dla Gminy Tuchów przyjętą na okres rozpoczynający się po zakończeniu 2018 r. zaciągnięcie kolejnego długu planowane było w 2019 r. – w kwocie 3 900 000 zł i następnie w 2020 r. – w kwocie 1 800 000 zł. Przy tym założeniu kwota zadłużenia Gminy i jego spłaty w kolejnych latach przedstawia tabela nr 9.

Tabela nr 9. Zadłużenie Gminy Tuchów.

Rok	Zadłużenie zaciągane w danym roku (zł)	Zadłużenie spłacane w danym roku (zł)	Zadłużenie łączne na koniec roku (zł)
2019	3 900 000,00	2 663 428,26	21 378 874,52
2020	1 800 000,00	2 763 428,26	20 415 446,26
2021	0,00	2 482 715,22	17 932 731,04
2022	0,00	2 285 000,00	15 647 731,04
2023	0,00	2 701 937,04	12 945 794,00
2024	0,00	3 090 000,00	9 855 794,00
2025	0,00	2 690 000,00	7 165 794,00
2026	0,00	1 990 000,00	5 175 794,00
2027	0,00	1 788 374,00	3 387 420,00
2028	0,00	1 527 420,00	1 860 000,00
2029	0,00	690 000,00	1 170 000,00
2030	0,00	390 000,00	780 000,00
2031	0,00	390 000,00	390 000,00
2032	0,00	390 000,00	0,00

Zdolność Gminy Tuchów do finansowania długiem uzależniona jest od nadwyżki operacyjnej, tj. nadwyżki dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi. W 2018 r. wyniosła ona 3 727 455, 94 zł. Nadwyżka ta powinna w wartościach uśrednionych kształtować się na poziomie wyższym niż kwota spłaty zadłużenia (z odsetkami). Nadwyżka operacyjna w kolejnych latach planowana jest w wysokościach przedstawionych w tabeli nr 10.

Tabela nr 10. Nadwyżka operacyjna brutto

Rok	Nadwyżka operacyjna brutto (zł)
2019	3 592 757,73
2020	3 847 736,51
2021	4 382 715,22
2022	5 185 000,00
2023	5 761 937,04
2024	6 211 000,00
2025	5 873 000,00
2026	5 237 000,00
2027	5 100 374,00
2028	4 905 420,00
2029	4 136 000,00
2030	3 905 000,00
2031	3 975 000,00
2032	4 047 000,00

Szczegółowe dane dotyczące stanu finansów Gminy Tuchów w 2018 r. zostały przedstawione w Sprawozdaniu Burmistrza Tuchowa z wykonania budżetu Gminy Tuchów za rok 2018 z dnia 18 marca 2019 r., dostępnym na stronach Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Tuchowie w zakładce „Budżet i majątek/Budżet/2018” (<https://bip.malopolska.pl/umtuchow>)

IV. Mienie komunalne i ochrona środowiska

IV.1. Informacja o stanie mienia komunalnego

Mienie komunalne Gminy Tuchów utworzone zostało w 1991 r. w wyniku komunalizacji poszczególnych składników majątkowych. Od tego czasu ulegało ciągłym zmianom. Na składniki mienia komunalnego Gminy Tuchów składają się: drogi, grunty, lasy, wody, budynki mieszkalne i niemieszkalne oraz obiekty sportowe.

Ogółem wartość majątku Gminy Tuchów wzrosła w 2018 r. z 135 319 201 zł o 7 290 309 zł, tj. do kwoty 142 609 510 zł.

Na początku 2018 r. Gmina Tuchów posiadała budowle (obiekty inżynierii lądowej i wodnej - drogi, sieci wodociągowe i kanalizacyjne, mosty, oświetlenie uliczne) o wartości 36 986 535 zł. Wzrost wartości budowli w 2018 r. o 3 092 018 zł wynikał z:

- modernizacji wieży widokowej w Jodłówce Tuchowskiej (211 373 zł),
- wybudowania parkingu, chodnika, wiaty przystankowej i wiaty na rowery przy ul. Kolejowej w ramach projektu pt. „Park and ride - zintegrowana infrastruktura dla transportu niskoemisyjnego w mieście Tarnów i subregionie Tarnowskim na terenie Gminy Tuchów” (1 811 606 zł),
- wybudowania chodnika przy ul. Wróblewskiego w Tuchowie (59 548 zł),
- budowy i modernizacji dróg gminnych (1 009 491 zł).

Na koniec 2018 r. wartość budowli wyniosła 40 078 553 zł.

Na początku 2018 r. Gmina Tuchów posiadała grunty o wartości 11 190 792 zł. W 2018 r. przyjęła grunty o wartości 208 151 zł, głównie na potrzeby budowy dróg gminnych, oraz pozbyła się gruntów o wartości 37 626 zł. Wartość gruntów Gminy na koniec 2018 r. wyniosła 11 361 317 zł.

Na początku 2018 r. wartość budynków i lokali Gminy Tuchów wynosiła 54 744 120 zł. W 2018 r. wartość ta wzrosła o 3 230 267 zł i dotyczyła:

- wzrostu wartości budynku Sokoła w Tuchowie po jego modernizacji,
- odnowienia budynku przy ul. Kolejowej w Tuchowie w ramach projektu pt. „Park and ride - zintegrowana infrastruktura dla transportu niskoemisyjnego w mieście Tarnów i subregionie Tarnowskim na terenie gminy Tuchów”,
- wybudowanej w 2018 r. sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Zabłędzy.

W 2018 r. wartość budynków zmniejszyła się o 66 521 zł ze względu na wykreślenie z ewidencji zupełnie zniszczonego budynku mieszkalnego w Jodłówce Tuchowskiej i zwrot właścicielom budynku dawnego dworku w Burzynie. Budynki były zarządzane i utrzymywane na bieżąco przez jednostki organizacyjne Gminy Tuchów.

Na początku 2018 r. Gmina Tuchów posiadała narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie o wartości 1 977 947, 72 zł. Wartość ta wzrosła w 2018 r. o 15 619, 04 zł ze względu na zakupy nowych składników majątku i zmalała o 11 297, 20 zł ze względu na likwidację składników przestarzałych. Na koniec 2018 r. wartość w tej grupie majątku wyniosła 1 982 269, 56 zł.

Na początku 2018 r. Gmina Tuchów posiadała urządzenia techniczne o wartości 742 229 zł. Wartość ta wzrosła w 2018 r. o 85 910 zł ze względu na zakup sprzętu technicznego stanowiącego wyposażenie przygotowywanego muzeum miejskiego w budynku Sokoła w Tuchowie oraz zakup urządzenia UTM dla zwiększenia bezpieczeństwa sieci komputerowej Urzędu Miejskiego w Tuchowie. Na koniec 2018 r. wartość urządzeń technicznych wyniosła 828 139 zł. Wartość środków transportu Gminy Tuchów w 2018 r. wyniosła 475 006 zł i nie zmieniała się w trakcie roku.

Na początku 2018 r. Gmina Tuchów posiadała wartości niematerialne i prawne (głównie licencje na oprogramowania komputerowe) o wartości 225 864, 95 zł. Wartość ta wzrosła w 2018 r. o 10 867, 60 zł, ze względu na zakup licencji na oprogramowanie do obsługi obrad Rady Miejskiej w Tuchowie i zmalała o 16 297, 50 zł ze względu na wygaśnięcie różnych licencji. Na koniec 2018 r. wartości niematerialne i prawne miały wartość 220 435, 05 zł.

Na początku 2018 r. wartość udziałów Gminy Tuchów w spółkach prawa handlowego wynosiła 28 698 000, 00 zł. Wartość ta wzrosła w 2018 r. o 696 000, 00 zł ze względu na objęcie nowych udziałów w Spółce Komunalnej „Dorzecze Białej” Sp. z o.o. Na koniec 2018 r. wartość udziałów wyniosła 29 394 000, 00 zł.

Szczegółowe informacje dotyczące stanu mienia komunalnego zostały przedstawione w „Informacji o stanie mienia komunalnego za okres od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia 31 grudnia 2018 r.” z dnia 18 marca 2019 r., dostępnej na stronach Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Tuchowie w zakładce „Budżet i majątek/Majątek” (<https://bip.malopolska.pl/umtuchow>).

IV.2. Infrastruktura komunalna

A. Sieć komunikacji drogowej

Sieć drogową na terenie gminy Tuchów stanowią drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Za rozwój i bieżące utrzymanie sieci drogowej odpowiadają ich zarządcy, którym w przypadku dróg gminnych jest burmistrz. Długość sieci dróg gminnych wyniosła w 2018 r. - 45 km i nie zmieniła się w stosunku do roku poprzedniego. Drogi gminne, sklasyfikowane jako drogi lokalne, o długości 23 km i drogi dojazdowe o długości 22 km posiadają nawierzchnię bitumiczną (34 km), gruntową (10 km) i betonową (ok. 1 km).

Szybki rozwój motoryzacji w ostatnich latach spowodował ogromne zapotrzebowanie w zakresie poprawy sieci i stanu dróg oraz miejsc parkingowych w gminie Tuchów. Znaczne obciążenie dróg, nieprzygotowanych do zwiększonego ruchu, spowodowała szybką ich degradację. Poprawie stanu dróg nie sprzyja również znaczne rozdrobnienie gospodarstw domowych, szczególnie na terenach wiejskich gminy, które generuje olbrzymie koszty ich remontów i bieżącego utrzymania. Sporym utrudnieniem przy realizacji inwestycji drogowej jest również fakt, że wiele dróg nie ma uregulowanego stanu prawnego.

Poprawa wyżej opisanej sytuacji to olbrzymie wyzwanie, które wymagać będzie w najbliższych latach znacznego zwiększenia środków finansowych w budżecie Gminy Tuchów, przy udziale środków zewnętrznych.

Mimo tych trudności w 2018 r. zrealizowano inwestycje drogowe o łącznej wartości 787 000 zł, remontując, modernizując lub przebudowując 1,59 km (9 481m²) dróg. Rozpoczęto również przebudowę ul. Kolejowej w Tuchowie w ramach projektu pt. „Park and ride – zintegrowana infrastruktura dla transportu niskoemisyjnego w mieście Tarnów i subregionie Tarnowskim na terenie Gminy Tuchów”, oddanej do użytku w kwietniu 2019 r.

Bardzo ważną i długo oczekiwaną inwestycją drogową na terenie Gminy jest budowa obwodnicy drogowej Tuchowa realizowana przez Zarząd Województwa Małopolskiego przy udziale finansowym Gminy Tuchów (2 846 929,16 zł) oraz środków unijnych (dofinansowanie 85% kosztów kwalifikowanych). Po wielu latach starań, przygotowań i uzgodnień prowadzonych przez tuchowski samorząd Zarząd Województwa Małopolskiego zawarł w dniu 27 października 2017 r. z firmą Strabag Sp. z o.o. umowę na budowę obwodnicy Tuchowa na kwotę 50 867 339 zł. Inwestycja realizowana jest w systemie zaprojektuj-wybuduj. W 2018 r.

w pierwszej kolejności rozpoczęto prace projektowe wraz z niezbędnymi uzgodnieniami. Zakończenie całej inwestycji zaplanowano na koniec 2019 r., ale już w chwili przygotowania niniejszego raportu wiadomym jest, że z racji zaistniałych trudności w uzgodnieniu projektu z Polskimi Kolejami Państwowymi S.A. oraz Wodami Polskimi termin zostanie przesunięty.

Nowo wybudowana obwodnica o długości 2,7 km będzie drogą o nośności 115 kN/oś. Realizacja inwestycji przyczyni się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych (spaliny, pyły) do środowiska naturalnego oraz zmniejszy poziom hałasu w terenie zabudowanym. Korzyści wynikają również ze skrócenia czasu podróży. Inwestycja poprawi dostępność do sieci drogowej w regionie (europejska sieć transportowa TEN-T, drogi krajowe i wojewódzkie) oraz zwiększy poziom bezpieczeństwa wszystkich użytkowników ruchu drogowego.

Równie ważnym przedsięwzięciem drogowym, w którym Gmina Tuchów uczestniczy finansowo (1 000 000 zł) jest rozpoczęcie w 2018 r. realizowanej przez Powiat Tarnowski inwestycji pn. „Rozbudowa drogi powiatowej nr 1 376K w miejscowościach Ładna, Skrzyszów, Łękawica, Trzemesna, Karwodrza”. Całkowita wartość zadania to 23 380 000 zł, z czego dofinansowanie UE wyniesie 17 532 661,97 zł oraz wkład Powiatu tarnowskiego, Gminy Skrzyszów i Gminy Tuchów – 5 847 338,03 zł. Przedmiotem projektu jest rozbudowa drogi powiatowej na odcinku 12 699 m. Zaplanowano również budowę nowego fragmentu drogi w miejscowości Skrzyszów o długości pok. 508 metrów wraz z budową ronda. W ramach całej inwestycji wykonana zostanie przebudowa dwóch mostów – w Skrzyszowie na potoku Wątok oraz w Łękawicy na potoku Wątoczek. W celu zwiększenia bezpieczeństwa pieszych na terenach zabudowanych wykonane zostaną nowe chodniki i przejścia dla pieszych oraz ulepszone pobocza gruntowe i wykonane oznakowanie pionowe.

B. Dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków

Zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie Gminy Tuchów realizuje Spółka Komunalna „Dorzecze Białej” Sp. z o.o.

Na koniec 2018 r. zwodociągowanych było 69, 7% gospodarstw domowych i skanalizowanych 47,9%. Jak widać z przytoczonych danych, nadal pozostaje spory odsetek gospodarstw, które nie korzystają ze zbiorowego systemu wodno-kanalizacyjnego. Przyczynami takiego stanu są: zbyt duże rozdrobnienie gospodarstw, szczególnie na wsiach oraz trudne ukształtowanie terenu, które znacznie podraża budowę infrastruktury. Nie bez znaczenia są również ograniczone środki finansowe. W 2017 r. odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej (wg danych GUS) stawał gminę Tuchów na tle powiatu tarnowskiego na 7. pozycji, a korzystających z kanalizacji - na 6.

Długość sieci wodno-kanalizacyjnej na koniec 2018 r. wyniosła:

- wodociągowej - 180,3 km,
- kanalizacyjnej - 118,3 km.

Liczbę przyłączy wodno-kanalizacyjnych obrazują tabele nr 11 i 12. W dłuższym horyzoncie czasowym (2008-2018) obserwuje się znaczny przyrost liczby przyłączy związany z poczynionymi znacznymi inwestycjami w tym zakresie. W przypadku przyłączy wodociągowych jest to wzrost o 37% a w przypadku przyłączy kanalizacyjnych - o 151%. W stosunku do 2017 r. w 2018 r. odnotowano wzrost liczby przyłączy wodociągowych o 1,4% i kanalizacyjnych o 2,9%.

Tabela nr 11. Przyłącza wodno-kanalizacyjne (stan na 31 grudnia 2018 r.)

Lp	Gmina Tuchów	Wodociąg	Kanalizacja
----	--------------	----------	-------------

		gosp. domowe (szt.)	inne niż mieszkalne (szt.)	razem	gosp. domowe (szt.)	inne niż mieszkalne (szt.)	razem
1	ogółem	2 916	202	3 118	1 927	137	2 064
2	miasto	1 132	130	1 262	1 067	108	1 175
3	gmina	1 784	72	1 856	860	29	889

Tabela nr 12. Liczba przyłączy w latach 2008-2018

Lata	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
liczba przyłączy wodociągowych	2269	2303	2365	2497	2600	2626	2689	2798	2969	3031	3118
liczba przyłączy kanalizacyjnych	822	857	877	921	1039	1102	1323	1824	2001	2035	2064

W 2018 r. Spółka Komunalna „Dorzecze Białej” zrealizowała na terenie Gminy Tuchów następujące inwestycje z zakresu wodociągownia:

- budowa sieci w Jodłówce Tuchowskiej - 15 648,76 zł,
- budowa wodociągu w Tuchowie przy ul. Kolejowej - 138 200 zł,
- budowa sieci i przyłączy w Tuchowie przy ul. Konopnickiej - 42 004,95 zł

oraz z zakresu kanalizacji:

- przebudowa kanalizacji w Tuchowie przy ul. Jana Pawła II – 313 096,00zł.

Gmina Tuchów zrealizowała w omawianym roku zadanie dotyczące montażu odpowietrzników na sieci kanalizacyjnej w Karwodrzy o wartości 5 990,10 zł oraz opracowała dokumentację do uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie wód opadowych do rzeki Białej (36 900 zł).

W celu obniżenia stawek opłat za dostarczanie wody wodociągami mieszkańcom Gminy Tuchów poniesione zostały w 2019 r. wydatki na dopłaty do taryf dla Spółki Komunalnej „Dorzecze Białej” Sp. z o.o. w wysokości 667 430,15 zł. Również w celu obniżenia stawek opłat za odbiór ścieków sanitarnych Gmina dopłaciła do taryf Spółce kwotę 1 530 590, 15 zł. Dzięki dopłatom mieszkańcy mogli płacić za 1 m³ dostarczonej wody 5,70 zł zamiast 8,35 zł oraz za 1 m³ odprowadzanych ścieków - 7,10 zł zamiast 13,77 zł.

C. Gospodarowanie odpadami

W 2018 r. ilość odpadów odebranych w Gminie Tuchów wyniosła 3 955 ton, co w porównaniu do 2017 r. (3 699 ton) stanowiło wzrost o 6,9%. Szczegółowe ilości poszczególnych frakcji zebranych odpadów w 2018 r. przedstawia tabela nr 13.

Tabela nr 13. Informacja o odebranych odpadach komunalnych

Kod odpadów i rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych (Mg)
150101 Opakowania z papieru i tektury	60,8
150102 Opakowania z tworzyw sztucznych	345,74
150104 Opakowania z metali	1,86
150107 Opakowania ze szkła	107,19
160103 Zużyte opony	19,9

Kod odpadów i rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych (Mg)
170101 Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	38,48
170107 Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	2,86
200121 Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,007
200133 Baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowane baterie i akumulatory zawierające te baterie	0,053
200135 Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	0,211
200136 Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01	0,31
200201 Odpady ulegające biodegradacji	260,12
200301 Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	2 845,92
200307 Odpady wielkogabarytowe	271,43
Razem	3954,881
łącna masa odebranych odpadów komunalnych z wyłączeniem odpadów budowlanych i rozbiórkowych	3 913,54
łącna masa odebranych odpadów budowlanych i rozbiórkowych	41,34

Od 2018 r. do 2019 r. odbiorem i wywozem odpadów komunalnych z terenu gminy Tuchów zajmuje się Spółka Komunalna „Dorzecze Białej” Sp. z o.o., która zawarła umowę z Gminą w trybie zamówienia *in-house*. Do wnoszenia opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w gminie Tuchów zobowiązanych było w 2018 r. 4 130 gospodarstw domowych, w których 13 823 osoby były zgłoszone do odbioru odpadów, w tym 3 876 gospodarstw z 13 350 osobami jako zbierającymi odpady w sposób selektywny i 254 gospodarstwa z 473 osobami – w sposób nieselektywny. W trakcie roku przyjęto deklaracje dotyczące odbioru opłat dla 770 osób.

W 2018 r. opłata mieszkańców na rzecz Gminy za odbiór odpadów selekcyjowanych wynosiła od mieszkańca miesięcznie 10 zł dla odpadów selekcyjowanych i 20 zł dla odpadów nieselekcyjowanych.

Planowane dochody z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wyniosły w 2018 r. 1 644 028,05 zł, natomiast wykonane - 1 693 861,25 zł. Plan i wykonanie wydatków z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w 2018 r. przedstawia tabela nr 14. Tabela nr 14. Wydatki z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi

Rodzaj wydatku	Plan (zł)	Wykonanie (zł)
odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych	2 326 294,40	2 326 293,73
koszty obsługi odpadów komunalnych	148 104,25	134 082,08
Razem	2 474 398,65	2 460 375,81

Ponieważ wydatki dotyczące gospodarowania odpadami, poniesione z budżetu Gminy w 2018 r. wyniosły 1 693 861, 25 zł, a dochody - 2 460 375, 81 zł, powstała wysoka luka finansowa w wysokości 766 514, 56 zł.

Analiza sytuacji gospodarki odpadami na terenie gminy Tuchów w 2018 r. pokazała, że istnieje konieczność wprowadzenia szeregu pilnych zmian poprawiających funkcjonowanie całego systemu, a tym samym zmierzających do zniwelowania powstałej wysokiej luki finansowej. Oprócz uszczelnienia systemu, tj. wprowadzenia kodów kreskowych oraz weryfikacji ilości osób zgłoszonych w deklaracjach, a także wprowadzenia ograniczeń dotyczących odbioru odpadów, konieczne będzie zwiększenie opłat za wywóz i zagospodarowanie odpadów.

D. Gospodarowanie zasobem mieszkaniowym

Mieszkaniowy zasób Gminy Tuchów stanowi 81 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 3 501,05 m², które mieszczą się w budynkach stanowiących własność Gminy Tuchów. W mieszkaniowym zasobie Gminy wydzielonych jest 35 lokali socjalnych.

Tabela nr 15. Mieszkaniowy zasób Gminy Tuchów

Lp.	Adres	Rodzaj lokalu			Razem
		komunalne	socjalne	użytkowe	
1	Tuchów, ul. Reymonta 1	1	1	1	3
2	Tuchów, ul. Reymonta 3		1		1
3	Tuchów, ul. Reymonta 9	5	5		10
4	Tuchów, ul. Reymonta 13	6	1		7
5	Tuchów, ul. Reymonta 15	4	3		7
6	Tuchów, ul. Wołowa 1A		2		2
7	Tuchów, ul. Wołowa 1D		10		10
8	Tuchów, ul. Wołowa 1C		5		5
9	Siedliska 12E	20			20
10	Przedszkole Publiczne – ul. Szpitalna 2	1			1
11	Centrum Dydaktyczno – Oświatowe w Tuchowie, ul. Ryglicka 90		1		1
12	Jodłówka Tuchowska 149		1		1
13	Zabłędza 58a		1		1
14	Ośrodek Zdrowia w Siedliskach	4			4
15	Dom Nauczyciela w Buchcicach		3		3
16	Szkoła Podstawowa w Buchcicach	2			2

Lp.	Adres	Rodzaj lokalu			Razem
		komunalne	socjalne	użytkowe	
17	ul. Jana Pawła II 14	1			1
18	Dąbrówka Tuchowska 59	1			1
RAZEM					80

Mieszkaniowy zasób Gminy Tuchów ulega zmniejszaniu na skutek sprzedaży lokali mieszkalnych. Sprzedaż odbywa się według trybu bezprzetargowego na rzecz dotychczasowego najemcy. Szersza informacja została przedstawiona przy omówieniu realizacji Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy (podrozdział C.2.).

E. Ochrona Środowiska

Środowisko przyrodnicze lub inaczej nazywane środowiskiem naturalnym, to całokształt żywych i nieżywych składników przyrody, ściśle ze sobą powiązanych, otaczających organizmy żywe. Jego elementy to: budowa geologiczna, rzeźba terenu, klimat, stosunki wodne, gleba i organizmy żywe. Jedną z zasadniczych właściwości środowiska przyrodniczego jest równowaga naturalna, która zachodzi, gdy odpływ i dopływ energii i materii w przyrodzie są zrównoważone. Równowaga ta jest naruszana przez działalność człowieka, dlatego zachodzi konieczność jej ochrony. Na terenie gminy Tuchów znajduje się wiele cennych zasobów przyrodniczych, które zostały objęte ochroną w ramach wyznaczonego w 1995 r. Parku Krajobrazowego Pasma Brzanki i Natury 2000.

Dbając o środowisko przyrodnicze, w tym jego zasoby, Gmina Tuchów realizowała w 2018 r. szereg programów (opisanych w pkt F rozdziału XII), tj.: Program ochrony środowiska, Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, Program gospodarki niskoemisyjnej, Program ograniczenia niskiej emisji czy Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi.

Z racji odnotowywanego w ostatnim czasie dużego zanieczyszczenia powietrza w gminie Tuchów podejmowano szereg działań zmierzających do poprawy jego jakości. Problem ten dotyczy całej Polski, która wśród wszystkich krajów Unii Europejskiej ma najbardziej zanieczyszczone powietrze. Najgorzej jest w Małopolsce i na Śląsku. Samorząd Tuchowa od kilku lat (również w 2018 r.) podejmuje szereg działań, takich jak kampanie edukacyjne podnoszące świadomość mieszkańców na temat związany z zanieczyszczeniem powietrza, prowadzone w szkołach oraz w mediach, prasie i internecie, a także poprzez ulotki i plakaty. Bardzo ważnymi działaniami prowadzonymi w 2018 r. przez Gminę była realizacja Programów wymiany kotłów opisanych szczegółowo w pkt F rozdziału XII. W ramach działań podnoszących jakość powietrza prowadzone są również kontrole palenisk w gospodarstwach domowych, zarówno pod kątem spalania odpowiedniego rodzaju paliwa, jak również instalowania odpowiednich ekologicznych kotłów (od 1 lipca 2017 r. w Małopolsce obowiązuje uchwała antysmogowa dla całego regionu wprowadzająca ograniczenia dotyczące rodzaju spalanego paliwa oraz kotłów, w jakich można spalać paliwo. Oznacza to, że do jej przepisów muszą dostosować się wszyscy mieszkańcy województwa małopolskiego).

V. Ład przestrzenny

Obecnie cały obszar gminy Tuchów jest objęty obowiązującym od 2008 r. Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP). Posiadanie MPZP pozwala na prowadzenie właściwej polityki planowania przestrzennego w całej gminie.

Na przestrzeni lat dokonywane były sukcesywnie zmiany planu w poszczególnych miejscowościach. Ostatnia duża zmiana miała miejsce w 2016 r. i dotyczyła 9 miejscowości. Z racji posiadania przez Gminę Tuchów MPZP dla całego jej obszaru, przy realizacji inwestycji budowlanych nie ma potrzeby uzyskiwania decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dzięki temu można starać się o pozwolenie na budowę tylko na podstawie ustaleń planu miejscowego.

W 2018 r. zostały uchwalone 2 zmiany punktowe planów miejscowych, obejmujące niewielkie obszary, tj. w Karwodrzy i Tuchowie (obszar rynku i tzw. Skałki ze stadionem) oraz zostały wszczęte nowe procedury 4 zmian – dla Buchcic i Łowczowa, Burzyna, Jodłówki Tuchowskiej oraz Tuchowa, które są kontynuowane i będą zakończone w 2019 r.

W 2018 r. została dokonana ostatnia analiza stanu zagospodarowania przestrzennego w gminie Tuchów oraz podjęta uchwała nr LX/422/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 17 października 2018 r. w sprawie oceny aktualności studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Tuchów.

Decyzja o zmianie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania zapadła w 2017 r. uchwałą nr XXXVIII/245/2017 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów. Jednak w 2018 r. nie rozpoczęto prac planistycznych ze względu na brak środków finansowych. Środki te zostały zabezpieczone w 2019 r. i prace rozpoczęte w lutym 2019 r. z rozłożeniem na lata 2019-2020. Dopiero po uchwaleniu nowego studium będą możliwe kolejne zmiany w MPZP w poszczególnych miejscowościach.

VI. Oświata i edukacja

Prezentowane informacje w tym rozdziale dotyczą szkół i przedszkoli, które finansowane są przez Gminę Tuchów ze środków własnych i subwencji oświatowych. Na terenie gminy Tuchów funkcjonuje 13 szkół podstawowych, w tym 6 szkół podstawowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Tuchów (tabela nr 16 i 17). W roku szkolnym 2017/2018 uczęszczało do nich 1454 dzieci i młodzieży, a w 2018/2019 - 1434, co oznacza spadek o 20 osób (1,4%). Funkcjonuje również 8 przedszkoli (tabela nr 18) i 2 żłobki (Klub Dziecięcy „BOBAS” i Niepubliczny Żłobek Świętego Józefa - obydwa w Tuchowie). W roku przedszkolnym 2017/2018 do przedszkoli uczęszczało 419 dzieci, a w roku 2018/2019 - 420.

Tabela nr 16. Szkoły podstawowe w gminie Tuchów – rok szkolny 2017/2018

Lp.	Szkoła Podstawowa	Liczba oddziałów przedszkolnych	Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych	Liczba klas I	Liczba uczniów klas I	Liczba klas II	Liczba uczniów klas II	Liczba klas III	Liczba uczniów klas III	Liczba klas IV	Liczba uczniów klas IV	Liczba klas V	Liczba uczniów klas V	Liczba klas VI	Liczba uczniów klas VI	Liczba klas VII ogółem	Liczba uczniów klas VII ogółem	Ogółem uczniów i dzieci w oddziałach przedszkolnych
Szkoły podstawowe, dla których organem prowadzący jest Gmina Tuchów																		
1	Szkoła Podstawowa im. Prof. Jana Sajdaka w Burzynie	1	20	2	27	1	9	1	14	2	33	1	10	1	14	1	20	147
2	Szkoła Podstawowa im. Marii Kotulskiej w Jodłówce Tuchowskiej	1	15	1	10	1	11	1	17	1	14	1	8	1	12	1	13	100
3	Szkoła Podstawowa w Karwodrzy	0	0	0	0	0	0	0	0	1	17	1	16	1	15	1	17	65
4	Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Siedliskach	2	43	1	13	2	34	1	23	2	36	1	22	1	25	1	23	219
5	Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Tuchowie	0	0	3	69	2	49	4	82	4	89	3	64	3	73	3	65	491
6	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zabędzy	1	15	1	13	1	12	1	15	0	0	0	0	0	0	0	0	55
Szkoły podstawowe prowadzone przez osoby fizyczne i stowarzyszenia																		
7	Szkoła Podstawowa im. Sierż. AK Józefa Siwaka „Waligóry” W Buchcicach	1	5	1	5	1	5	0	0	1	8	1	4	1	8	1	11	46
8	Szkoła Podstawowa im. Batalionu AK „Barbara” w Lubaszowej	1	24	1	10	0	0	1	11	1	10	1	9	1	10	0	0	74

Lp.	Szkoła Podstawowa	Liczba oddziałów przedszkolnych	Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych	Liczba klas I	Liczba uczniów klas I	Liczba klas II	Liczba uczniów klas II	Liczba klas III	Liczba uczniów klas III	Liczba klas IV	Liczba uczniów klas IV	Liczba klas V	Liczba uczniów klas V	Liczba klas VI	Liczba uczniów klas VI	Liczba klas VII ogółem	Liczba uczniów klas VII ogółem	Ogółem uczniów i dzieci w oddziałach przedszkolnych
9	Szkoła Podstawowa im. Księdza Jerzego Popiełuszki w Łowczowie	1	18	1	8	0	0	1	11	1	9	1	9	0	4	1	11	70
10	Szkoła Podstawowa im. K. Makuszyńskiego w Dąbrówce Tuchowskiej	0	0	1	5	0	0	1	9	1	10	1	5	1	4	1	6	39
11	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Ks. Prałata Władysława Gibały w Piotrkowicach	1	14	1	6	1	5	1	13	1	9	1	7	1	8	1	9	71
12	Publiczna Szkoła Podstawowa w Miesznej Opackiej	0	0	1	7	0	0	1	7	1	12	0	0	1	6	1	6	38
13	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Trzemesnej	1	13	1	1	1	4	0	0	1	8	1	5	1	3	1	5	39
	RAZEM	10	167	15	174	10	129	13	202	17	255	12	159	13	182	13	186	1454

Tabela nr 17. Szkoły podstawowe w gminie Tuchów – rok szkolny 2018/2019

Lp.	Szkoła Podstawowa	Liczba oddziałów przedszkolnych	Liczba dzieci w oddz. przedsz.	Liczba klas I	Liczba uczniów klas I	Liczba klas II	Liczba uczniów klas II	Liczba klas III	Liczba uczniów klas III	Liczba klas IV	Liczba uczniów klas IV	Liczba klas V	Liczba uczniów klas V	Liczba klas VI	Liczba uczniów klas VI	Liczba klas VII ogółem	Liczba uczniów klas VII ogółem	Liczba klas VIII ogółem	Liczba uczniów klas VIII ogółem	Ogółem uczniów i dzieci w oddz. przedsz.	Liczba uczniów przypadających na 1 nauczyciela
Szkoły podstawowe dla których organem prowadzący jest Gmina Tuchów																					
1	Szkoła Podstawowa im. Prof. Jana Sajdaka w Burzynie	1	18	1	16	2	28	1	9	1	14	2	33	1	10	1	15	1	20	163	10,9
2	Szkoła Podstawowa im. Marii Kotulskiej w Jodłówce Tuchowskiej	1	14	1	15	1	10	1	11	1	18	1	15	1	8	1	12	1	13	116	6,8
3	Szkoła Podstawowa w Karwodrzy	0	0	0	0	0	0	0	0	1	14	1	17	1	16	1	15	1	17	79	6,1
4	Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Siedliskach	2	50	1	21	1	12	2	34	1	22	2	36	1	22	1	26	1	23	246	12,3

Lp.	Szkoła Podstawowa	Liczba oddziałów przedszkolnych	Liczba dzieci w oddz. przedsz.	Liczba klas I	Liczba uczniów klas I	Liczba klas II	Liczba uczniów klas II	Liczba klas III	Liczba uczniów klas III	Liczba klas IV	Liczba uczniów klas IV	Liczba klas V	Liczba uczniów klas V	Liczba klas VI	Liczba uczniów klas VI	Liczba klas VII ogółem	Liczba uczniów klas VII ogółem	Liczba klas VIII ogółem	Liczba uczniów klas VIII ogółem	Ogółem uczniów i dzieci w oddz. przedsz.	Liczba uczniów przypadających na 1 nauczyciela
5	Szkoła Podstawowa im. Stanisława Staszica w Tuchowie	0	0	2	46	3	72	2	47	4	82	4	87	3	63	3	72	3	67	536	10,7
6	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zabłędzy	1	23	1	12	1	13	1	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	60	8,6
Szkoły podstawowe prowadzone przez osoby fizyczne i stowarzyszenia																					
7	Szkoła Podstawowa im. Sierż. AK Józefa Siwaka „Waligóry” W Buchcicach	0	0	1	4	1	5	1	5	0	0	1	8	1	4	1	8	1	11	45	
8	Szkoła Podstawowa im. Batalionu AK „Barbara” w Lubaszowej	1	27	1	9	1	10	0	0	1	11	1	10	1	10	1	9	0	0	86	
9	Szkoła Podstawowa im. Księdza Jerzego Popiełuszki w Łowczowie	1	18	14	10	1	9	0	0	1	11	1	9	1	9	1	4	1	11	81	
10	Szkoła Podstawowa im. K. Makuszyńskiego w Dąbrowce Tuchowskiej	0	0	1	8	1	3	0	0	1	9	1	10	1	5	1	4	1	6	45	
11	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Ks. Prałata Władysława Gibały w Piotrkowicach	1	14	1	6	1	5	1	5	1	13	1	9	1	7	1	8	1	9	76	
12	Publiczna Szkoła Podstawowa w Mesznej Opackiej	0	0	0	0	1	6	0	0	1	5	1	12	0	0	1	5	1	6	34	
13	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Trzemesnej	1	8	1	6	0	0	1	4	0	0	1	8	1	5	0,5	3	1	5	39	
razem		9	172	25	153	14	173	10	127	13	199	17	254	13	159	13,5	181	13	188	1434	

Tabela nr 18. Przedszkola publiczne i niepubliczne w gminie Tuchów

Lp.	Nazwa i adres przedszkola	Rok 2017/2018				Rok 2018/2019				Organ prowadzący
		Liczba dzieci			Liczba grup dzieci w wieku 5-6 lat	Liczba dzieci			Liczba grup dzieci w wieku 5-6 lat	
		ogółem	w tym dzieci			ogółem	w tym dzieci			
			5-letnich	6-letnich			5-letnich	6-letnich		
1.	Publiczne Przedszkole w Buchcicach	15	7	-	1 grupa dla wszystkich	18	3	6	1 grupa dla wszystkich	Towarzystwo Oświatowe w Buchcicach
2.	Publiczne Przedszkole im K. Makuszyńskiego w Dąbrówce Tuchowskiej	52	14	8	1	50	14	7	1	osoba fizyczna – Bernadeta Wróbel
3.	Publiczne Przedszkole im. Księdza Jerzego Popiełuszki w Łowczowie,	18	1	-	1 grupa dla wszystkich	20	-	-	1 grupa dla wszystkich	osoba fizyczna – Kazimiera Snopkowska
4.	Przedszkole Publiczne w Miesznej Opackiej	25	7	1	1	26	10	4	1	Urszula Hajduga
5.	Ochronka Sióstr Służebniczek Przedszkole Niepubliczne w Tuchowie	50	17	8	1	49	9	16	1	placówka niepubliczna – Zgromadzenie Zakonne
6.	Przedszkole Niepubliczne Zgromadzenia Sióstr św. Józefa	51	13	15	1	50	10	12	1	placówka niepubliczna – Zgromadzenie Zakonne
7.	Niepubliczne Integracyjne Przedszkole w Tuchowie	85	24	19	1	82	23	20	1	placówka niepubliczna – Firma Doradczo-Szkoleniowa Michał Krempa

Lp.	Nazwa i adres przedszkola	Rok 2017/2018				Rok 2018/2019				Organ prowadzący
		Liczba dzieci			Liczba grup dzieci w wieku 5-6 lat	Liczba dzieci			Liczba grup dzieci w wieku 5-6 lat	
		ogółem	w tym dzieci			ogółem	w tym dzieci			
		5-letnich	6-letnich		5-letnich	6-letnich				
8.	Przedszkole Publiczne w Tuchowie	123	36	39	1,58	125	30	47	1,88	Gmina Tuchów
razem		419	119	90	8,58	420	99	112	8,58	

Tabela nr 19. Finansowanie oświaty

Placówka oświatowa		Subwencja (zł)	Wydatki (zł)	Deficyt subwencji (zł)	Subwencja (zł)	Wydatki (zł)	Deficyt subwencji (zł)
		2017 r.			2018 r.		
Placówki prowadzone przez Gminę	Gminna Administracja Oświaty	0,00	646 796,61	-646 796,61	0,00	767 105,35	-767 105,35
	Przedszkole Publiczne w Tuchowie	201 978,27	922 772,33	-720 794,06	171 645,00	877 799,58	-706 154,58
	Szkoła Muzyczna w Tuchowie	1 731 547,97	1 223 570,10	507 977,87	1 709 605,44	1 329 059,53	380 545,91
	Szkoła Podstawowa w Burzynie (szkoła, oddział przedszkolny)	1 408 881,41	1 550 538,36	-141 656,95	1 484 744,77	1 721 030,86	-236 286,09
	Szkoła Podstawowa w Jodłówce Tuchowskiej (szkoła, oddział przedszkolny)	1 082 337,70	1 273 602,60	-191 264,90	1 059 145,85	1 302 413,23	-243 267,38
	Szkoła Podstawowa w Karwodrzy	1 017 041,33	1 405 612,79	-388 571,46	954 806,75	1 474 690,72	-519 883,97
	Szkoła Podstawowa w Siedliskach (szkoła, oddział przedszkolny)	2 515 828,10	2 830 857,45	-315 029,35	2 284 894,20	2 637 707,19	-352 812,99
	Szkoła Podstawowa w Tuchowie	4 290 591,41	4 960 190,29	-669 598,88	4 118 571,40	5 001 855,91	-883 284,51
	Szkoła Podstawowa w Zabędzdy (szkoła, oddział przedszkolny)	470 234,94	530 345,03	-60 110,09	380 711,20	565 932,91	-185 221,71
	razem	12 718 441,13	15 344 285,56	-2 625 844,43	12 164 124,61	15 677 595,28	-3 513 470,67

Placówka oświatowa		Subwencja (zł)	Wydatki (zł)	Deficyt subwencji (zł)	Subwencja (zł)	Wydatki (zł)	Deficyt subwencji (zł)
		2017 r.			2018 r.		
Placówki nieprowadzone przez Gminę	Buchcice (szkoła, przedszkole, oddział przedszkolny)	433 206,65	589 763,82	-156 557,17	425 781,52	661 932,59	-236 151,07
	Meszna Opacka (szkoła, przedszkole, oddział przedszkolny)	342 627,86	617 948,47	-275 320,61	381 384,25	702 912,51	-321 528,26
	Dąbrówka (szkoła, przedszkole, oddział przedszkolny)	342 728,92	823 378,38	-480 649,46	402 439,13	941 735,84	-539 296,71
	Lubaszowa (szkoła, oddział przedszkolny)	553 136,46	674 106,13	-120 969,67	643 090,36	799 046,34	-155 955,98
	Łowczów (szkoła, przedszkole, oddział przedszkolny)	474 096,17	777 794,74	-303 698,57	544 695,31	922 786,41	-378 091,10
	Piotrkowice (szkoła, oddział przedszkolny)	556 144,57	652 634,51	-96 489,94	614 750,94	773 523,90	-158 772,96
	Trzemesna (szkoła, oddział przedszkolny)	359 492,14	453 099,12	-93 606,98	371 133,45	450 693,16	-79 559,71
	Niepubliczne Integracyjne Przedszkole w Tuchowie	387 569,20	1 035 674,81	-648 105,61	534 900,76	1 231 771,49	-696 870,73
	Przedszkole Niepubliczne Zgromadzenia Sióstr św. Józefa	37 881,45	376 252,12	-338 370,67	64 174,35	378 170,96	-313 996,61
	Ochronka Sióstr Służebniczek Przedszkole Niepubliczne w Tuchowie	37 881,45	350 661,05	-312 779,60	34 226,32	371 950,48	-337 724,16
	razem	3 524 764,87	6 351 313,15	-2 826 548,28	4 016 576,39	7 234 523,68	-3 217 947,29
razem oświata		16 243 206,00	21 695 598,71	-5 452 392,71	16 180 701,00	22 912 118,96	-6 731 417,96

Rok 2018 był kolejnym rokiem reformy oświatowej wprowadzonej w 2017 r., zmierzającej do przywrócenia ośmioklasowych szkół podstawowych. Sukcesywne wygaszanie gimnazjów spowodowało, że w szkołach, w których funkcjonowały gimnazja, zagrożone zostało utrzymanie poziomu zatrudnienia nauczycieli z powodu zmiany programu nauczania (wymagane inne specjalności nauczycieli) i zmniejszenia się liczby dzieci. Pozostałe szkoły zasilone zostały uczniami klas siódmych i ósmych i w tych szkołach poziom finansowania nieznacznie się poprawił.

Finansowanie szkół opiera się na tzw. subwencji oświatowej przyznawanej na ucznia (w części pokrywana jest z budżetu państwa i w części – z budżetu Gminy). Zatem funkcjonowanie szkoły zależy przede wszystkim od liczby uczniów oraz kosztów stałych (zatrudnienie nauczycieli, bieżące utrzymanie budynku szkoły). Od wielu lat obserwuje się spadek liczby uczniów w szkołach na terenie całego kraju, w tym również w gminie Tuchów (od 2015 do 2018 spadek o 3,7%).

Rosnące stałe koszty funkcjonowania placówek oświatowych (tabela nr 18), spadek liczby dzieci, kolejna reforma oświaty, subwencja oświatowa wzrastająca w niewielkim stopniu oraz chęć utrzymania przez społeczności lokalne małych nierentownych szkół powodują, że coraz większymi kosztami funkcjonowania obarczany zostaje budżet Gminy. Taki trend w dłuższej perspektywie spowodować może spadek możliwości inwestycyjnych Gminy.

W 2018 r. uwidocznił się wzrost deficytu subwencji o 1 279 025,25 zł. W 2017 r. deficyt subwencji oświatowej wyniósł 5 452 392,71 zł, a w 2018 r. już 6 731 417,96 zł. Taka sytuacja jest alarmująca i wymaga podjęcia natychmiastowych działań.

Ratunkiem dla tej sytuacji mogą być rozwiązania systemowe, w tym podniesienie wysokości subwencji oświatowej dla małych szkół.

VII. Polityka społeczna

Polityka społeczna w gminie Tuchów realizowana jest przez wyspecjalizowaną jednostkę organizacyjną, tj. Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie.

Pomoc społeczna umożliwia przewyżnianie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Ośrodek realizował w 2018 r. zadania polegające na świadczeniu pomocy finansowej, i rzeczowej oraz szeroko rozumianej pomocy opiekuńczej.

W ostatnich latach nadal wzrasta zapotrzebowanie na zapewnienie całodobowej opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych w domach pomocy społecznej, którą miało zapewnione w 2018 r. 47 osób z terenu gminy Tuchów. Średni miesięczny koszt odpłatności Gminy za 1 mieszkańca domu pomocy społecznej wynosił 2 163,59 zł, a łączne utrzymanie tych osób w domu pomocy społecznej wyniosło 1 027 704,74 zł.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje usługi opiekuńcze. W 2018 r. były one świadczone u 19 osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych. W ciągu roku zatrudnione były 3 opiekunki etatowe oraz 7 osób na podstawie umów zleceń. Zrealizowane zostały 6 844 godziny usług, a łączny koszt tego zadania wyniósł 140 826 zł.

W 2018 r. Ośrodek Pomocy Społecznej świadczył również pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych w wymiarze 188 godzin w ramach zadania pn. „Wspieranie osób z zaburzeniami psychicznymi” zleconego Gminie przez administrację rządową. W ramach tego zadania zatrudniony był 1 rehabilitant. Koszt zadania wyniósł 7 040 zł.

Ośrodek Pomocy Społecznej w 2018 r. dodatkowo sfinansował koszt utrzymania 3 małoletnich dzieci z gminy Tuchów w rodzinach zastępczych z powodu niewydolności wychowawczej rodziców. Koszt zadania wyniósł 9 676 zł. W ramach pieczy zastępczej sfinansowane było również utrzymanie 4 dzieci w domu dziecka oraz w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Koszt zadania wyniósł 96 959,48 zł.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie - zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2018 r. - zatrudniał 2 asystentów rodziny (na podstawie umów zleceń). Wsparciem asystenta zostało objętych 15 niewydolnych rodzin z terenu gminy Tuchów, w których wychowywało się 28 nieletnich dzieci. Źródłem finansowania tych działań były środki własne Gminy w kwocie 23 373,39 zł.

W 2018 r. poniesione zostały wydatki ze środków własnych na zabezpieczenie miejsc noclegowych dla 2 osób z terenu gminy Tuchów w schronisku dla osób bezdomnych Dom dla Bezdomnych Mężczyzn Caritas Diecezji Tarnowskiej w Tarnowie. Zadanie finansowane było środkami własnymi gminy. Koszt utrzymania wyniósł 4 553,47 zł.

Ośrodek Pomocy Społecznej w 2018 r. udzielił pomocy 767 osobom i rodzinom, co stanowi 4,22% ogółu mieszkańców gminy Tuchów. Z samej pomocy finansowej w formie zasiłków z pomocy społecznej skorzystało w 2018 r. 222 rodzin, w których żyło 440 osób. Łącznie na wypłatę świadczeń pieniężnych wydano 215 379,65 zł. Wydatki zostały sfinansowane dotacją budżetu państwa w kwocie 135 000 zł i środkami własnymi Gminy w kwocie 75 379,65 zł.

Pomocy w formie świadczeń niepieniężnych Ośrodek udzielił 99 rodzinom, w których znajdowało się 376 osób. Najczęściej pomoc przyznawano z powodu ubóstwa (178 rodzin), długotrwałej lub ciężkiej choroby (165 rodzin), niepełnosprawności (152 rodziny), bezrobocia (97 rodzin), potrzeby ochrony macierzyństwa (38 rodzin), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (37 rodzin), alkoholizmu (26 rodzin), przemocy w rodzinie (6 rodzin), zdarzenia losowego (5 rodzin), bezdomności (3 rodziny), trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (2 rodziny), sieroctwa (2 rodziny) oraz sytuacji kryzysowej (1 rodzina).

W ramach świadczeń niepieniężnych Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie realizował m.in. dożywianie dzieci i młodzieży w ramach Wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania pn. „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”. W ramach tego świadczenia wydano 20 004 posiłki dla 171 dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, dysfunkcyjnych i wielodzietnych, głównie w przedszkolach, szkołach podstawowych i średnich oraz ośrodkach szkolno-wychowawczych. Wydatki te finansowane były dotacją budżetu państwa w kwocie 49 500 zł i środkami własnymi Gminy Tuchów w kwocie 36 140,54 zł. Łącznie koszt tego zadania wyniósł 85 640,54 zł.

Szereg innych działań Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie realizowanych w 2018 r. opisano w rozdziale XI, podrozdział G - Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych.

VIII. Kultura, sport, rekreacja i turystyka

Kultura

Działania w zakresie kultury prowadzą na terenie gminy Tuchów instytucje kultury: Dom Kultury w Tuchowie i Biblioteka Publiczna w Tuchowie. Działania o charakterze kulturalnym prowadzą również szkoły i przedszkola, stowarzyszenia i grupy nieformalne z terenu gminy. W rozdziale tym zaprezentowano działania samorządowych instytucji kultury, których organizatorem jest Gmina Tuchów, tj. Domu Kultury w Tuchowie oraz Biblioteki Publicznej w Tuchowie.

Dom Kultury

Działalność kulturalna Domu Kultury w Tuchowie (dalej jako „Dom Kultury”) opiera się o jednostkę w Tuchowie oraz 3 filie: w Burzynie, Siedliskach i Jodłówce Tuchowskiej, a także amfiteatr tuchowski i scenę mobilną. Dom Kultury prowadzi cyfrowe kino 3D „Promień”, Muzeum Miejskie w Tuchowie oraz Małopolski System Informacji Turystycznej, a także wydaje gazetę „Kurier Tuchowski” i inne wydawnictwa. W Domu Kultury mają siedzibę m.in. podmioty: Społeczne Ognisko Muzyczne, Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, Towarzystwo Miłośników Tuchowa, Wieści Tuchowskie, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Koło PTTK nr 76 w Tuchowie, Polski Związek Wędkarski Koło w Tuchowie, Koło Pszczelarzy w Tuchowie oraz Stowarzyszenie PTG Sokół.

Dom Kultury realizuje szereg projektów i programów oraz prowadzi współpracę międzynarodową, w tym z miastami partnerskimi Gminy. Organizuje szereg imprez, wydarzeń, konkursów, festiwali, występów, koncertów i wystaw. W ramach Domu Kultury działają lub współpracują grupy i zespoły działające w obszarze kultury. Dom Kultury prowadzi swoją działalność również przy współpracy ze szkołami, stowarzyszeniami, instytucjami, sołectwami oraz grupami twórczymi z gminy Tuchów.

W 2018 r. Dom Kultury zorganizował lub współorganizował 89 imprez, w tym: konkursy, festiwale, przeglądy, występy, wystawy, pokazy, uroczystości patriotyczne oraz wydarzenia o charakterze gminnym, regionalnym, małopolskim, ogólnopolskim i międzynarodowym. Wystąpiło w nich ok. 400 występujących i koncertujących, w tym zespołów: muzycznych, wokально-instrumentalnych, wokalnych, teatralnych, recytatorskich, tanecznych, orkiestr, chórów i solistów. W wydarzeniach tych brało udział ok. 40 000 uczestników. Powyższe wydarzenia udało się zrealizować dzięki 8 stowarzyszeniom, 2 chórom, 2 orkiestrom, 12 szkołom, 12 sołectwom i 3 radom osiedlowym, 12 jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych oraz wielu instytucji i organizacji, z którymi Dom Kultury współpracował podczas organizacji imprez i wydarzeń kulturalnych. W 2018 r. w Tuchowie gościły znane i popularne osoby: Marek Piekarczyk z zespołem, Bartek Szu i Fajne Dziewczyny, mistrz kuchni Remigiusz Rączka, podróżnicy Elżbieta i Andrzej Lisowscy.

W 2018 r. w cyfrowym kinie „Promień” pokazano 110 tytułów filmowych (22 polskie, 24 europejskie, 51 z USA), w tym 13 w technologii 3D. W ok. 600 seansach uczestniczyło 18 137 widzów.

Małopolski System Informacji Turystycznej w Tuchowie odwiedziło ok. 400 osób z miasta i gminy Tuchów, Polski i zagranicy.

W tym samym roku Muzeum Miejskie w Tuchowie odwiedziło ok. 940 osób, w tym: 210 osób zaproszonych na otwarcie wystaw tematycznych, 600 osób indywidualnych i 240 osób w grupach zorganizowanych. W muzeum zgromadzono ponad 3 500 eksponatów w 5 salach wystawowych o urozmaiconej tematyce, tj.: sala etnografii, skarbiec tuchowski, I oraz II wojna światowa i sala im. Tadeusza Radwana.

Czasopismo „Kurier Tuchowski” ukazuje się od lipca 2012 r. w nakładzie 2 000 egz., a od stycznia 2013 r. - jako miesięcznik. W 2018 r. wydano 11 numerów (22 000 egzemplarzy), a od lipca 2012 r. do grudnia 2018 r. - 75 numerów.

W 2018 w ramach grup i zespołów amatorskiego ruchu artystycznego działających przy Domu Kultury uczestniczyło 189 dzieci i młodzieży, w tym: 78 w zespole tańca nowoczesnego, 22 w grupach rytmiczno-baletowych, 18 uczestniczących w zajęciach umuzykalniających, 54 w zajęciach plastycznych, 5 w zespole wokalnym, 12 - w zespole teatralno-recytatorskim.

W 2018 r. zrealizowano projekt pn. „Kultura osadzona w tradycji – poszerzenie oferty kulturalnej na obszarze gminy poprzez realizację czterech wydarzeń”. Projekt był współfinansowany ze środków unii europejskiej w ramach Osi 4 – Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 i otrzymał dofinansowanie w wysokości: 36 207 zł. W tym samym roku uzyskano dotację w kwocie 14 600 euro z Komisji Europejskiej z programu Europa dla Obywateli EACEA na realizację projektu w ramach Międzynarodowych Spotkań Miast Bliźniaczych pn. „W wartościach dziedzictwa kulturowego Europy perspektywa jej przyszłości”.

Biblioteka Publiczna

Bibliotekę Publiczną w Tuchowie tworzą trzy placówki biblioteczne: w Tuchowie, Jodłówce Tuchowskiej i Siedliskach. W 2018 r. zakupiono 2 657 woluminów, w tym ze środków otrzymanych z budżetu Gminy Tuchów - 1 777 woluminów za 39 650 zł. Natomiast ze środków otrzymanych od Ministra Kultury w ramach projektu pt. Zakup nowości wydawniczych do bibliotek - 892 woluminy za 19 080 zł. Biblioteka otrzymała także w darze 127 woluminów o wartości 3 100 zł. W stosunku do 2017 r. zakupiono o 240 woluminów

mniej. Nie wpłynęło to jednak na zmianę wskaźnika zakupu książek w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Obecnie wynosi on 15,4. Zasięg czytelnictwa wynosi ponad 22% społeczności lokalnej, co jest dobrym wynikiem w skali kraju (15,9%).

W 2018 r. z Biblioteki aktywnie korzystało 3607 czytelników (Tuchów - 2 415, Siedliska - 625, Jodłówka Tuchowska - 567). Odwiedzili oni Bibliotekę 41 502 razy, co oznacza, że średnia odwiedzin dziennych we wszystkich 3 placówkach bibliotecznych wyniosła 166 osób. Zrealizowano 72 980 wypożyczeń książek, czasopism i zbiorów specjalnych. Stan księgozbioru Biblioteki wynosi obecnie 77 968 egz. (Tuchów - 52 013, Siedliska - 11 949, Jodłówka Tuchowska - 14 006). Komputeryzacja zbiorów w systemie „Sowa” jest na poziomie 73%, co pozwoli w niedługim czasie na wprowadzenie pełnej automatyzacji wypożyczeń. W ofercie Biblioteki są książki, czasopisma i prasa codzienna (35 tytułów), audiobooki, ebooki (darmowy dostęp do platformy książek naukowych *Ibuk Libra*), bezpłatne kursy nauki 5 języków obcych *on-line* na platformie *Lerni*, dostęp do międzybibliotecznej elektronicznej wypożyczalni *Academica*, gry (komputerowe, planszowe, edukacyjne), konsole do gier (w filiach w Siedliskach i Jodłówce Tuchowskiej), czytniki książek dla niewidomych i niedowidzących, roboty *Photony* i *Lofi*, robot do nauki programowania dla dzieci, sprzęt komputerowy, tablety oraz kopiarka z usługą skanowania i drukowania.

Biblioteka prowadzi bardzo bogatą działalność kulturalno-edukacyjną. W 2018 r. zorganizowano 116 wydarzeń. Do najciekawszych można zaliczyć:

- warsztaty w Lokalnym Klubie Kodowania. To projekt edukacji innowacyjnej pn. „Link do przyszłości” realizowany ze wsparciem Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego oraz *Microsoft Polska*. W prowadzonych przez bibliotekarzy warsztatach uczestniczy od 8 do 14 młodych osób z terenu całej Gminy. Na zajęciach z kodowania uczestnicy uczyli się podstaw programowania przy pomocy robotów: *Photon*, *Lofi Robota* oraz tabletów i gry *ScotieGo*. Zorganizowano również zajęcia pokazowe w ramach międzynarodowego tygodnia kodowania *Code Week*. W 2018 r. odbyło się 18 warsztatów.
- szkolenia komputerowe dla seniorów. Tematyka szkoleń to podstawy obsługi komputerów i wyszukiwania informacji w Internecie. Zorganizowane zostały 2 dziesięcio tygodniowe kursy.
- wystawy i wernisaże w Małej Galerii „Przedstawmy się”. Przy Bibliotece działa już ósmy rok Mała Galeria „Przedstawmy się”. W 2018 r. zorganizowano wystawy pt. „Imperfekcja” (malarstwo Barbary Kędzior) i „Anioły” (Katarzyny Sajdak-Kot i Anny Dudy), wystawę pokonkursową pt. „Czytam to tu to tam”, „Banknoty polskie” na 100-lecie odzyskania niepodległości (kolekcja Sławomira Mikosa) oraz „Kartki ze szkicownika” Iwony Wójcik.
- spotkania z pisarzami i ciekawymi osobami. W 2018 r. zorganizowane zostało 6 spotkań dofinansowanych ze środków Instytutu Książki w kwocie 2500 zł), w tym z Robertem Makłowiczem, Renatą Piątkowską (dwukrotnie) oraz Barbarą Gawryluk.
- Globalnie w Bibliotece. W czerwcu 2018 r. zrealizowano wspólnie z Polską Akcją Humanitarną oraz Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego projekt pt. „Globalnie w Bibliotece”. Uczestniczyła w nim młodzież ze Szkoły Podstawowej w Burzynie. Celem projektu było podniesienie wśród uczestników świadomości o zagrożeniach płynących z patrzenia na świat przez pryzmat stereotypów.

Ponadto organizowano lekcje biblioteczne, ferie z Biblioteką, noce w Bibliotece, Maratony Głośnego Czytania, Świętowanie Tygodnia Bibliotek, dyżury doradcy zawodowego oraz

Dyskusyjne Kluby Książki. Wspólnie ze Szkołą Podstawową w Tuchowie zorganizowano „Weekend z grami planszowymi” oraz happening na Rynku w Tuchowie z okazji odzyskania przez Polskę Niepodległości. Odbyły się też warsztaty fotograficzne zorganizowane wspólnie z młodzieżą III Liceum Ogólnokształcącego w Tarnowie.

Budżet Biblioteki zamknął się kwotą 602 461 zł, z czego dotacja podmiotowa od Gminy Tuchów wyniosła 573 660 zł.

W 2018 r. w ósmej edycji Rankingu Bibliotek organizowanym przez Instytut Książki oraz „Rzeczpospolitą” 750 placówek bibliotecznych z całej Polski walczyło o tytuł najlepszej biblioteki. Biblioteka Publiczna w Tuchowie ponownie odniosła ogromny sukces, zajmując drugie miejsce w województwie małopolskim, a 15. w Polsce.

Sport, rekreacja i turystyka

Sport i rekreacja

Działalność w zakresie upowszechniania sportu i rekreacji wykonują jednostki organizacyjne Gminy Tuchów, tj.: Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Tuchowie (MOSiR) oraz szkoły podstawowe. Ponadto Gmina Tuchów realizuje zadania z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi (patrz rozdział XI pkt H). Na terenie gminy działa 10 klubów sportowych, tj.:

- Miejski Klub Sportowy „Tuchovia” w Tuchowie,
- Ludowy Klub Sportowy „Huragan” w Buchcicach,
- Ludowy Klub Sportowy w Burzynie,
- Ludowy Klub Sportowy „Alfa” w Siedliskach,
- Ludowy Klub Sportowy „Biała” w Lubaszowej,
- Ludowy Karwodrzański Klub Sportowy w Karwodrzy,
- Towarzystwo Sportowe „SOKÓŁ” Tuchów,
- Uczniowski Klub Sportowy „VICTORIA” Łowczów,
- Uczniowski Klub Sportowy „Grupa Kolarska *Four Bike*” z siedzibą w Siedliskach,
- Uczniowski Klub Sportowy „Lider” w Tuchowie.

Baza sportowo-rekreacyjna na terenie gminy Tuchów, którą zarządza Gmina to: hale sportowe przy szkołach podstawowych w Tuchowie, Karwodrzy, Siedliskach, Burzynie i Zabłędzy oraz boiska przy szkołach.

W 2018 r. została oddana do użytku sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Zabłędzy, sfinansowana w całości ze środków budżetu Gminy. Obiekt o wymiarach 18,00 x 10,85 m jest wyposażony w szatnie, sanitariaty i zaplecze gospodarcze, posiada też piękną antresolę spełniającą rolę widowni.

Rekreacja w gminie Tuchów to m.in. ogólnodostępne place zabaw dla dzieci (miejski plac zabaw w Tuchowie, place zabaw przy szkołach w Piotrkowicach, Łowczowie, Jodłówce Tuchowskiej, Dąbrówce Tuchowskiej i Zabłędzy), chaty: „Wędkarska chata” w Tuchowie, „Przydrożna chata” w Zabłędzy, „Buchcicka chata”, „Pogórzańska chata” w Piotrkowicach oraz powstające w ostatni czasie siłownie plenerowe (w Tuchowie i Karwodrzy) oraz tzw. Otwarte Strefy Aktywności w Siedliskach i Karwodrzy.

W celu zwiększenia oferty rekreacyjnej Tuchowa podjęto, planowane wcześniej działania rewitalizacyjne obszarów zdegradowanych, zmierzające do przywrócenia zaniedbanego obszaru tzw. „Skałki” (rozpoczęcie w 2018 r. projektu pt „Przebudowa stadionu

MKS Tuchovia wraz z zagospodarowaniem » Skałki« w celu utworzenia ścieżki rekreacyjnej” - opis w dalszej części).

Turystyka

Gmina Tuchów ma atrakcyjne położenie, ukształtowanie terenu oraz znaczny obszar terenów zielonych, w tym zalesionych, co daje duży potencjał do rozwoju turystyki pieszej i rowerowej. Dzięki działającemu przy Domu Kultury w Tuchowie punktowi informacji turystycznej objętemu Małopolskim Systemem Informacji Turystycznej gmina Tuchów powoli staje się ważnym ośrodkiem turystycznym w regionie.

Na terenie gminy funkcjonują lokalne i regionalne szlaki piesze, tj.:

- Trzemeska Góra (403 m) – Las Tuchowski (380 m) – Tuchów (225 m), szlak niebieski: 8,5 km – 2 godz.,
- Słona Góra (403 m) – Piotrkowice (280 m) – Łowczów (250 m), szlak niebieski: 4,0 km – 1 godz.,
- Tuchów (225 m) – Kielanowice (240 m) – Bistuszowa Podlesie (380 m) – Brzanka (536 m), szlak niebieski: 8,6 km – 2.15 godz.,
- Brzanka (536 m) – Jodłówka Tuchowska (300 m) – Osiedle Granice (365 m), szlak niebieski: 4,5 km – 1.45 godz.,
- Siedliska (225 m) – Nosalowa (365 m) – dolina Rostówki (260 m) – Polana Morgi (453 m) – Brzanka (536 m), szlak żółty: 10,6 km – 3.15 godz.,
- Lubaszowa (235 m) – Polana Morgi (453 m), szlak czarny: 3,5 km – 0.50 godz.,
- szlak 650-lecia – wokół Tuchowa, szlak żółto-czarny.

Regionalnym szlakiem pieszym jest najdłuższy szlak europejski – droga św. Jakuba (*Camino de Santiago, Routes of St. James, Chemins de St. Jacques, Jakobswege*). Przeznaczony jest do wędrówek zarówno pielgrzymich jak i turystycznych. Szlak wiedzie m.in. z Tuchowa, Tarnowa, Brzeska i Wieliczki przez Niemcy i Francję do Santiago de Compostela w Hiszpanii.

Gmina Tuchów, z racji posiadania gęstej sieci drogowej stanowi potencjał do rozwoju turystyki rowerowej, w tym kolarstwa górskiego. Przez obszar Gminy biegną następujące trasy rowerowe:

- trasa rowerowa nr 1 „Legionistów”; długość 20 km (Tuchów Rynek – Łowczów – Buchcice – Łowczówek – Zagórze – Mieszna Opacka – Tuchów),
- trasa rowerowa nr 2 „Klasztorna”; długość 16 km (Tuchów Klasztor o. Redemptorystów – Wołowa – Bistuszowa – Burzyn – Kielanowice – Klasztor),
- trasa rowerowa nr 3 „Krajobrazowa – pasma Brzanki”; długość 27 km (Tuchów Rynek – Burzyn – Jodłówka Tuchowska – Lubaszowa – Siedliska – Burzyn).

Baza noclegowa w gminie Tuchów znajduje się w fazie rozwoju. W chwili obecnej opiera się w znacznej mierze na gospodarstwach agroturystycznych oraz miejscach noclegowych oferowanych przez takie podmioty jak: Klasztor oo. Redemptorystów (Domu Pielgrzyma), CKZiU w Tuchowie (internat), powstały niedawno hotelik przy restauracji Agawa w Tuchowie, oraz Dom Wczasów Dziecięcych w Jodłówce Tuchowskiej. Ten ostatni prowadzi wszechstronne działania, które łączą formy turystyczne z programami edukacyjnymi, integracją oraz zajęciami rekreacyjno-sportowymi dla dzieci i młodzieży. W całorocznej ofercie można znaleźć turnusy 3-,4- i 5 dniowe i dłuższe, „zielone szkoły”, „białe szkoły”, kolonie letnie oraz zimowiska. Ważnym elementem turystyki w gminie Tuchów jest turystyka pielgrzymkowa. Od końca XVI wieku zaczął się rozwijać kult cudownego obrazu Najświętszej Marii Panny w Tuchowie. Kult ten trwa do dziś, czego dowodem są wielkie

rzebie pielgrzymów w ciągu całego roku, a zwłaszcza w czasie wielkiego odpustu (w dniach 2-8 lipca), kiedy to ich liczba przekracza 150 tys. Sanktuarium Matki Bożej Tuchowskiej w Tuchowie jest najstarszym i jednym z najliczniej uczęszczanym przez pielgrzymów Sanktuarium Małopolski.

Równie ważną gałęzią turystyki, od niedawna zyskującą grono zwolenników, jest tzw. enoturystyka, czyli turystyka winiarska lub inaczej - enologiczna. Ta forma turystyki kwalifikowanej, polegająca na odwiedzaniu regionów związanych z uprawą winorośli oraz miejsc produkcji wina rozwija się dzięki winiarstwu odradzającemu się w regionie Tuchowa, w tym m.in. w Tuchowie, Gromniku, Zakliczynie, Woli Lubeckiej, Dąbrówce Szczepanowskiej, Janowicach i Szczepanowicach. Winnice w tych miejscowościach znajdują się na tzw. Małopolskim Szlaku Winnym, którego idea jest zachęcenie turystów do odkrywania małopolskich winnic, spotkań z ich właścicielami, odkrywania dziedzictwa oraz obcowania z przyrodą regionu.

Gmina Tuchów, dostrzegając olbrzymią szansę rozwoju regionu poprzez odradzające się winiarstwo i enoturystykę, promuje tę inicjatywę, współorganizując kolejne edycje festiwalu pn. „Tuchovinifest”. Impreza ta powoli wpisuje się w kalendarz imprez cyklicznych i daje asumpt do rozwijania się branży winiarskiej. W 2018 r. zorganizowano III edycję imprezy „Tuchovinifest”, na której odbył się kolejny Międzynarodowy Festiwal Wina.

Ważnym punktem na mapie turystycznej gminy Tuchów jest powstała w 2006 r. platforma widokowa w Jodłówce Tuchowskiej. Poddana w 2018 r. modernizacji, dzięki realizacji projektu pn. „Wzrost atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej subregionu tarnowskiego etap I”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, poddziałanie 6.3.1 Rozwój lokalnych zasobów subregionów. Otoczenie obiektu zostało wzbogacone o wiatę, która służy podróżnym jako miejsce wypoczynku. Poza tym dokonano zagospodarowania okolicznego terenu. Zakres inwestycji był szeroki i obejmował między innymi roboty związane z: wycięciem samosiejek, ukształtowaniem, przygotowaniem oraz utwardzeniem placu pod miejsca postojowe dla samochodów oraz wykonaniem balustrad i schodów. Turyści mają do dyspozycji szereg elementów małej architektury. Zamontowano kosze na śmieci, grill kamienny, tablice informacyjne i stojaki na rowery. Odnowienia doczekały się ławki drewniane, a przenośne toalety umieszczono w drewnianej obudowie, by nie zaburzyć estetyki wieży i jej otoczenia. Teren jest oświetlony przez lampy hybrydowe solarno-wiatrowe. Ostatni składnik projektu to montaż kamery szerokopasmowej, dzięki czemu piękne widoki można podziwiać nie tylko bezpośrednio w Jodłówce Tuchowskiej, ale też przez internet. Wieża widokowa jest usytuowana w pobliżu wzniesienia Brzanka, które cieszy się dużą popularnością wśród turystów. Na szlakach turystycznych można w wielu punktach podziwiać rozległe panoramy, które przy dobrych warunkach atmosferycznych pozwalają zobaczyć nawet Tatry.

Jednym z najważniejszych przedsięwzięć w 2018 r., poprawiających i rozwijających potencjał sportowo-rekreacyjny w gminie Tuchów, jest rozpoczęcie realizacji projektu pn. „Przebudowa stadionu MKS Tuchovia wraz z zagospodarowaniem »Skałki« w celu utworzenia ścieżki rekreacyjnej”, Złożony w 2018 r. do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego wniosek o dofinansowanie Gminy Tuchów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego 2014-2020, poddziałanie 11.1.2 Rewitalizacja miast małych i średnich na realizację ww. projektu

dotyczącego rewitalizacji części miasta Tuchowa, został oceniony bardzo wysoko (3 miejsce w województwie) i uzyskał dofinansowanie w wysokości 4 603 613,70 zł. Wartość projektu oszacowano na kwotę 6 138 151,68 zł, w tym wysokość dotacji od Województwa Małopolskiego: 4 603 613,70 zł. Na dzień sporządzenia niniejszego raportu wartość podpisanej umowy na realizację projektu wynosi 6 837 948,55 zł. W ramach projektu modernizowany zostanie stadion Tuchovii, a także wybudowany nowy budynek z siłownią, salą fitness oraz kilkoma szatniami i sanitariatami. Powstanie pierwsze w gminie Tuchów i tak bardzo oczekiwane oświetlone boisko ze sztuczną nawierzchnią (boisko typu Orlik). Ponadto zrewitalizowany zostanie teren „Skałki” oraz powstanie aleja spacerowa i drewniana altana. Poprawiona zostanie także komunikacja – poszerzona i zmodernizowana ulica Szpitalna, a remont nawierzchni i chodnika czeka ulicę Żeromskiego. To szerokie zadanie ma zostać zrealizowane do końca 2020 r..

Należy również podkreślić, że w roku 2018 Gmina Tuchów prowadziła lub współorganizowała szereg wydarzeń związanych z obchodem 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Były to organizowane koncerty, wieczornice, i in. uroczystości patriotyczne jak np. uroczyste obchody 104. rocznicy bitwy pod Łowczówkiem. Elementami upamiętniającymi odzyskanie niepodległości były wywieszone flagi w wielu miejscach Gminy, baner na fasadzie ratusza czy na trwale umiejscowiona przy budynku tuchowskiego ratusza tzw. "ławeczki niepodległości".

IX. Rozwój gospodarczy

Liczba podmiotów gospodarki narodowej działających na terenie gminy Tuchów zarejestrowanych w REGON w 2018 r. wyniosła 1 221, w tym w sektorze prywatnym - 1 190. Lata 2015-2018 były okresem wzrostu liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Gminy. W 2018 r. w porównaniu do 2017 r. odnotowano wzrost w sektorze prywatnym o 54 podmioty, a w porównaniu do 2015 r. - o 80 podmiotów (tabela nr 20).

Tabela nr 20.

Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej wg sektorów własnościowych (dane GUS)	2015	2016	2017	2018
podmioty gospodarki narodowej ogółem	1 151	1 167	1 167	1 221
sektor publiczny - ogółem	40	41	31	31
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	36	37	27	27
sektor publiczny - spółki handlowe	1	1	1	1
sektor prywatny - ogółem	1 110	1 125	1 136	1 190
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	922	932	942	1 005
sektor prywatny - spółki handlowe	40	40	42	37
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1
sektor prywatny - spółdzielnie	4	4	4	-
sektor prywatny - fundacje	7	7	5	-

Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej wg sektorów własnościowych (dane GUS)	2015	2016	2017	2018
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	47	52	-	-

Działalność gospodarcza prowadzona przez przedsiębiorstwa z terenu gminy Tuchów to przede wszystkim szeroko pojęte budownictwo. Firmy o takim profilu działalności stanowią 24% ogółu (tabela nr 21). Podobny udział w strukturze przedsiębiorstw gminy mają firmy z zakresu handlu (23,9%). Na trzecim miejscu plasuje się przetwórstwo przemysłowe (19,5%). Stosunkowo sporą liczbę przedsiębiorstw skupia też transport (5,4%).

Dominujący odsetek przedsiębiorstw w branży budowlanej oraz związanych z przetwórstwem przemysłowym (różnice rzędu kilku punktów procentowych) jest efektywny dla gospodarki, można zatem stwierdzić, że struktura podmiotów według rodzaju prowadzonej działalności w gminie jest korzystna.

Tabela nr 21.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (dane GUS wg sekcji PKD)	2018 r.	Udział
Ogółem	922	100,0%
Rolnictwo	12	1,3%
przetwórstwo przemysłowe	180	19,5%
Budownictwo	221	24,0%
Handel	220	23,9%
Transport	50	5,4%
zakwaterowanie i gastronomia	21	2,3%
informacja i komunikacja	14	1,5%
finanse i ubezpieczenia	22	2,4%
rynek nieruchomości	1	0,1%
dział nauka	66	7,2%
Administracja	24	2,6%
Edukacja	11	1,2%
opieka zdrowotna	38	4,1%
sport i rekreacja	8	0,9%
pozostałe usługi	34	3,7%

Podobnie jak w skali całego kraju, największy udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw działających na terenie gminy Tuchów mają firmy liczące do 9 osób – w 2018 r. było ich 1164, co stanowi ponad 95%. Małych przedsiębiorstw, w których całkowite zatrudnienie nie przekracza 50 osób, funkcjonowało 51, natomiast średnie (nie więcej niż 250 pracowników) stanowiły zaledwie 0,5% ogółu (tabela nr 22). W 2018 r. na terenie gminy nie funkcjonowało żadne duże przedsiębiorstwo.

Tabela nr 22. Struktura wielkościowa przedsiębiorstw w 2018 r. (dane GUS)

Rodzaj przedsiębiorstwa	Liczba podmiotów
mikro (0 - 9 pracowników)	1 164
małe (10 - 49 pracowników)	51
średnie (50 - 249 pracowników)	6

Gmina w ostatnim czasie podejmowała działania nakierowane na stymulację rozwoju gospodarczego poprzez uruchomienie w 2014 r. Tuchowskiej Strefy Aktywności Gospodarczej (TSAG), w której 5 podmiotów gospodarczych nabyło nieruchomości, w tym w branży: meblarskiej – 2, konstrukcji stalowych - 1, projektowania i uruchamiania ciągów technologicznych w przemyśle spożywczym - 1 oraz przetwórstwa spożywczego - 1. W celu zachęcenia przedsiębiorców do lokowania swoich zakładów na terenie TSAG Gmina Tuchów obniżyła wartość oferowanych nieruchomości, obwarowując warunki zakupu na preferowanych warunkach terminową zabudową i obowiązkiem zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników przez nabywcę (przedsiębiorcę). Dodatkowo zachętą jest obniżenie w TSAG podatku od nieruchomości gruntowych czy budynków.

Kolejnym krokiem zmierzającym do pobudzania rozwoju gospodarczego było wyznaczenie w 2017 r. przez Gminę Tuchów strefy gospodarczej w Karwodrzy, dzięki czemu możliwe było pozyskanie w 2018 r. przez Powiat Tarnowski środków zewnętrznych na modernizację drogi Karwodrza-Skrzyszów, łączącej strefy aktywności gospodarczej dwóch gmin.

X. Administracja i zasoby ludzkie

Stan gminy i jej rozwój zależy w dużej mierze od podejmowanych decyzji przez organy Gminy tj. Burmistrz Tuchowa (organ wykonawczy) oraz Rady Miejskiej w Tuchowie (organ uchwałodawczy). Realizacja wielu zadań jakie spoczywają na Gminie, za które odpowiadają jej organy, nie byłaby możliwa bez udziału całego aparatu administracyjnego, tj. Urzędu Miejskiego w Tuchowie jako tzw. aparatu pomocniczego, burmistrza oraz jednostek organizacyjnych i pomocniczych Gminy Tuchów, a przede wszystkim pracujących tam wykwalifikowanych i sumiennych pracowników.

W 2018 r. funkcjonowały następujące jednostki organizacyjne Gminy Tuchów (w nawiasach podano liczbę zatrudnionych pracowników):

- Biblioteka Publiczna w Tuchowie (9),
- Dom Kultury w Tuchowie (15),
- Gminna Administracja Oświaty w Tuchowie (7),
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (6),
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie (36),
- Przedszkole Publiczne w Tuchowie (22),
- Szkoła Muzyczna I st. w Tuchowie (33),
- Szkoła Podstawowa w Burzynie (25),
- Szkoła Podstawowa w Jodłówce Tuchowskiej (23),
- Szkoła Podstawowa w Karwodrzy (24),
- Szkoła Podstawowa w Siedliskach (38),
- Szkoła Podstawowa w Tuchowie (76),
- Szkoła Podstawowa w Zabłędzy (11).

W jednostkach organizacyjnych było zatrudnionych na koniec 2018 r. łącznie 380 pracowników, w tym w Urzędzie Miejskim w Tuchowie - 55. Największym pracodawcą wśród jednostek organizacyjnych Gminy jest Szkoła Podstawowa w Tuchowie, zatrudniająca 76 pracowników.

W 2018 r. nie odnotowano większych zmian w strukturach organizacyjnych wymienionych jednostek poza szkołami, które stopniowo wygaszały gimnazja na skutek

reformy oświaty. Poczyniono nieznaczne ruchy kadrowe spowodowane głównie odejściem pracowników na emeryturę i uzupełnieniem powstałej luki kadrowej. W zakresie administracji w 2018 r. prowadzono szereg działań w zakresie bieżącego funkcjonowania Urzędu Miejskiego w Tuchowie oraz jednostek organizacyjnych i pomocniczych Gminy Tuchów, a także realizacji usług świadczonych na rzecz mieszkańców oraz innych podmiotów. Z roku na rok znacznie wzrasta liczba zadań z zakresu administracji publicznej, na realizację których nie zawsze przeznaczane są odpowiednie środki finansowe.

W zakresie funkcjonowania Urzędu Miejskiego w Tuchowie (dalej jako „Urząd”), w tym obsługi klientów Urzędu, nie odnotowano w 2018 r. większych trudności i problemów.

W 2018 r. wpłynęły do organów Gminy 4 skargi, które po ich rozpatrzeniu okazały się bezzasadne. W zakresie obsługi klientów Urzędu kolejny rok odnotowano wzrost liczby spraw.

Tabela nr 23. Liczba zarejestrowanej w Urzędzie przesyłek w latach 2015-2018 wyniosła:

2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
17 395	16 298	19 196	23 339

Wzrost liczby przesyłek rejestrowanych w Urzędzie pokazuje, że składanych jest coraz więcej wniosków i pism do Urzędu.

Ważnym projektem w zakresie poprawy funkcjonowania jednostki samorządowej, a tym samym usprawnienia obsługi mieszkańców, było zakończenie w 2018 r. prac związanych z utworzeniem Centrum Usług Wspólnych. Projekt integruje platformy samorządowe i usprawnia przepływ informacji pomiędzy urzędami oraz mieszkańcami. Głównym celem projektu było ujednoczenie i unowocześnienie systemów przechowywania danych, ich przetwarzania, obróbki, udostępniania i wymiany. W projekcie uczestniczyły 22 instytucje samorządowe z subregionu tarnowskiego i podległe im jednostki, takie jak: szkoły, przedszkola i ośrodki pomocy społecznej. Centrum Usług Wspólnych nie tylko zapewnia dostęp jednostek samorządu do nowoczesnych technologicznie, zdalnych systemów informatycznych, na które nie mogłyby sobie pozwolić działając samodzielnie, ale także zmniejsza dystans pomiędzy mieszkańcami a urzędami. Projekt wpłynął na poprawę bezpieczeństwa przetwarzania danych, wymianę doświadczeń między gminami oraz zredukował koszty w samorządach. Powstała nowoczesna serwerownia wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną. Wartość projektu to prawie 10 mln zł, w dużej części dofinansowana ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Pomysłodawcą powstania Centrum Usług Wspólnych było miasto Tarnów., W projekt włączyło się 21 partnerów z subregionu tarnowskiego: Powiat Tarnowski oraz Gminy: Bolesław, Ciężkowice, Dąbrowa Tarnowska, Gnojnik, Gręboszów, Iwkowa, Mędrzechów, Olesno, Pleśna, Radłów, Ryglice, Skrzyszów, Szczucin, Szczurowa, Szerzyny, Tuchów, Wierzchosławice, Wojnicz, Zakliczyn i Żabno. Dzięki projektowi Urząd Miejski zyskał nowoczesny sprzęt informatyczny, w tym 2 serwery, *firewall*, UPS oraz oprogramowanie do obsługi Rady Miejskiej w Tuchowie pn. eSesja.

XI. Przedsięwzięcia realizowane z funduszy zewnętrznych

Gmina Tuchów prowadzi aktywną działalność na rzecz pozyskiwania funduszy pomocowych. Środki te zasilają budżet Gminy zarówno na zadania inwestycyjne, jak i tzw. „projekty miękkie” (szkoleniowe, społeczne). Szersze informacje na temat poszczególnych projektów realizowanych w 2018 r. przez Gminę Tuchów można znaleźć w treści Raportu w

miejscu opisanie różnych obszarów działalności Gminy Tuchów, w tym realizowanych Strategii i Programów.

Wysokość pozyskiwanych funduszy zależy w dużej mierze od planowania inwestycji i przedsięwzięć, które zbieżne są z programami funduszy unijnych i krajowych, stopnia przygotowania do pozyskania funduszy (przygotowania dokumentacji projektów i wniosków o dofinansowanie), aktywności samorządu, a przede wszystkim posiadanych możliwości finansowych (środków na udział własny w projektach, zdolności zadłużania się Gminy).

Tabela nr 24. Pozyskane fundusze zewnętrzne w latach 2014-2015 (zł)

2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
5 111 061	897 408	788 511	6 404 014	5 445 845

Rok 2018 należał do jednych z najlepszych w ciągu ostatnich 5 lat, jeżeli chodzi o wysokość pozyskanych środków z funduszy zewnętrznych (tabela nr 24).

Poniżej przedstawiono zestawienie zawierające nazwy projektów, kwoty środków zewnętrznych przyznanych w 2018 r. i źródeł finansowania:

- „Przebudowa stadionu MKS Tuchovia wraz z zagospodarowaniem » Skałki« w celu utworzenia ścieżki rekreacyjnej - 4 603 613 zł, Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020,
- Usuwanie skutków klęsk żywiołowych w Gminie Tuchów - 380 000 zł, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- Remont drogi gminnej numer K 202202 w Piotrkowicach, działka numer 435 w km 2+475 – 3+475 (1000 mb) - 236 693 zł, Rządowy Program na rzecz Rozwoju oraz Konkurencyjności Regionów poprzez Wsparcie Lokalnej Infrastruktury Drogowej,
- Remont dróg transportu rolnego - 82 509 zł, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych,
- Międzynarodowe Spotkanie Miast Bliźniaczych w Tuchowie 2018 - 58 460 zł, Komisja Europejska, Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (Program „Europa dla obywateli”),
- Budowa dwóch Otwartych Stref Aktywności w Gminie Tuchów w miejscowościach: Siedliska i Karwodrza - 49 800 zł, Ministerstwo Sportu i Turystyki,
- Poprawa bezpieczeństwa oraz warunków BHP w remizie Ochotniczej Straży Pożarnej w Siedliskach - 20 780 zł, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego – Program Małopolskie Remizy 2018,
- Bezpieczna Małopolska 2018 - 13 990 zł, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.

łącznie w 2018 r. pozyskano na realizację ww. projektów 5 445 845 zł.

XII. Informacja o realizacji polityk, programów i strategii

A. Strategia Rozwoju Gminy Tuchów na lata 2012-2020

Strategia Rozwoju Gminy Tuchów na lata 2012-2020 opracowana została w 2011 r. przez liderów społeczności lokalnej pod kierunkiem ekspertów Małopolskiego Instytutu Samorządu Terytorialnego i Administracji i Strategia i przyjęta uchwałą nr XIX/143/2012 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 29 lutego 2012 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Tuchów na lata 2012 - 2020”.

Strategia Rozwoju Gminy Tuchów na lata 2012-2020 to jeden z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorząd Gminy. Określa on priorytety i cele polityki

rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze gminy. Dokument stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania się do standardów europejskich.

Zawarte w zaktualizowanej Strategii zadania przede wszystkim kładą nacisk na zrównoważony rozwój gminy Tuchów. Jest on definiowany jako proces przenikania się i integrowania działań politycznych, gospodarczych, społecznych i przestrzennych, z zachowaniem równowagi środowiska naturalnego oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Zrównoważony rozwój ma na celu wyrównywanie szans w dostępie do zasobów środowiska naturalnego zarówno współcześnie eksploatującego je społeczeństwa, jak i przyszłych pokoleń.

Strategia Rozwoju Gminy Tuchów na lata 2012-2020 nie ogranicza się w swych zapisach wyłącznie do zadań realizowanych bezpośrednio przez gminne władze samorządowe. Dokument proponuje także zadania stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich.

W ramach Strategii wyodrębniono trzy obszary kluczowe: gospodarka lokalna, dostępność i komunikacyjna oraz rozwój kapitału społecznego i wskazano cele strategiczne i operacyjne.

Obszary kluczowe, cele strategiczne i operacyjne Strategii

Obszar kluczowy I: GOSPODARKA LOKALNA

- I.1. Wzrost konkurencyjności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej gminy;
- I.1.1. Tworzenie lokalnych stref aktywności gospodarczej;
- I.1.2. Wzrost konkurencyjności mikro i małych przedsiębiorstw poprzez tworzenie powiązań kooperacyjnych;
- I.1.3. Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej;
- I.1.4. Kreowanie cech przedsiębiorczych wśród społeczności lokalnej;
- I.1.5. Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja zawodowa uwzględniająca zmiany na lokalnym rynku pracy.

Obszar kluczowy II: DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

- II.1. Rozbudowa i modernizacja ciągów komunikacyjnych zwiększających dostępność transportową
- II.1.1. Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej Tuchowa;
- II.1.2. Rozwój lokalnego układu drogowego;
- II.1.3. Poprawa jakości komunikacji zbiorowej pomiędzy obszarami wiejskimi i ośrodkami miejskimi;

Obszar kluczowy III: ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

- III.1. Zwiększenie dostępu do usług publicznych wysokiej jakości:
- III.1.1. Utrzymywanie wysokiego standardu infrastruktury technicznej i ochrona środowiska;
- III.1.2. Rozwijanie systemów zarządzania kryzysowego oraz infrastruktury zabezpieczającej przed skutkami powodzi i innych klęsk żywiołowych;
- III.1.3. Rozwój bazy instytucjonalnej i wzrost efektywności działań pomocy społecznej;
- III.1.4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego;
- III.1.5. Zapewnienie optymalnej bazy lokalowej oraz wysokiej jakości usług edukacyjnych w szkołach gminnych;
- III.1.6. Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej na terenie gminy;
- III.1.7. Intensyfikacja działań służących poprawie bezpieczeństwa publicznego;

- III.1.8. Polityka długofalowej współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- III.1.9. Inicjowanie i wspieranie działań służących rozwojowi budownictwa mieszkalnego;
- III.1.10. Poprawa zewnętrznego wizerunku gminy poprzez działania rewitalizacyjne oraz rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej;
- III.1.11. Sprawne zarządzanie gminą.

Stan realizacji Strategii

Corocznie dokonywana jest ewaluacja Strategii Rozwoju Gminy Tuchów na lata 2012-2020. Cele i kierunki określono w strategii przedmiotowo (patrz wyżej) tak, aby realizowała je nie tylko Gmina Tuchów, ale także wszystkie podmioty funkcjonujące na tym obszarze. Raport z ewaluacji został opracowany w oparciu o ankiety, które zostały przesłane do wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację zadań zawartych w strategii. Raport oparto na analizie realizacji 60 zadań.

Analiza statystyczna wykazała, że:

- 1) Realizacja zadań w 2018 r. kształtuje się poziomem 56,4% w skali całego okresu obejmującego Strategię. Wynik jest dobry i wskazuje na systematyczne realizowanie zadań w 9-letniej perspektywie Strategii, jednak należy zwrócić uwagę na konieczność zintensyfikowania prac, dążąc do realizacji zadań w jak największym stopniu.
- 2) Rozpoczęto realizację 55 zadań (91,67%).
- 3) 9 zadań nie było w ogóle realizowanych.
- 4) Zrealizowano 5 zadań ujętych w Strategii w całości, tj.:
 - utworzenie Strefy Aktywności Gospodarczej w Tuchowie,
 - uzbrajanie stref aktywności gospodarczej we współpracy z partnerami prywatnymi,
 - opracowanie wieloletniego programu modernizacji i przebudowy dróg gminnych,
 - rozbudowa infrastruktury mieszkań socjalnych i chronionych na terenie gminy,
 - budowa sal sportowych przy szkołach gminnych;
- 5) 14 zadań zrealizowano na poziomie powyżej 80%. Są to:
 - kontynuacja rozbudowy systemu wodno-kanalizacyjnego na terenie gminy,
 - inicjowanie i wspieranie projektów z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu - ekonomia społeczna,
 - budowa Kulturowej Przestrzeni Tuchowa 2020,
 - informatyzacja Biblioteki Publicznej w Tuchowie – multimedia i nowoczesna komunikacja,
 - poszerzenie monitoringu miejsc niebezpiecznych na terenie gminy,
 - przeprowadzenie inwentaryzacji gruntów, pomieszczeń i innej infrastruktury przeznaczonej do zainwestowania gospodarczego na terenie miasta i gminy – prowadzenie monitoringu terenów pod przyszłe strefy aktywności gospodarczej,
 - aktywna polityka gminy w zakresie planowania przestrzennego,
 - przygotowanie i promocja oferty inwestycyjnej gminy,
 - wykreowanie i promocja marki wysokiej jakości produktów z Tuchowa,
 - prowadzenie stałego monitoringu lokalnego rynku pracy,
 - rozwijanie i doskonalenie systemu wczesnego ostrzegania, planów ewakuacyjnych i ratowniczych (w tym monitoringu przeciwpowodziowego),
 - rozbudowa sieci współpracy kulturowej w gminie Tuchów połączonej z promocją, sportem, edukacją i rozrywką,
 - rozwój czytelnictwa i informacji,

- rewitalizacja miasta – współpraca z mieszkańcami i właścicielami prywatnymi w zakresie poprawy estetyki miasta.
- 6) 18 zadań zrealizowano na poziomie powyżej 50%. Są to:
- prowadzenie monitoringu terenów pod przyszłe strefy aktywności gospodarczej,
 - aktualizacja systemu zachęt inwestycyjnych dla przedsiębiorców – poszerzenie wachlarza oferowanych zachęt,
 - tworzenie miejsc staży umożliwiających nabycie praktycznych umiejętności do wykonywania pracy oraz doświadczenia zawodowego,
 - podejmowanie współpracy (lobbing) na rzecz modernizacji drogi wojewódzkiej nr 977,
 - organizowanie szkoleń i warsztatów ekologicznych dla mieszkańców, a organizowanych przez ekologów celem podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa,
 - budowa infrastruktury technicznej poprawiającej bezpieczeństwo pieszych wzdłuż najbardziej niebezpiecznych odcinków dróg,
 - współpraca w prowadzeniu zajęć przygotowujących młodzież do życia w warunkach globalizacji i konkurencyjnego rynku pracy,
 - opracowanie i coroczna aktualizacja powiatowego kalendarza imprez kulturalno-rozrywkowych,
 - realizacja działalności kulturalnej – m.in. organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych, projekcji filmowych, ustaw, udzielanie informacji, promocja gminy, gromadzenie eksponatów i muzealiów,
 - kreowanie nowych wydarzeń kulturalnych o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim, odbywających się na terenie gminy,
 - promowanie i wspieranie lokalnych animatorów kultury, zespołów oraz lokalnych artystów i twórców,
 - prowadzenie kampanii informacyjnych wśród mieszkańców gminy w zakresie zachowania w sytuacjach zagrożeń,
 - zlecenie lokalnym organizacjom pozarządowym zadań z zakresu polityki społecznej, kulturalnej, edukacyjnej, promocyjnej, sportowej, rekreacyjnej itp.,
 - zapewnienie miejsc rekreacji i wypoczynku na terenie miasta i gminy – ścieżki spacerowe i rekreacyjne, ścieżki rowerowe, miejsca wypoczynku itp.,
 - wdrażanie nowoczesnych systemów zarządzania w administracji publicznej,
 - stały rozwój umiejętności pracowników samorządowych,
 - organizacja wydarzeń gospodarczych o znaczeniu krajowym lub międzynarodowym (konferencje, warsztaty, targi itp.) we współpracy z partnerami samorządowymi i prywatnymi,
 - współpraca z powiatowym zarządcą dróg w zakresie poprawy stanu dróg powiatowych na terenie gminy,
 - realizacja inwestycji drogowych zgodnie z wieloletnim programem modernizacji i przebudowy dróg gminnych,
 - zwiększenie liczby miejsc parkingowych na terenie gminy,
 - organizowanie szkoleń i warsztatów ekologicznych dla mieszkańców, a organizowanych przez ekologów celem podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa,

- dokonywanie przeglądów i remontów wałów przeciwpowodziowych i infrastruktury wodnej oraz budowa nowych wałów,
 - podnoszenie standardu technicznego i wyposażenia placówek edukacyjnych – modernizacja bazy, rozbudowa systemów informatycznych, wyposażenie w nowoczesne środki dydaktyczne i techniczne,
 - współpraca w prowadzeniu zajęć przygotowujących młodzież do życia w warunkach globalizacji i konkurencyjnego rynku pracy,
 - prowadzenie kampanii informacyjnych wśród mieszkańców gminy w zakresie zachowania w sytuacjach zagrożeń,
 - zapewnienie warunków dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego – gospodarowanie przestrzenią, uzbrajanie terenów.
- 7) W odniesieniu do 2017 r. liczba zadań z poziomem realizacji powyżej 50% wzrosła o 11 zadań.
- 8) Na etapie monitoringu realizacji Strategii podmioty i organizacje nie przedstawiły żadnych nowych propozycji zadań, które należy dodatkowo ująć w dokumencie, ani też nie zaproponowały wykreślenia lub zmiany zakresu działania.

Wnioski

Strategia Rozwoju Gminy Tuchów na lata 2012-2020 dotyczy okresu 9 lat. Gmina znajduje się na etapie 80% tego okresu, dlatego zasadnym jest wykonanie ewaluacji Strategii pod kątem adekwatności celów ogólnych, szczegółowych i zadań do aktualnych czynników kształtujących życie mieszkańców gminy.

Okres pozostałych 2 lat wydaje się wystarczającym, aby zrealizować wskazane w dokumencie zadania, jednak z uwagi na zmieniające się aspekty gospodarcze, ekonomiczne i społeczne gminy i jej mieszkańców warto przeanalizować zapisy strategii pod kątem dodania nowych działań oraz usunięcia zadań, których realizacja nie jest możliwa.

B. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego

Obecnie cały obszar gminy Tuchów jest objęty obowiązującym od 2008 r. Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP). Na przestrzeni lat dokonywane były sukcesywnie zmiany planu w poszczególnych miejscowościach.

Aktualnie obowiązujące uchwały dotyczące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Tuchów:

- uchwała nr V/42/2007 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 28 lutego 2007 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Tuchów,
 - uchwała nr V/42/2007 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 28 lutego 2007 r. - załącznik 1 - tekst ujednolicony studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Tuchów,
 - uchwała nr V/42/2007 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 28 lutego 2007 r. - załącznik 4 - rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag dotyczących projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Tuchów.
- Aktualnie obowiązujące uchwały dotyczące Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tuchów to:

- uchwała nr XXIII/172/2012 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia z dnia 27 czerwca 2012 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów dla miasta Tuchowa - I etap zmiany,

- uchwała nr XXXVI/280/2013 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia z dnia 21 sierpnia 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miejscowości: Jodłówka Tuchowska, Piotrkowice,,
- uchwała nr XXXIX/304/2013 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miejscowości Burzyn,
- uchwała nr XLIII/330/2014 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia z dnia 29 stycznia 2014 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miasta Tuchowa - II etap zmiany,
- uchwała nr XXVI/160/2016 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miast Tuchowa,
- uchwała nr XXXII/194/2016 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia z dnia 26 października 2016 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miejscowości: Buchcice, Dąbrówka Tuchowska, Karwodrza, Lubaszowa, Łowczów, Mieszna Opacka, Siedliska, Trzemesna oraz Zabłędza,
- uchwała nr LII/367/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia z dnia 28 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów,
- uchwała nr LVI/393/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia z dnia 27 czerwca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miasta Tuchowa,

C. Zasoby materialne gminy

C.1. Gminny program rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tuchów na lata 2016–2023 został przyjęty uchwałą nr XXXV/233/2017 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 25 stycznia 2017 r.

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji zostało, w pierwszej kolejności, poprzedzone szczegółową diagnozą w szeroko rozumianym obszarze zagadnień społecznych, a w drugiej kolejności także gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Diagnoza została opracowana zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. oraz Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 opracowanymi przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju w lipcu 2015 r.. Dopiero tak przeprowadzona analiza pozwoliła dokonać pełnej diagnozy problemów i zagrożeń, wskazać obszary o największej koncentracji zjawisk kryzysowych, a w konsekwencji - wyznaczyć obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. To na nich ostatecznie zdefiniowano katalog działań, które – konsekwentnie wdrażane i realizowane – będą prowadziły do sukcesywnego wydzwignięcia się z sytuacji kryzysowej lub przynajmniej minimalizowania jej skutków. W programie ujęto działania, które w najbliższych latach winny być realizowane z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej (EFRR, EFS, EFRROW), oraz - co równie ważne - także działania, które finansowane będą z innych środków publicznych oraz prywatnych. Połączenie aktywności wielu osób i instytucji, a także różnych środków, w tym publicznych i prywatnych, pozwoli w sposób kompleksowy rozwiązać wszystkie zdiagnozowane w dokumencie problemy.

Szeroka partycypacja społeczna i współdecydowanie mieszkańców o kształcie Gminnego Programu Rewitalizacji było nadrzędnym celem dla koordynatorów procesu. To właśnie mieszkańcy mają największą wiedzę na temat potrzeb i problemów swojego otoczenia, a zatem to oni są najlepszym źródłem informacji dla lokalnych władz o tym, co trzeba zrobić, aby stworzyć lepsze warunki życia w gminie. Do udziału w opracowywaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuchów na lata 2016-2023 zaproszono osoby i instytucje, które są odpowiedzialne za rozwiązywanie problemów na obszarze gminy Tuchów, a także osoby i instytucje, które chcą w tym procesie uczestniczyć i czują się za niego odpowiedzialne.

Głównym celem działań rewitalizacyjnych przewidzianych w Gminnym Programie Rewitalizacji jest ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk i procesów na obszarze rewitalizacji w gminie Tuchów oraz wzmocnienie wewnętrznego potencjału tego obszaru w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju całej gminy. Powyższy cel główny realizowany będzie przez cztery cele strategiczne, obejmujące wszystkie sfery procesu rewitalizacji (tj. społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową). Osiągnięcie celów strategicznych nastąpi poprzez realizację celów szczegółowych i kierunkowe działania rewitalizacyjne, dzięki którym negatywne zjawiska zostaną znacznie ograniczone lub całkowicie wyeliminowane).

Cele strategiczne i operacyjne Gminnego Programu Rewitalizacji są następujące:

Cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej.

Cele operacyjne:

- 1.1. Rewitalizacja przestrzeni publicznej dla odbudowy więzi społecznych,
 - 1.2. Modernizacja i rozbudowa istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na obszarze rewitalizacji,
 - 1.3. Lepsze wykorzystanie obiektów publicznych w celu aktywizacji wspólnot lokalnych,
- Cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów.

Cele operacyjne:

- 2.1. Budowanie lokalnej specjalizacji w oparciu o posiadany potencjał;
- 2.2. Zwiększanie aktywności społecznej i obywatelskiej;
- 2.3. Podnoszenie jakości edukacji dla wyrównania szans rozwojowych i poprawy konkurencyjności lokalnych zasobów ludzkich.

Cel strategiczny 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru.

Cele operacyjne:

- 3.1. Rewitalizacja zabytkowych obiektów na obszarze rewitalizacji;
- 3.2. Ożywienie kulturalne obszaru objętego kryzysem;
- 3.3. Rozwijanie turystyki pielgrzymkowej i historycznej.

Cel strategiczny 4. Wzmacnianie integracji wewnątrzgminnej oraz zmniejszanie dysproporcji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi Tuchowa.

Cele operacyjne:

- 4.1. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez umożliwienie dostępu do podstawowej infrastruktury na obszarze rewitalizacji;
- 4.2. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego i dostępności obszaru rewitalizacji;
- 4.3. Poprawa jakości powietrza i efektywności energetycznej;
- 4.4. Poprawa poczucia bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji.

W procesie prac nad Programem dokonano wyboru kluczowych projektów rewitalizacyjnych, które w najwyższym stopniu będą oferować kompleksowe rozwiązanie zdiagnozowanych problemów na obszarach kryzysowych i w znaczący sposób wpłyną na osiągnięcie założonych celów strategicznych i kierunków interwencji.

Identyfikacja projektów została przeprowadzona w ramach społecznego naboru projektów oraz wewnętrznego zgłaszania propozycji projektów w trakcie warsztatów rewitalizacyjnych, a także innych spotkań, na których poruszono problem rewitalizacji, np. zebrania sołeckie, komisje i posiedzenia radnych Gminy Tuchów. Wyłonienia i uszeregowania projektów kluczowych do realizacji w ramach Programu dokonano w oparciu o opinie mieszkańców (mieszkańcy dokonali hierarchizacji najważniejszych projektów w formie ankiety przeprowadzanej w kwietniu 2016 r.) oraz ocenę formalną i merytoryczną projektów, bazującą na obiektywnych kryteriach strategicznych, przeprowadzoną przez zespół pracujący nad Programem.

W 2018 r. zrealizowano projekt pn. „Modernizacja zabytkowego budynku »Sokoła« w Tuchowie wraz z dostosowaniem do funkcji muzealnych”, oraz rozpoczęto realizację projektu pn. „Przebudowa stadionu MKS Tuchovia wraz z zagospodarowaniem »Skałki« w celu utworzenia ścieżki rekreacyjnej”. Oba projekty dofinansowane są ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Realizują następujące cele strategiczne Gminnego Programu Rewitalizacji:

- nr 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.1, 1.2, 1.3),
- nr 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.3),
- nr 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru (3.1, 3.2).

C.2. Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy

Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Tuchów na lata 2017–2021 przyjęty został uchwałą nr XLI/274/2017 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 28 czerwca 2017 r. Zadania określone w programie realizowane były na bieżąco, w miarę posiadanych środków finansowych. W 2018 r. nie sprzedano żadnego lokalu mieszkalnego. W miarę posiadanych możliwości Gmina zapewniała lokale mieszkalne zaspokajające najpilniejsze potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach i znajdujących się jednocześnie w trudnych warunkach mieszkaniowych, dla osób mających miejsce zamieszkania na terenie gminy Tuchów. Decyzję w sprawie oddania w najem lokali podejmował burmistrz po zasięgnięciu opinii Komisji Mieszkaniowej. Do Gminy Tuchów wpłynęło 7 nowych podań o najem i 1 - o zamianę lokalu w mieszkaniowym zasobie Gminy.

W 2018 r. dokonano również przedłużenia 17 umów najmu z dotychczasowymi najemcami (zamiana lokalu komunalnego na socjalny).

Zakłada się systematyczną poprawę stanu technicznego budynków i lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Tuchów. Zgodnie z zakresem rzeczowo-finansowym planowanych remontów w zasobie mieszkaniowym Gminy Tuchów na lata 2017–2021 zrealizowano plan remontów na dany rok.

Wykonano takie prace jak: częściowa wymiana pokrycia dachowego na bloku nr 15 przy ul. Reymonta w Tuchowie, odnowienie klatek schodowych w bloku nr 15 przy ul. Reymonta w Tuchowie, stopniowa wymiana pionów wodno-kanalizacyjnych w budynkach, systematyczna

wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w lokalach socjalnych oraz wymiana instalacji elektrycznej w blokach 13 i 15 przy ul. Reymonta w Tuchowie.

D. Program opieki nad zabytkami

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Tuchów na lata 2015-2018 przyjęty został uchwałą Rady Miejskiej w Tuchowie nr LII/395/2014 z dnia 29 października 2014 r. Przedmiotem opracowania Programu jest ochrona dziedzictwa kulturowego w granicach administracyjnych gminy Tuchów. Program jest dokumentem administracyjnym opracowanym w celu określenia podejmowanych działań, koniecznych do sprawowania odpowiedniej opieki nad zabytkami, w zależności od uwarunkowań, na terenie gminy Tuchów, w okresie 4 lat od wejścia w życie. Zaproponowane w Programie działania są nastawione na poprawę stanu substancji zabytkowej, jej rewaloryzację oraz promowanie i upowszechnianie krajobrazu i dziedzictwa kulturowego. Korzyściami płynącymi z zainicjowanych działań będą m.in. wzrost znaczenia lokalnych wartości, poczucie tożsamości i wspólnych korzeni oraz harmonia między opieką nad zabytkami a innymi celami społeczno-gospodarczymi. Będzie to również podstawa współpracy między samorządem Gminy a Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W czasie obowiązywania Programu Gmina Tuchów realizowała przez kilka lat, przy współudziale środków finansowych Województwa Małopolskiego, prace konserwatorskie przy zabytkowych kapliczkach przydrożnych. Ostatnie prace przy kapliczce przy ul. Wróblewskiego na osiedlu Garbek zostały wykonane w 2 etapach w latach 2017-2018 ze środków własnych Gminy. W 2018 r. nie pozyskano środków zewnętrznych na konserwację kapliczek.

W 2018 r. zrealizowane zostało długo oczekiwane zadanie z zakresu ochrony zabytków tj. modernizacja zabytkowego budynku „Sokoła” w Tuchowie wraz z dostosowaniem do funkcji muzealnych. Objęła następujące prace:

- przebudowa kanalizacji deszczowej i wykonanie drenażu opaskowego,
- wykonanie izolacji pionowej ścian z podbiciem fundamentów,
- wykonanie nowego zejścia do muzeum miejskiego, stolarki okiennej i drzwiowej zewnętrznej,
- adaptacja pomieszczeń piwnicznych na muzeum,
- wykonanie instalacji elektrycznej zewnętrznej i wewnętrznej;
- remont elewacji z przebudową schodów zewnętrznych;
- remont otoczenia wokół obiektu poprzez zdjęcie i położenie kostki oraz wyczyszczenie wyłącznie w zakresie robót kanalizacji deszczowej i drenażu opaskowego.

Inwestycja była dofinansowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, oś 6 Dziedzictwo regionalne, działanie 6.1 Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego, poddziałanie 6.1.1 Ochrona i opieka nad zabytkami.

E. Infrastruktura komunalna

E.1. Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych

Zadania w zakresie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie gminy Tuchów realizuje Spółka Komunalna „Dorzecze Białej” Sp. z o.o. oraz Gmina Tuchów.

W 2018 r. obowiązywały dwa wieloletnie plany w tym obszarze, tj.:

1) przyjęty uchwałą nr LII/391/2014 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 29 października 2014 r. w sprawie uchwalenia „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2015-2020”, obowiązujący do dnia 6 marca 2018 r.,

2) przyjęty uchwałą nr LI/366/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 6 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych będących w posiadaniu Spółki Komunalnej „Dorzecze Białej” Sp. z o.o. w Tuchowie na lata 2018-2021”.

W raporcie omawiany jest Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2015-2020.

Główne wnioski i sformułowane zalecenia przyjęte w Wieloletnim planie są następujące:

1. Z punktu widzenia ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju priorytetem jest rozbudowa systemu zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków.
2. Optymalnym sposobem bezpiecznego zaopatrzenia w wodę z punktu wymogów sanitarno-epidemiologicznych jest system zbiorowego zaopatrzenia w wodę nadzorowany przez gminy będące udziałowcami Spółki Komunalnej „Dorzecze Białej” Sp. z o.o.. Wiąże się to z koniecznością poniesienia nakładów na budowę wodociągów i stacji uzdatniania wód.
3. Optymalnym sposobem odprowadzania i oczyszczania jest wdrożenie zbiorowego systemu odbioru ścieków w ramach rozbudowanej sieci kanalizacyjnej i prawidłowo funkcjonujących systemów oczyszczania ścieków oraz zagospodarowania osadów.
4. Rozwój gmin w zakresie gospodarki wodno-ściekowej należy oprzeć na istniejącej infrastrukturze komunalnej, biorąc pod uwagę źródło wody pitnej i techniczną przepustowość oraz istniejące oczyszczalnie ścieków, których przepustowość zapewni przyjęcie ścieków z gmin.
5. Rozwój sieci kanalizacyjnej pozwoli na likwidację szamb, a zatem umożliwi skuteczną ochronę wód gruntowych przed zanieczyszczeniem powodowanym przez nieszczelne zbiorniki. Ponadto zlikwidowana zostanie poważna uciążliwość związana z przejeżdżającymi po drogach wahadłami wozów asenizacyjnych z często nieszczelnymi zaworami spustowymi. Takie podejście zostało już uwzględnione w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Zasadnym jest więc budowa w każdej gminie stacji zlewczej, co znacznie ograniczy koszty transportu, w więc i koszty utylizacji ścieków dla mieszkańców, a dodatkowo zmniejszy też potencjalne zanieczyszczenie z ewentualnych nieszczelności wozów asenizacyjnych.
6. Realizacja poszczególnych przedsięwzięć w gminie z zakresu gospodarki wodno-ściekowej winna nastąpić w latach 2015–2020 w zależności od obszaru działania i stanu zaawansowania dokumentacyjnego. W pierwszej kolejności systemem zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków należy objąć obszary o najbardziej skoncentrowanej zabudowie (do 2015 r., szczególnie w ramach zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków - zadania zapisane w Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych zgodnie z zapisami Traktatu Akcesyjnego). Dla pozostałych obszarów należy wyznaczyć obszary priorytetowe.

7. Podjęcie dalszych decyzji inwestycyjnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej winno być poprzedzone opracowaniem studium wykonalności, które wskaże najkorzystniejszą z punktu widzenia technologicznego, lokalizacyjnego i ekonomicznego opcję realizacji zadań inwestycyjnych i uszczegółowi szacunki wykonane na potrzeby Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych Spółki Komunalnej Dorzecze Białej sp. z o.o. oraz określi założenia strategii cenowej, wskazującej przyszłe zmiany stawek za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków. Bez takiej analizy dalsze prowadzenie inwestycji i rozwój sieci jest ryzykowny. Dodatkowo na etapie opracowywania studium wykonalności szczegółowo przeanalizowane muszą być aspekty ekologiczne, społeczne i eksploatacyjne. Pozwolą one wybrać najbardziej optymalne rozwiązanie inwestycyjne.

Realizacja zadań określonych w Wieloletnim planie zależała w dużej mierze od przygotowania projektów budowlanych wraz z pozwoleniami, pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania oraz własnego udziału finansowego Spółki lub Gminy Tuchów.

Potencjalne źródła finansowania Wieloletniego planu to:

- dotacje do nakładów inwestycyjnych,
- pożyczki i kredyty, w tym pożyczki i kredyty preferencyjne,
- dokapitalizowanie Spółki Komunalnej „Dorzecze Białej” Sp. z o.o. przez Gminę Tuchów,
- inne formy dotacji.

Szacunkowe nakłady inwestycyjne na zadania planowane do realizacji w Gminie Tuchów w ramach kierunków i perspektyw rozwoju infrastruktury wodno-ściekowej po 2015 r. kształtowały się następująco:

- gospodarka wodna - 4 051 000 zł,
- gospodarka ściekowa 17 780 000 zł.

Do końca 2018 r. Spółka zrealizowała zadania na łączną kwotę 3 073 346 zł (2 188 849 zł na kanalizację, i 884 496 zł na wodociągi), w tym w 2018 r. - 508 950 zł (313 096 zł na kanalizację i 195 854 zł na wodociągi).

Gmina Tuchów realizowała w latach 2015-2018 zadania wodno-kanalizacyjne w zakresie przygotowania dokumentacji projektowej oraz montaż odpowietrzników na sieci kanalizacyjnej w Karwodrzy na łączną kwotę 111 990 zł, w tym 42 890 zł w 2018 r.

Ze względu na wyżej opisane czynniki nie zrealizowano wszystkich zadań zaplanowanych do realizacji po 2015 r. w Wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2015-2020. Wykonanie Wieloletniego planu na koniec 2018 r. w zakresie założonych nakładów finansowych wyniosło 14,6%.

F. Środowisko

F.1. Program Ochrony Powietrza dla Województwa Małopolskiego (POP)

Program został przyjęty *uchwałą nr XXXII/451/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 stycznia 2017 r.* Wyznacza działania, których celem jest osiągnięcie w całej Małopolsce do 2023 r. dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w powietrzu: pyłu PM10, PM2,5, benzo(a)pirenu, dwutlenku azotu i ozonu.

Realizacja Programu w 2018 r. polegała m.in. na kontroli mieszkańców w zakresie przestrzegania uchwały Sejmiku Województwa Małopolskiego w zakresie wymagań dla jakości paliw i

ograniczenia powstawania nowych źródeł emisji oraz kontroli w zakresie spalania odpadów lub pozostałości roślinnych. Przeprowadzono w tym zakresie 40 kontroli.

Działania objęte Programem to m.in. rozwój sieci gazowej i dystrybucji gazu należącej do zadań Polskiej Spółki Gazownictwa, która jest Narodowym Operatorem Systemu Dystrybucyjnego Gazu w Polsce. Ogólna długość sieci gazowej na terenie gminy wynosi 322,63 km, w tym w 2018 r. przyrost wyniósł 2,15 km (73 budynki). Rozszerzono strefę ograniczonego ruchu oraz ograniczonego płatnego parkowania wraz z systemem parkingów „Parkuj i jedź” (realizacja projektu pt. „*Park and ride* - zintegrowana infrastruktura dla transportu niskoemisyjnego w mieście Tarnów i subregionie Tarnowskim na terenie Gminy Tuchów”). Wykonując w 2018 r. remonty dróg poprzez utwardzenie powierzchni nieutwardzonych o długości 2,42 km ograniczono wtórną emisję zanieczyszczeń. W ramach edukacji ekologicznej mieszkańców przeprowadzono w 2018 r. 16 kampanii edukacyjnej w zakresie ochrony powietrza, w których wzięło udział 808 osób. W ramach ochrony terenów zielonych Gmina Tuchów poniosła w 2018 r. nakłady w wysokości 76 384 zł.

Realizacja POP polegała również na realizacji zbieżnego z nim Programu Ograniczenia Niskiej Emisji (patrz pkt. F.2. Raportu).

F.2. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN)

Aktualny plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Tuchów przyjęty został uchwałą nr XXXV/232/2017 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 25 stycznia 2017 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXVII/162/2016 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie uchwalenia i przyjęcia do realizacji Planu gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Tuchów.

Potrzeba opracowania i realizacji Planu gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Tuchów (PGN) wynika z niskoemisyjnej polityki unijnej i krajowej, która skupia się przede wszystkim na redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększeniu efektywności energetycznej oraz wzroście wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Działania jakie należy podjąć w tym zakresie wyznacza m.in. Strategia rozwoju kraju 2020, gdzie poświęcono dużo uwagi bezpieczeństwu energetycznemu i środowisku.

Na terenie gminy Tuchów substancjami, których dopuszczalne stężenia średnioroczne przekraczają normy to: pył PM10 i benzo(a)piren. Problematyczne dla Gminy są również stężenia NOx. Pozostałe zanieczyszczenia pozostają w granicach dopuszczalnych norm. W związku z realizacją PGN zidentyfikowano również następujące problemy:

- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE) w sektorze publicznym, budynków mieszkalnych oraz przemysłowym i usługowym jest na znikomym poziomie,
- wysoka energochłonność dotycząca części budynków gminnych, infrastruktury technicznej oraz gospodarstw indywidualnych,
- niska świadomość ekoenergetyczna mieszkańców i ich wpływu na jakość powietrza,
- słaba realizacja idei zrównoważonego transportu.

Przeprowadzona analiza wykazała, że największym emitorem pyłów, benz(a)pirenu i SO₂ w gminie jest sektor budynków mieszkalnych, z uwagi na duży odsetek paliw węglowych używanych na potrzeby grzewcze. Dlatego właśnie należy się skupić na działaniach naprawczych właśnie w tym sektorze. W budownictwie wielorodzinnym głównym nośnikiem energii cieplnej jest węgiel oraz - na znikomym poziomie - system ciepłowniczy (1,45%). Sektor gminny do ogrzewania pomieszczeń wykorzystuje głównie gaz sieciowy. Tylko jeden obiekt publiczny wykorzystuje OZE w postaci kolektorów słonecznych. Wśród budynków i obiektów usług komercyjnych i przemysłu największe zużycie energii cieplnej przypada na węgiel (50%) oraz gaz (45%), a znikomy na prąd i drewno. Transport na terenie miasta

obejmuje ruch lokalny i tranzytowy. Główna droga wojewódzka nr 977 ma w granicach gminy 12,8 km i odbywa się na niej wzmożony ruch, głównie samochodów osobowych kierujących się w stronę Tarnowa. Największą emisją CO₂ cechuje się sektor transportu. Udział tego sektora sięga blisko 48% całej emisji. W rozbiciu na transport lokalny oraz tranzytowy daje się zauważyć, iż to ruch lokalny przeważa w emisji tego zanieczyszczenia. Na drugim miejscu pod względem emisji dwutlenku węgla jest sektor mieszkalny z udziałem ponad 41%.

W związku z realizacją opisanych w Programie działań możliwe jest ograniczenie zużycia energii finalnej na terenie gminy o 30 878 GJ, co stanowi 2,72% obecnego zużycia energii. Ograniczenie emisji CO₂ może wynieść 8 837,31 Mg (zmniejszenie emisji o ok. 11,92% w stosunku do stanu dla roku bazowego), a zużycie energii pochodzącej z OZE wzrośnie o 10 152 GJ (tj. 0,89%). Koszty realizacji zgłoszonych projektów oszacowano na 27 428 474 zł. Uzyskanie celu ilościowego na tym poziomie wymaga zaangażowania w realizację PGN interesariuszy zewnętrznych, dla których dokument ten może stanowić podstawową szansę na uzyskanie preferencyjnego finansowania dla planowanych przez nich działań. Realizacja Programu Gospodarki niskoemisyjnej jest ściśle powiązana z realizacją przedsięwzięć w ramach POP i PONE, opisanych powyżej.

W ramach podejmowanych działań z zakresu ochrony środowiska, w tym ochrony powietrza (zawartych m.in. w przedstawionych powyżej Programach) rozpoczęto oraz realizowano w 2018 r. następujące projekty:

- „Poprawa jakości powietrza w Gminie Tuchów poprzez wymianę starych kotłów na paliwa stałe w indywidualnych gospodarstwach domowych - na nowe, wykorzystujące paliwa gazowe” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, działania 4.4 Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, poddziałanie 4.4.2 Obniżenie poziomu niskiej emisji- SPR.

Projekt obejmuje wymianę 140 nieekologicznych urządzeń grzewczych na terenie gminy Tuchów, w prywatnych gospodarstwach domowych, na urządzenia spalające biomasę i paliwa gazowe spełniające wymagania Ekoprojektu w zakresie efektywności energetycznej i emisji zanieczyszczeń określone w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1189 lub Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185.

Łączny koszt projektu to 1 801 882,00, w tym dofinansowanie: 1 773 717,40 zł i wkład własny: 28 167,60 zł. W 2018 r. zrealizowano wymianę 59 sztuk kotłów.

W celu prawidłowej realizacji projektu podjęto uchwałę nr XLIX/352/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 31 stycznia 2018 r. w sprawie przyjęcia regulaminu Programu dla mieszkańców Gminy Tuchów na dotację do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych - paliwa gazowe i biomasę.

- „Poprawa jakości powietrza w Gminie Tuchów poprzez wymianę starych kotłów i pieców na paliwa stałe w indywidualnych gospodarstwach domowych - na nowe, wykorzystujące również paliwa stałe” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, działanie 4.4 Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, poddziałanie 4.4.3 Obniżenie poziomu niskiej emisji (paliwa stałe) – SPR.

Projekt obejmuje wymianę 140 nieekologicznych urządzeń grzewczych na terenie gminy Tuchów, w prywatnych gospodarstwach domowych, na urządzenia spełniające wymagania Ekoprojektu w zakresie efektywności energetycznej i emisji zanieczyszczeń określone w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1189 lub Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185. Łączny koszt projektu to 1 159 326,77 zł, w tym dofinansowanie: 1 141 116,68 zł i wkład własny: 18 210,09 zł. W 2018 r. zrealizowano wymianę 15 sztuk kotłów.

W celu prawidłowej realizacji projektu podjęto uchwałę nr XLIX/353/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 31 stycznia 2018 r. w sprawie przyjęcia regulaminu Programu dla mieszkańców Gminy Tuchów na dotację do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych - paliwa stałe.

- Projekt zintegrowany LIFE w zakresie wdrażania Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego – Małopolska w zdrowej atmosferze (*Implementation of Air Quality Plan for Małopolska Region – Małopolska in a healthy atmosphere – LIFE14 IPE PL 021*) LIFE IP MAŁOPOLSKA.

Z programu LIFE finansowane są innowacyjne projekty w zakresie ochrony środowiska w Europie, a projekty zintegrowane są nowym szandarowym instrumentem wspierania realizacji strategii poprawy jakości środowiska na dużym obszarze. Projekt LIFE koordynowany przez Województwo Małopolskie angażuje łącznie 62 partnerów (w tym Gminę Tuchów), a jego celem jest przyspieszenie wdrażania działań służących poprawie jakości powietrza, które zostały zaplanowane w ramach Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego. Wartość projektu to około 17 mln euro (70 mln zł), z czego dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej wynosi 42 mln zł. Projekt będzie realizowany w okresie od października 2015 r. do końca 2023 r. Główne działania projektu to stworzenie sieci tzw. eko-doradców w gminach w Małopolsce (w tym w Gminie Tuchów), którzy będą wspierać wdrażanie Programu ochrony powietrza, pozyskiwać środki zewnętrzne na działania ograniczające emisję zanieczyszczeń oraz mobilizować mieszkańców do włączenia się w te działania. Działania miękkie zrealizowane w ramach Programu w 2018 r. przez eko-doradcę w Gminie Tuchów to:

- dystrybucja plakatów, ulotek i broszur o tematyce związanej z ochroną powietrza, opracowanych przez Krakowski Alarm Smogowy – 568 szt.,
- spotkania w szkołach i przedszkolach – 15 szkół i przedszkoli oraz 308 uczestników,
- spotkania z lokalnymi liderami – 22 spotkania i 37 uczestników,
- inne wydarzenia- 1 wydarzenie, 500 uczestników,
- organizacja wydarzeń edukacyjnych dla dzieci - spektakl ekologiczny,
- artykuły w lokalnej prasie i stronach internetowych - 12,
- informacje o stanie powietrza w gminie - zakładka na stronie: www.tuchow.pl
- porady udzielone mieszkańcom, bieżąca obsługa w biurze: 251 w biurze i 189 - telefonicznie,
- badania budynków kamerą termowizyjną - 21 prywatnych i 18 publicznych,
- wypożyczenie i pomiary pyłomierzem z Krakowskiego Alarmu Smogowego,
- zestawy oszczędności energii - 89 gospodarstw domowych,
- kontrole w gospodarstwach domowych- 40 (w tym 1 naruszenie obowiązujących przepisów),

- weryfikacja ocen energetycznych dla budynków - 280 szt.
- "Ekopartnerzy na rzecz słonecznej energii Małopolski" współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, 4 oś priorytetowa Regionalna polityka energetyczna, działanie 4.1 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, poddziałanie 4.1.1 Rozwój infrastruktury produkcji energii ze źródeł odnawialnych.
Partnerami projektu są Gminy: Gołcza, Miechów, Kozłów, Raclawice, Słaboszów, Książ Wielki, Charsznica, Wolbrom, Trzyciąż, Klucze, Olkusz, Bolesław, Bukowno, Krzeszowice, Niepołomice, Wieliczka, Kłaj, Gdów, Biskupice, Myślenice, Jodłownik, Rabka Zdrój, Drwinia, Wietrzychowice, Żabno, Lisia Góra, Wierzchosławice, Tarnów, Skrzyszów, Wojnicz, Pleśna, Tuchów, Ryglice, Zakliczyn, Gromnik, Ciężkowice, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny oraz Stowarzyszenie Zielony Pierścień Tarnowa (lider projektu).. Przedmiotem projektu jest montaż instalacji OZE: paneli fotowoltaicznych i solarnych w indywidualnych gospodarstwach domowych oraz budynkach użyteczności publicznej. W ramach projektu ma powstać 5929 instalacji OZE dla mieszkańców ww. gmin, w tym: 3108 instalacji paneli fotowoltaicznych (PV), 2782 instalacji paneli solarnych i 39 pomp ciepła. Łączny koszt projektu wyniesie 110 890 509,24 zł, w tym dofinansowanie dotacją: 59 261 849,86 zł. Wartość projektu w gminie Tuchów wyniesie 1 588 841,76 zł, w tym dofinansowanie dotacją: 850 303,20 zł. W gminie Tuchów powstać ma 79 instalacji (PV) oraz 11 paneli solarnych. Jeżeli ww. projekt zakończy się powodzeniem będzie on największym tego typu projektem w województwie małopolskim.
- „Park and ride – zintegrowana infrastruktura dla transportu niskoemisyjnego w mieście Tarnów i subregionie Tarnowskim na terenie Gminy Tuchów”. Projekt realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020; oś 4: Regionalna polityka energetyczna, działanie 4.5: Niskoemisyjny transport miejski, Poddziałanie 4.5.2: Niskoemisyjny transport miejski – SPR. Okres realizacji projektu planowany był od 01 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r., ale dzień zakończenia przesunięto na 2019 r. Wartość całkowita projektu wyniosła 1 340 282,89 zł, w tym dofinansowanie dotacją: 934 964,58 zł. Celem projektu jest:
 - szersze wykorzystanie transportu zbiorowego,
 - zmniejszenie wykorzystania samochodów osobowych poprzez redukcję ich znaczenia jako środka dostępu do komunikacji zbiorowej na początkowym lub końcowym odcinku podróży,
 - poprawa integracji transportu zbiorowego (także międzygałęziowej – transport kolejowy i autobusowy) oraz indywidualnego samochodowego oraz rowerowego,
 - zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza i hałasu poprzez redukcję ruchu samochodowego.
 Zakres projektu obejmował:
 - budowa parkingu typu *park and ride* z dojazdami, tj. miejsc postojowych z jezdnią manewrową i zjazdami z drogi gminnej,
 - przebudowę ulicy Kolejowej w Tuchowie,
 - remont istniejących chodników i budowę nowych ciągów pieszych zapewniających obsługę komunikacyjną budowanego parkingu,

- remont i budowę systemu odwodnienia tj. wymianę istniejących studzienek wodnościekowych w ciągu ul. Kolejowej i budowę odcinka kanalizacji deszczowej na obszarze budowanego parkingu z odprowadzeniem wód do istniejącego kanału ogólnospławnego,
- remont istniejących zjazdów w ciągu remontowanego chodnika,
- montaż prefabrykowanych wiat rowerowych ze stojakami,
- budowę sieci oświetlenia ulicznego i monitoringu,
- przebudowę istniejącego budynku gospodarczego, wraz wykonaniem przyłącza sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej i sieci elektrycznej.

F.3. Program ochrony środowiska

Program ochrony środowiska został przyjęty uchwałą nr XXVIII/214/2012 Rady Miejskiej W Tuchowie z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie przyjęcia Programu ochrony środowiska dla Gminy Tuchów na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017–2020.

Główną zasadą przyjętą w Programie ochrony środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju. Program ochrony środowiska dla Gminy Tuchów określa:

- cele krótkookresowe ochrony środowiska na lata 2013-2016,
- cele długookresowe ochrony środowiska – perspektywa na lata 2017–2020.

Program określa również instrumenty niezbędne do realizacji celów ekologicznych. Cele strategiczne w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska w gminie Tuchów opracowane zostały na podstawie strategicznych pól i celów określonych w dokumentach pn. „Program ochrony środowiska dla województwa małopolskiego” oraz „Program ochrony środowiska dla powiatu Tarnowskiego”. Przepisy prawne w tym zakresie obligują do wykonywania programu ochrony środowiska dla gminy na podstawie programu wojewódzkiego i powiatowego.

Cele strategiczne i główne kierunki działania

W poszczególnych określonych celach strategicznych i kierunkach działania uwzględniono tylko te działania, które Gmina Tuchów realizowała w 2018 r.

- **Ochrona wód i kształtowanie stosunków wodnych**

Dla realizacji ochrony i poprawy jakości wód, zmniejszenia wodochłonności, ochrony przed powodzią i kształtowania stosunków wodnych na terenie gminy Tuchów przyjęto, że działania, w tym zakresie będą zmierzały do spełnienia głównych celów określonych w II Polityce ekologicznej państwa, jak również określonych w Programie ochrony środowiska dla województwa małopolskiego oraz w Programie ochrony środowiska dla powiatu Tarnowskiego. Korzystanie z zasobów wodnych winno uwzględniać zasady racjonalnego i zrównoważonego rozwoju. Ochrona wód powoduje konieczność wzmożenia działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń.

Zadania ujęte w Programie realizowane przez Gminę w 2018 r. to:

- modernizacja, rozbudowa i budowa systemów zbiorczej kanalizacji sanitarnej (realizacja opisana w pkt E.1 Raportu);
- budowa i modernizacja sieci wodociągowych (realizacja opisana w pkt IV.2 Robocze);
- zapewnienie właściwej przepustowości cieków wodnych oraz likwidacja zagrożeń powodziowych na potokach administrowanych przez Gminę (rozpoczęto procedurę likwidacji tam wykonanych przez bobry w miejscowości Siedliska).

- **Gospodarka odpadami**

Ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania to podstawowe cele w zakresie gospodarki odpadami. Cele te są zgodne z celami nadrzędnym polityki ekologicznej państwa w odniesieniu do gospodarki odpadami. Odpady stanowią źródło zanieczyszczeń wszystkich elementów środowiska, zatem ochrona środowiska przed nimi powinna być potraktowana priorytetowo.

Zadania ujęte w Programie realizowane przez Gminę w 2018 r. to:

- rozbudowa systemu selektywnej zbiórki odpadów, w tym również odpadów niebezpiecznych takich jak zużyte baterie i akumulatory, sprzęt elektroniczny (organizowano zbiórki zużytych baterii w szkołach oraz sprzętu elektronicznego wspólnie z firmami zewnętrznymi);
- wdrożenie w gminie Tuchów Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest (Gmina pokrywała koszty odbioru utylizacji odpadów azbestu głównie z pokryć dachowych);
- prowadzenie działań informacyjnych i zapobiegawczych zmierzających do redukcji odpadków w gospodarstwach domowych (działania prowadzone były na bieżąco z wykorzystaniem mediów lokalnych oraz szkół);
- analiza skuteczności wprowadzania planu gospodarki odpadami (działania były prowadzone na bieżąco);
- bieżąca inwentaryzacja „dzikich” wysypisk odpadów (reagowano na zgłoszenia, usuwając dzikie wysypiska).

- **Ochrona przed hałasem**

Działania z zakresu ochrony środowiska przed hałasem wynikają ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

Ustawa wprowadza w Polsce regulacje dotyczące hałasu, wynikające z dyrektywy nr 2002/49/WE Unii Europejskiej dotyczącej oceny i zarządzania hałasem środowiskowym. Realizacji programu ochrony przed hałasem zapewni znaczne zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku, przyczyniając się do podniesienia komfortu życia, szczególnie w rejonach, w których hałas jest szczególnie uciążliwy.

Zadania ujęte w Programie realizowane przez Gminę w 2018 r. to likwidacja złych stanów technicznych nawierzchni dróg gminnych (wykonano w 2018 r. remonty dróg gminnych opisanych w rozdziale IV.2 Raportu).

- **Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu**

Działania z zakresu ochrony środowiska odnoszące się do ochrony powietrza atmosferycznego regulowane są w ustawie - Prawo ochrony środowiska oraz Programach, o których mowa w niniejszym podrozdziale. Realizacja celu, jakim jest ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, przyczyni się do zapewnienia wysokiej jakości powietrza i jakości spełniającej wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej.

Zadania ujęte w Programie realizowane przez Gminę w 2018 r. to:

- wspieranie rozbudowy i modernizacji systemu monitoringu powietrza oraz metod;
- pomiarowych stężeń zanieczyszczeń (realizowano bieżące utrzymywanie istniejącego monitoringu, montaż czujnika jakości powietrza w Szkole Podstawowej w Tuchowie);
- promowanie spalania węgla lepszej jakości lub wymiany nośnika energii na bardziej ekologiczny (realizowano Program wymiany kotłów opisany wyżej);
- poprawa warunków ruchu drogowego polegająca na zwiększeniu płynności i przepustowości sieci drogowej (rozpoczęto realizację budowy obwodnicy Tuchowa);

- upowszechnianie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii (promocja w mediach lokalnych, przystąpienie Gminy do projektu pn. „Ekopartnerzy na rzecz słonecznej energii małopolski”);
- upowszechnianie stosowania paliw ekologicznych w kotłowniach i indywidualnych systemach grzewczych (Gmina współuczestniczyła w realizacji programu wymiany przez Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. starych kotłów węglowych na nowoczesne gazowe);
- likwidacja lub modernizacja starych lokalnych kotłowni - zmiana nośnika energii na bardziej ekologiczny (realizowano Program wymiany kotłów opisany wyżej).

- **Racjonalne użytkowanie zasobów środowiska – zmniejszenie materiałochłonności, wodochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki**

Realizacja tego celu strategicznego powinna zapewnić wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii poprzez zmniejszenie ich zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi, statystycznego konsumenta itp., bez pogarszania standardu życiowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki.

Zadania ujęte w Programie realizowane przez Gminę w 2018 r. to:

- systematyczne zwiększanie zaangażowania środków publicznych (budżetowych i pozabudżetowych) w realizację programów efektywności energetycznej (realizowano Program wymiany kotłów opisany wyżej);
- wspieranie działań w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (Gmina przystąpiła do projektu pn. „Ekopartnerzy na rzecz słonecznej energii Małopolski”);
- intensywny rozwój energetyki odnawialnej na szczeblu lokalnym, pracującej w układach zdecentralizowanych na lokalne potrzeby (Gmina przystąpiła do projektu pn. „Ekopartnerzy na rzecz słonecznej energii Małopolski”);
- popularyzacja i wdrożenie najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w sferze rozwiązań technologicznych administracyjnych i finansowych (realizowano spotkania z mieszkańcami i publikowano materiały w mediach lokalnych promujące odnawialne źródła energii).

- **Wykorzystanie energii odnawialnej**

Zadania ujęte w Programie realizowane przez Gminę w 2018 r. to:

- dokonanie oceny zasobów energii odnawialnej i niezbędnej infrastruktury, wyznaczenie regionów preferowanych do rozwoju energetyki odnawialnej.

W ramach realizacji tego zadania przyjęto uchwałą nr LVI/391/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 27 czerwca 2018 r. Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Tuchów. Projekt założeń ma na celu określenie strony popytowej zapotrzebowania dla danego obszaru na energię elektryczną, paliwa gazowe i energię cieplną, a także ocenienie możliwości zaopatrzenia w te nośniki w perspektywie 15 lat. Pozwala to, oprócz stworzenia podstaw do określenia lokalnej polityki energetycznej, na sygnalizowanie zapotrzebowania na energię elektryczną, paliwo gazowe i energię cieplną przedsiębiorstwom energetycznym i uaktualnienie przez nie swoich planów rozwoju i modernizacji. Pośrednim celem dokumentu jest również dywersyfikacja dostaw energii poprzez oszacowanie możliwego potencjału wytworzenia energii z odnawialnych źródeł energii, a także określenie kierunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i mieszkalnych;

- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii (realizowano Program wymiany kotłów opisany wyżej).

- **Ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych**

Realizacja tego celu powinna zapewnić ochronę najlepszej jakości gleb, stosownie do wymagań standardów europejskich i krajowych, zagospodarowanie terenów przemysłowych oraz racjonalne wykorzystanie ziemi.

Zadania ujęte w Programie realizowane przez Gminę w 2018 r. to likwidacja terenów „dzikich wysypisk” i rekultywacja terenów w ten sposób zdegradowanych (usuwanie na bieżąco zgłaszane „dzikie wysypiska”).

- **Ochrona złóż kopalin**

Ochrona kopalin polega w szczególności na racjonalnym gospodarowaniu zasobami kopalin oraz ich kompleksowym wykorzystaniu łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących.

Zadania ujęte w Programie realizowane lub koordynowane przez Gminę w 2018 r. to poszukiwanie, rozpoznanie i dokumentowanie nowych złóż (opiniowano koncesje na rozpoznawanie oraz wydobywanie kopalin oraz opiniowano plan ruchu kopalni gazu ziemnego w Burzynie).

- **Edukacja ekologiczna społeczeństwa**

Istotne znaczenie w realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska ma edukacja ekologiczna społeczeństwa. Realizację edukacji ekologicznej umożliwiają zapisy zawarte w polskim ustawodawstwie. Edukacja ekologiczna powinna być jednym z głównych kierunków działania organów samorządowych. Jedynie wysoki poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa umożliwi bezkonfliktową realizację celów strategicznych z zakresu ochrony środowiska. Polityka edukacji ekologicznej na szczeblu województwa, powiatu lub gminy powinna być spójna z polityką edukacji ekologicznej państwa.

Zadania ujęte w Programie realizowane lub koordynowane przez Gminę w 2018 r. to:

- kształtowanie nawyków i zachowań proekologicznych rodziców i dzieci, uwalnianie na piękno, a także na szkody zadawane przyrodzie - na poziomie szkolnictwa podstawowego (organizowano prelekcje w szkołach dotyczących ochrony bioróżnorodności oraz roli pszczół w przyrodzie);
- kształtowanie człowieka świadomego swego współistnienia w zgodzie ze środowiskiem przyrodniczym i społeczno-kulturowym, zdolnego do samodzielnego działania w zakresie rozwiązywania problemów zachodzących pomiędzy człowiekiem a przyrodą - na poziomie szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego poprzez: prowadzenie aktywnych form edukacji (np. Zielone Szkoły) oraz organizowanie kontaktów z władzami samorządowymi, reprezentantami społeczności lokalnej i szkołami wyższymi, terenowymi ośrodkami edukacji ekologicznej (organizowano prelekcje prowadzone przez eko-doradcę, dotyczące przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom powietrza, w tym szkodliwości palenia śmieci i wypalania traw);
- egzekwowanie przepisów dotyczących porządku, odpadów, gospodarki wodno-ściekowej, ochrony przed hałasem (przeprowadzono 40 kontroli);
- promowanie proekologicznych zachowań poprzez kreowanie zdrowego modelu poruszania się, zarówno dla
- człowieka, jak i środowiska, (współorganizowano Puchar Szlaku Solnego – 5. edycję Pucharu Burmistrza Tuchowa w kolarstwie górskim promującego turystykę rowerową);

- prowadzenie edukacji w zakresie segregacji i składowania odpadów (organizowano prelekcje prowadzone przez eko-doradcę w szkołach oraz zamieszczano materiały edukacyjne w mediach lokalnych i internecie).

F.4. Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi

Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Tuchów na rok 2018 przyjęty został uchwałą nr LII/370/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 28 marca 2018 r.

Celem Programu jest:

- 1) ograniczanie populacji bezdomnych zwierząt poprzez sterylizację i kastrację, a w szczególności psów i kotów;
- 2) zapobieganie bezdomności zwierząt;
- 3) odławianie bezdomnych zwierząt;
- 4) usypianie ślepych miotów;
- 5) sprawowanie opieki nad kotami wolno żyjącymi, w tym ich dokarmianie;
- 6) zapewnianie opieki bezdomnym zwierzętom w schronisku;
- 7) poszukiwanie nowych właścicieli dla bezdomnych zwierząt;
- 8) zapewnianie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt;
- 9) wskazanie gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich;
- 10) edukacja mieszkańców gminy w zakresie humanitarnego traktowania zwierząt oraz sposobów zapobiegania ich bezdomności.

W 2018 r. zabezpieczono 3 miejsca w schronisku (azyłu) prowadzonym przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Tarnowie Azył dla Psów i Kotów. Odławianie bezdomnych zwierząt było obowiązkiem ww. podmiotu.

Miejscem dla bezdomnych zwierząt gospodarskich oraz określonych w art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie zwierząt był Ludowy Klub Jeździecki w Tarnowie. Za utrzymanie miejsc i pobyt zwierząt w schronisku Gmina Tuchów poniosła w 2018 zł wydatki w wysokości 5 322 zł.

Zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt realizowane było przez lekarza weterynarii - właściciela Lecznicy Weterynaryjnej w Tuchowie.

W 2018 r. odłowiono 22 psy, 15 kotów, 15 saren i 3 inne dzikie zwierzęta. Ponadto wykonano 12 sterylizacji zwierząt. Koszty poniesione na realizację odłowień i usług weterynaryjnych wyniosły w 2018 r. 138 153 zł.

G. Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych

G.1. Gminny program wspierania rodziny

Celem głównym programu jest wzmocnienie postaw wychowawczych rodzin bezradnych w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, wykształcenie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami, zapobieganie marginalizacji środowisk dysfunkcyjnych oraz podjęcie działań korekcyjnych i profilaktycznych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie w 2018 r. udzielił pomocy 643 osobom i rodzinom, co stanowi 3,53% ogółu mieszkańców gminy Tuchów. Z samej pomocy finansowej w formie zasiłków z pomocy społecznej skorzystało 229 rodzin, w których żyło 440 osób. Pomocy w formie świadczeń niepieniężnych Ośrodek udzielił 193 rodzinom, w których znajdowało się 376 osób.

Zazwyczaj rodziny objęte pomocą Ośrodka uzyskiwały pomoc ze względu na występujące w ich rodzinach problemy, tj. ubóstwo - 178 rodzin (369 osób w rodzinie), długotrwałą lub ciężką chorobę - 165 rodzin (350 osób), niepełnosprawność - 152 rodziny (276 osób), bezrobocie - 97 rodzin (225 osób), potrzeby ochrony macierzyństwa - 38 rodzin, (w tym z powodu wielodzietności - 36 rodzin), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - 37 rodziny (w tym 26 rodzin niepełnych i 6 rodzin wielodzietnych), alkoholizmu - 26 rodzin (50 osób), przemocy w rodzinie - 6 rodzin (19 osób), zdarzenia losowego - 5 rodzin (15 osób), bezdomności - 3 osoby, sieroctwa i trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego - po 2 rodziny oraz sytuacji kryzysowej - 2 rodziny.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie realizuje również zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz pomocy państwa w wychowaniu - tzw. „500+”. W 2018 r. Dział Świadczeń Rodzinnych Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie udzielił 1 397 rodzinom z terenu gminy Tuchów różnych form pomocy. Z zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłku rodzinnego skorzystało 1 886 osób uprawnionych. O jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka ubiegało się 154 wnioskodawców. 392 wnioskodawcom wypłacono zasiłki pielęgnacyjne, 28 osoby otrzymały specjalny zasiłek opiekuńczy, 63 uprawnionych skorzystało z pomocy w formie świadczenia pielęgnacyjnego i dla 63 wnioskodawców wydano decyzję przyznającą pomoc w formie świadczenia rodzicielskiego. 1 450 rodzinom przyznano świadczenie wychowawcze. Z pomocy w formie świadczenia z funduszu alimentacyjnego skorzystało 79 osób, a z pomocy w formie zasiłku dla opiekuna - 19 osób. Ponadto z pomocy w formie jednorazowego świadczenia „Za życiem” skorzystała 1 rodzina, a programu „Dobry start” 2 319 dzieci.

W 2018 r. wsparciem w postaci pracy socjalnej świadczonej przez pracowników socjalnych Ośrodka objęto 223 rodziny, w której znajdowało się 505 osób. Działania podejmowane przez pracowników socjalnych koncentrowały się przede wszystkim na diagnozowaniu i analizowaniu sytuacji rodzin z problemem opiekuńczo-wychowawczym, ustalaniu przyczyn występującego u nich kryzysu, a także wnioskowaniu do Dyrektora Ośrodka o przydzielenie asystenta rodziny. Udzielana pomoc miała na celu zabezpieczenie podstawowych potrzeb rodziny oraz wzmocnienie jej w wypełnianych przez nią funkcjach.

Dla realizacji zadań określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zostało wprowadzone nowe narzędzie pracy z rodziną - asystent rodziny. Rolą asystenta rodziny jest szczególnie bliska współpraca z rodziną a jego działania w sposób bezpośredni wpływają na zachowanie i funkcjonowanie członków wspólnoty, wywołując realne zmiany. Asystent, podejmując współpracę z rodziną, rozpoznaje poziom jej destrukcji i - opierając się na metodyce podejścia skoncentrowanego na rozwiązaniach oraz dialogu motywującego - wspiera rodziny do pozytywnych zmian, do wydobywania i pomnażania ich zasobów, zgodnie z dobrem rodziny i w zindywidualizowanym tempie realizacji działań.

W 2018 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie zawarł dwie umowy zlecenie na realizację zadań asystenta rodziny, którzy wsparciem objęli łącznie 15 niewydolnych rodzin z terenu gminy Tuchów, w których wychowywało się 28 nieletnich dzieci. W tym okresie z 5

rodzinami została zakończona współpraca (z 3 - ze względu na osiągnięcie celów, z 1 - ze względu na rezygnację rodziny ze współpracy z asystentem oraz 1 - ze względu na zmianę miejsca zamieszkania rodziny). Środki na wynagrodzenie w całości pochodziły z budżetu Gminy (23 373,39 zł). W całym 2018 r. asystenci rodzin złożyli 339 wizyt w środowiskach wymagających wsparcia.

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodziców biologicznych opieka ma być sprawowana w formie rodzinnej: rodzina zastępcza lub rodzinny dom dziecka oraz w formie instytucjonalnej - placówka opiekuńczo-wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna lub interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

W 2018 r. z terenu gminy Tuchów 5 dzieci przebywało w pieczy zastępczej. Czworo przebywało w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej „Promyk” w Rzuchowej (1 dziecko w lipcu 2018 r. powróciło do placówki z rodziny adopcyjnej), których koszt utrzymania wyniósł 76 433,43 zł. Natomiast za utrzymanie jednego dziecka przebywającego w Domu Dziecka w Długiem Gmina Tuchów poniosła koszt w wysokości 20 526,05 zł. Łączny koszt utrzymania 5 dzieci w pieczy zastępczej ponoszony przez Gminę w 2018 r. wyniósł 96 959,48 zł. W 2018 r. Gmina Tuchów - w związku z pobytem dzieci z terenu gminy Tuchów w rodzinach zastępczych - ponosiła koszty utrzymania 3 dzieci w wysokości 9676 zł w rodzinach zastępczych

G.2. Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Tuchów na lata 2016-2021 przyjęty został uchwałą nr XXIII/143/2016 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 23 marca 2016 r. Program zawiera aktualną diagnozę przemocy w rodzinie na terenie gminy.

Celem Programu jest wypracowanie sprawnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pomocy osobom i rodzinom doznającym przemocy. W realizacji Programu współuczestniczyli przedstawiciele instytucji zaangażowanych w pracę w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie. Głównym realizatorem Programu i inicjatorem działań był Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działający przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Tuchowie.

Celem głównym Programu jest tworzenie instytucjonalnych i organizacyjnych warunków sprzyjających ograniczeniu przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe, jako główne kierunki działań strategicznych, to:

- diagnozowanie i monitorowanie przemocy w środowisku lokalnym,
 - podnoszenie poziomu świadomości i wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie,
 - podniesienie poziomu wiedzy osób zajmujących się zawodowo lub społecznie problematyką przemocy,
 - budowa kompleksowego systemu pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w dotychczasowym miejscu zamieszkania i pobytu,
 - budowa kompleksowego systemu pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych kryzysem.
- **Diagnonowanie**

W 2018 r. w skład zespołu wchodziło 9 przedstawicieli - po 1 przedstawicielu: policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służby zdrowia oraz oświaty, a także 2

kuratorów i 3 przedstawicieli pomocy społecznej, tj. wszystkich instytucji wymienionych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2018 r. wszyscy członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego spotkali się czterokrotnie na posiedzeniach, tj. raz na kwartał.

Do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w całym roku wpłynęło 23 tzw. Niebieskich Kart, w tym sporządzonych przez przedstawicieli policji – 22 i Pomocy Społecznej - 1. Do ww. Niebieskich Kart przewodniczący Zespołu powołał 24 grupy robocze, które zajmowały się poszczególnymi rodzinami. Powołane grupy w ramach prowadzonej procedury spotykały się 73 razy.

- **Podnoszenie poziomu świadomości i wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie**

Na terenie gminy Tuchów rozmieszczane były plakaty oraz ulotki informacyjne dotyczące przemocy w rodzinie oraz dostępnych form pomocy dla osób uwikłanych w przemoc domową. Na stronie internetowej Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie systematycznie były aktualizowane informacje o miejscach i formach pomocy, zawierające dane teleadresowe, sposób kontaktu, czas i miejsce, gdzie można uzyskać poradnictwo i wsparcie oraz jego zakres. Wydano informator dotyczący podmiotów, które świadczą pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie dla terenu gminy Tuchów i powiatu tarnowskiego. Funkcjonował Punkt Informacji Wsparcia i Pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, który prowadził działalność wspierająco-informacyjną. 36 rodzin było systematycznie monitorowanych przez pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie oraz funkcjonariuszy Komisariatu Policji w Tuchowie.

- **Podniesienie poziomu wiedzy osób zajmujących się zawodowo lub społecznie problematyką przemocy**

W 2018 r. członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych podnosili swoje kwalifikacje zawodowe w obszarze problematyki przemocy, uzyskując certyfikaty. W 2018 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie współpracował z podmiotami zewnętrznymi w dystrybuowaniu informacji dotyczących Ośrodka Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przystępstwem w Tarnowie, Niebieskiej Linii, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w sprawie programu korekcyjno-edukacyjnego oraz Sądeckiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Nowym Sączu.

- **Budowa kompleksowego systemu pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych kryzysem**

W ramach tego zadania prowadzono Punkt Informacji Wsparcia i Pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, który prowadził działalność wspierająco-informacyjną. Punkt był czynny 2 razy w tygodniu. Z porad konsultanta prawnego Punktu skorzystały 3 osoby. Dystrybuowano informacje dotyczące przemocy.

Wobec sprawców i ofiar przemocy członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych podejmowali następujące działania:

- 5 sprawców z Niebieskich kart z 2018 r. kontynuowało dobrowolnie leczenie odwykowe w Ośrodku Terapeutycznym w Tuchowie,
- 4 osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie zostały zgłoszone o objęcie działaniami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 2 osoby, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, skorzystało z poradnictwa psychologicznego i psychiatrycznego w Ośrodku Terapeutycznym w Tuchowie,

- 3 osoby, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie skorzystało z poradnictwa psychologicznego,
- 3 osoby skorzystały z porad radcy prawnego,
- 75 osób skorzystało z poradnictwa socjalnego,
- 28 osób skorzystało z poradnictwa zawodowego i rodzinnego,
- 7 rodzin zostało objętych pomocą materialną Ośrodka Pomocy Społecznej (w formie pomocy finansowej, zakupu opału i dożywiania dzieci w szkołach),
- 2 rodziny były objęte wsparciem asystenta rodziny,
- 7 rodzin zostało objętych pomocą finansową Ośrodka Pomocy Społecznej (w formie zasiłków celowych, zasiłków celowych specjalnych i zasiłków okresowych w łącznej wysokości 8 271,50zł),
- 4 rodziny skorzystały z pomocy w formie dożywiania dzieci (w wysokości 2 418,80 zł),
- 2 osoby podejrzane o stosowanie przemocy skorzystały z pomocy w formie zasiłku okresowego (w wysokości 6 718,50 zł, i zasiłku stałego (w wysokości 1290 zł),
- 1 rodzina uzyskała pomoc w postaci dodatku mieszkaniowego (w wysokości 6 917,19 zł),
- 9 rodzin skorzystało z pomocy w formie zasiłku rodzinnego (w wysokości 20 289,84 zł),
- 1 osoba skorzystała z świadczenia rodzicielskiego (w wysokości 9 806,59 zł),
- 7 rodzin skorzystało ze świadczenia wychowawczego „500” (w wysokości 76 403,30 zł),
- 1 osoba otrzymała świadczenie na urlop wychowawczy (w wysokości 4 406,70 zł),
- 3 osoby otrzymały zasiłek pielęgnacyjny (w wysokości 4 867,84 zł),
- 1 osoba otrzymała świadczenie pielęgnacyjne na kwotę 17 724 zł.

Ponadto w ramach realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 30 dzieci z gminy Tuchów uczestniczyło w XVIII edycji mikołajkowej akcji „Wszystkie dzieci są kochane” organizowanej przez Towarzystwo Powszechnej Pomocy „Serce” w Tarnowie, samorząd uczniowski III Liceum Ogólnokształcącego w Tarnowie i, Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Tarnowie;
- zorganizowano wigilię Bożego Narodzenia na Tuchowskim Rynku dla mieszkańców gminy, oraz kiermasze świąteczne;
- uczestniczono w kampaniach pn. „Uwaga! Dopalacze!” oraz „Zachowaj Trzeźwy Umysł”;
- współfinansowano imprezy: Majówka dla Matki, Sanktuaryjny Festyn Rodzinny, Rodzinne kolędowanie, Świąteczny Konkurs Piosenki Obyczajowej, Dziecięce Igrzyska Sportowe dla dzieci uczęszczających do świetlic opiekuńczo-wychowawczych, Międzypokoleniowy Piknik Rodzinny, pikniki przy szkołach, Bezpieczne Ferie z ochotniczymi strażami pożarnymi, obóz Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej, wyjazd młodzieży w ramach programu „Młodzi na Progu”, turnieje szachowe, zawody wędkarskie z okazji Dnia Dziecka oraz IV Bieg Trzeźwości.

W działania edukacyjno-informacyjne dotyczące tematyki występowania przemocy w rodzinie lub przeciwdziałania przemocy w rodzinie czynnie włączyły się tuchowskie placówki oświatowe (szkoły podstawowe, przedszkola i szkoły średnie) z terenu gminy Tuchów, biorąc udział w prelekcjach, szkoleniach, warsztatach, konkursach plastycznych i spotkaniach z funkcjonariuszami policji. Organizowały również pikniki rodzinne, pogadanki edukacyjne oraz szereg innych działań podnoszących wśród dzieci, młodzieży i nauczycieli świadomość istnienia zagrożenia, jakim jest przemoc w rodzinie.

- **Wnioski z realizacji Programu**

Na przestrzeni lat wyraźnie zmalała ilość zgłaszanych przypadków przemocy w rodzinie, co przedstawia tabela nr 25.

Tabela nr 25. Niebieskie Karty

Rok	Liczba Niebieskich Kart, w tym założone przez:				Razem
	pomoc społeczną	oświatę	TOIK	Policję	
2012	1			24	25
2013	3			34	37
2014	3			31	34
2015				22	22
2016	1	1		16	18
2017			1	17	18
2018	1			22	23

W większości sytuacji występująca przemoc łączy się z uzależnieniem od alkoholu, co pociąga za sobą konieczność prowadzenia poradnictwa specjalistycznego i interwencji w tym zakresie. W 2018 r. 14 osób podjęto terapię odwykową w Poradni Leczenia Uzależnień, sporządzono 12 wniosków do sądu celem wydawania decyzji o zastosowaniu zamkniętego leczenia odwykowego, 20 osobom udzielono porad w punkcie konsultacyjno-informacyjnym dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzinom, 12 osób skierowano na badania psychologiczno-psychiatryczne i 22 osoby uzależnione lub współuzależnione wzięły udział w warsztatach terapii uzależnień w Centrum Formacji Duchowej w Lubaszowej.

1 grudnia 2018r. rozpoczął działalność nowy specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w Krakowie, który zapewnia schronienie ofierze przemocy w rodzinie oraz dzieciom pozostającym pod jej opieką bez skierowania i bez względu na dochód. Należy wspomnieć, że często same ofiary pod wpływem sprawcy ostatecznie rezygnują ze schronienia w ośrodku, tłumacząc swoje postępowanie poprawą relacji rodzinnych lub zrozumieniem postępowania sprawcy. Ujawnienie przypadków przemocy w rodzinie świadczy o poszerzeniu wiedzy na temat tego zjawiska. Ponadto każdy zgłoszony przypadek przemocy w rodzinie to odpowiedź na brak przyzwolenia na to zjawisko oraz świadomość, że przemoc w rodzinie jest przestępstwem. Ważna jest także stała edukacja społeczeństwa, mająca na celu zmianę świadomości w kwestii negatywnych i szkodliwych stereotypów na temat stosowania przemocy, jak też roli kobiety i mężczyzny w życiu społecznym i w rodzinie. Istotne są również: stały rozwój profilaktyki - propagowanie postaw alternatywnych wobec przemocy, nauka umiejętności społecznych i wychowawczych oraz inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Dla podjęcia skutecznych działań pomocowych niezbędne jest kompleksowe podejście do sytuacji, w jakiej znajduje się rodzina dotknięta przemocą, poprzez tworzenie sieci współpracy opartej o działanie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych. Praca w zespole i grupach roboczych daje możliwość uzyskania szerszej perspektywy o sytuacji rodziny, dyskusji nad problemem klienta oraz opracowania odpowiedniego planu pomocy.

Podsumowując - zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Tuchów były realizowane na wszystkich poziomach. Ważnym atutem jest praktyka w zakresie funkcjonowania Zespołu, co owocuje w jakości współpracy między poszczególnymi elementami systemu w gminie.

Wypracowane kierunki działań podejmowane są zgodnie z harmonogramem realizacji Programu. Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” wdrażano procedury i standardy działania Zespołu. Instytucje i podmioty starają się maksymalnie wspierać rodziny w trudnych sytuacjach życiowych, w szczególności dzieci.

G.3. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Tuchów na rok 2018 przyjęty został uchwałą nr XLVIII/336/2017 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 28 grudnia 2017 r. W tym samym czasie obowiązywała również Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017–2019, przyjęty uchwałą nr XXXIV/210/2016 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 28 grudnia 2016 r.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizowany był przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Tuchów (dalej jako „GKRPA”) i finansowany z wydzielonych środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w wysokości 277 477,68 zł. Gminnym Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Tuchów na lata 2017–2019 realizowany był przez GKRPA w Tuchowie i finansowany z wydzielonych środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w wysokości 10 000 zł.

W ramach obu Programów prowadzone były następujące działania:

- *Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od narkotyków i osób zagrożonych uzależnieniem*

W ramach zadania przeprowadzone zostały warsztaty profilaktyczno-edukacyjne z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi oraz cyberprzemocy w placówkach oświatowych gminy Tuchów. Prowadzono profilaktyczną działalność informacyjną, edukacyjną oraz szkoleniową w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży. W szkołach odbyły się zajęcia profilaktyczne z zakresu szkodliwości zażywania substancji psychoaktywnych. Ponadto dla Biblioteki Publicznej w Tuchowie zakupiono literaturę o tematyce profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych.

GKRPA, zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zrealizowała w 2018 r. następujące zadania:

- *Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.*

W ramach zadania komisja zebrała się na 14 posiedzeniach, podczas których rozpatrzono 27 wniosków osób zgłoszonych jako nadużywające alkoholu i przeprowadzono wywiady z 83 osobami występującymi w charakterze świadków oraz z osobami współuzależnionymi. Ponadto Komisja zaopiniowała 47 wniosków o zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych oraz rozpatrzyła wnioski o dofinansowanie działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych i innych podmiotów zajmujących się profilaktyką uzależnień. Prowadzony był punkt konsultacyjny, w którym psycholog kliniczny udzielił porad 20 osobom uzależnionym i współuzależnionym od alkoholu, w wyniku których 14 osób zostało skierowanych na badania psychologiczno-psychiatryczne, a 13 osób podjęło terapię odwykową w Poradni Leczenia Uzależnień w trybie ambulatoryjnym bądź stacjonarnym. Sporządzono 12 wniosków do sądu w celu wydania decyzji o zastosowanie przymusowego

leczenia odwykowego. W ramach zadania sfinansowany został także pobyt 9 osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu w warsztatach terapii uzależnień w Lubaszowej prowadzonych przez Stowarzyszenie AA „Nowa Szansa” oraz udział w programie profilaktyczno-edukacyjnym realizowanym przez Poradnię Odwykową w Tuchowie. Członkowie Gminnej Komisji wzięli udział w szkoleniu nt. „Działalność Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – przegląd i praktyczne omówienia” oraz „Współpraca międzyinstytucjonalna w ramach pomocy osobom uzależnionym i doznającym przemocy w rodzinie.”

- *Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie*

W ramach zadania prowadzone było dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (z występującymi problemami alkoholowymi) 16 świetlic opiekuńczo-wychowawczych przy szkołach podstawowych, parafii Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Tuchowie i Centrum Dydaktyczno-Oświatowym w Tuchowie - Kielanowicach. W świetlicach tych działali pedagodzy. Świetlice zostały wyposażone w sprzęt sportowy i pomoce dydaktyczne. W ramach akcji letniej zorganizowane zostały wycieczki dla dzieci biorących udział w zajęciach świetlicowych. Dofinansowane zostały także posiłki dla dzieci z rodzin zagrożonych alkoholizmem, korzystających z Ośrodka Wsparcia Dziennego „Kubusie” funkcjonującego przy parafii Św. Jakuba Apostoła w Tuchowie. Przekazano również środki finansowe na organizację IV Biegu Trzeźwości organizowanego przez Stowarzyszenie Sportowe Sokół w Tarnów. W ramach zadania dofinansowane zostały imprezy sportowe służące integracji i rozwojowi społecznemu osób ze środowisk zagrożonych skutkami alkoholizmu: turniej piłki siatkowej kobiet, „Dziecięce Igrzyska Sportowe”, turniej szachowy i turniej piłki plażowej. Ponadto dokonano modernizacji placu zabaw Tuchowie poprzez wykonanie ogrodzenia oraz zakup nowych urządzeń za kwotę 155 000 zł.

- *Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży*

W ramach zadania Komisja wzięła udział w ogólnopolskiej kampanii edukacyjnej pn. „Bezproblemowo - Bezalkoholowo”, „Zachowaj Trzeźwy Umysł” oraz „UWAGA! Dopalacze”, angażując wszystkie świetlice opiekuńczo-wychowawcze prowadzone w gminie Tuchów. Zrealizowano także programy profilaktyczne w szkołach w zakresie uzależnień od alkoholu i innych substancji uzależniających. W klasach VI i VII szkół podstawowych - po uprzednim przeszkoleniu pedagogów - został wprowadzony do realizacji na okres 3 lat Europejski Program Zapobiegania Uzależnieniom *Unplugged*. Zakupiono przedmioty materialne służące promowaniu zdrowego, niezależnego od alkoholu stylu życia, tj. nagrody za udział w Konkursie Wiedzy Pożarniczej, stroje sportowe oraz mundury dla Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych. Dofinansowano organizację obozu Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych w Jodłówce Tuchowskiej. Zakupiono elementy oraz kamizelki odblaskowe dla uczniów klas I ze szkół gminy Tuchów.

- *Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych*

W ramach zadania dofinansowano wydarzenia na rzecz osób ze środowisk zagrożonych alkoholizmem, tj.:

- akcję letnią dla dzieci i młodzieży skupionej przy parafiach i organizacjach kościelnych,
- wieczerzę wigilijną na Tuchowskim Rynku,

- Pikniki: Sanktuaryjny, Rodzinny, Wielopokoleniowy, IV Piknik Szkolny przy Zespole Szkół w Tuchowie, piknik przy Szkole Podstawowej w Trzemesnej, XXII Majówkę dla Matki oraz wyjazd młodzieży na Targi Książki i zawody wędkarskie z okazji Dnia Dziecka.

H. Program Współpracy Gminy Tuchów z organizacjami pozarządowymi

Program Współpracy Gminy Tuchów z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2018 rok został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Tuchowie nr XLV/325/2017 z dnia 29 listopada 2017 r. Prawo do ubiegania się o dotację przysługiwało podmiotom niezaliczanym do sektora finansów publicznych i nie działającym w celu osiągnięcia zysku. Zadania wymienione w Programie realizowano w formie otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych, jak również z inicjatywy organizacji pozarządowych – stowarzyszeń w zakresie:

- powierzania oraz wspierania upowszechniania kultury fizycznej i sportu na terenie gminy Tuchów,
- zapewnienia mieszkańcom gminy aktywnych form spędzania wolnego czasu i wypoczynku,
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- działalności na rzecz integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem ludzi zdrowych,
- działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, działalności na rzecz organizacji pozarządowych,
- angażowania osób do różnorodnych form aktywności fizycznej.

Konkursy ofert na realizację zadań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu zostały ogłoszone w dniach:

- 25 stycznia 2018 r. - w odpowiedzi na konkurs wpłynęło 9 ofert,
- 4 czerwca 2018 r. - w odpowiedzi na konkurs wpłynęła 1 oferta,
- 30 sierpnia 2018 r. - w odpowiedzi na konkurs wpłynęła 1 oferta,
- 4 października 2018 r. - w odpowiedzi na konkurs wpłynęły 2 oferty.

Konkursy te rozstrzygnięto w dniach:

- 23 lutego 2018 r.,
- 4 lipca 2018 r.,
- 26 września 2018 r.,
- 2 listopada 2018 r.,

12 ofert na realizację zadań publicznych zostało złożonych z inicjatywy organizacji (stowarzyszeń) pozarządowych, tj. w trybie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Przy rozpatrywaniu ofert przez komisję powołaną w tym celu przez Burmistrza Tuchowa oceniono:

- możliwość realizacji zadań przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- koszty realizacji zadań publicznych w odniesieniu do ich zakresu rzeczowego,
- proponowaną jakość wykonania zadania publicznego,
- efekty realizacji zadań ze szczególnym uwzględnieniem liczby osób uczestniczących w ich realizacji,
- efekty społeczne prowadzące do aktywizacji i integracji lokalnych społeczności,
- rzetelność i terminowość zadań realizowanych w poprzednich latach przez podmioty

składające ofertę, jeśli takie zadania były realizowane.
Gmina Tuchów zawarła w 2018 r. umowy na ogólną kwotę 258100,00 zł , co przedstawia tabela nr 26.

Tabela nr 26. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Nazwa organizacji	Kwota (zł)	Nazwa zadania
Miejski Klub Sportowy TUCHOVIA Tuchów	110 000	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na terenie miasta Tuchowa
Towarzystwo Sportowe SOKÓŁ Tuchów	15 000	
Uczniowski Klub Sportowy VICTORIA Łowczów	6 000	
Ludowy Klub Sportowy ALFA Siedliska	27 530	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na terenie miejscowości Siedliska
Ludowy Klub Sportowy BIAŁA Lubaszowa	18 000	
Ludowy Karwodrzański Klub Sportowy KARWODRZA	8 000	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na terenie miejscowości Karwodrza
	3 300	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na terenie miejscowości Karwodrza - „Sport dla wszystkich – dzieci, młodzież i dorośli”
	8 500	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na terenie miejscowości Karwodrza - „Sport dla wszystkich
LKS Burzyn	9 000	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na terenie miejscowości Burzyn
Fundacja Dzieło Miłosierdzia im. Św. Zygmunta Gorazdowskiego	3 500	Aktywizacja seniorów z udziałem wolontariatu młodzieżowego - „Między dawnymi i przyszłymi laty”
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział w Tuchowie	2 700	Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym - „Aktywny i zdrowy senior w kulturze i tradycji”
Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Nadzieja” w Tuchowie	4 000	Integracja osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin z wolontariatem - „Szczęśliwe chwile”
Uczniowski Klub Sportowy Grupa Kolarska Four Bike w Siedliskach	12 000	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na terenie miejscowości Siedliska
	10 000	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu – Organizacja zawodów w kolarstwie górskim „MTB XCO TUCHÓW 2018”
Stowarzyszenie „Moje Siedlisko”	3 000	Integracja Stowarzyszenia „Moje Siedlisko” z Grupą PTG „Sokół” Świat Pracy – Wspólne

Nazwa organizacji	Kwota (zł)	Nazwa zadania
		szukanie historii w Piekarach Śląskich i Sandomierzu
Stowarzyszeni „Aktywni Lubaszowianie”	1 600	Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, działalność na rzecz organizacji pozarządowych – Wyjazd studyjny Bieszczady – Polańczyk
Towarzystwo Oświatowe w Buchcicach	3 220	Upowszechnianie sportu wśród dzieci i młodzieży „Za 8 lat na olimpiadę – zajęcia z narciarstwa zjazdowego dla dzieci z Buchcic, Łowczowa, Miesznej Opackiej, Piotrkowic, Lubaszowej i Dąbrówki Tuchowskiej”
Ochotnicza Straż Pożarna w Miesznej Opackiej	4 000	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu w gminie Tuchów, popularyzacja tenisa stołowego, spotkanie z reprezentantami Polski w tenisie stołowym, integracja dzieci i młodzieży, aktywne spędzanie wolnego czasu - „Święto tenisa stołowego w Gminie Tuchów”
Uczniowski Klub Sportowy LIDER w Tuchowie	4 000	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na terenie miasta Tuchowa
Uczniowski Klub Sportowy LIDER w Tuchowie	3 000	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu na terenie miasta Tuchowa – „Wakacje z LIDEREM na sportowo – prowadzenie zajęć sportowych i rekreacyjnych”
Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Przyjaźń” w Karwodrzy	1 750	Integracja osób niepełnosprawnych z ich rodzinami „Spotkanie dwóch pokoleń” - Cykliczne spotkanie z rodzinami mieszkanek Domu Pomocy Społecznej i uczestników środowiskowego Domu Samopomocy i Warsztatu Terapii Zajęciowej.
razem	258 100	

Współpraca pomiędzy Gminą Tuchów a organizacjami pozarządowymi przybierała również formy pozafinansowe, tj.:

- informowano organizacje o aktualnie obowiązujących przepisach,
- promowano działalność organizacji pozarządowych przez stronę internetową Gminy,
- udostępniano tereny do prowadzonej przez organizacje działalności.

Zadania realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi popularyzowały wśród dzieci i młodzieży wzorce i postawy trzeźwego spędzania wolnego czasu i kształtowały postawę proaktywną. Pogłębiały integrację społeczną w regionie z podkreśleniem roli seniora w rodzinie i środowisku. Upowszechniały także kulturę fizyczną, rozwijały sportowo - zwłaszcza w dziedzinie piłki nożnej, piłki siatkowej, kolarstwa górskiego oraz szachów, a także propagowały aktywność ruchową i umysłową na zajęciach pozalekcyjnych, treningowych oraz zawodach w ramach współzawodnictwa sportowego. Dzięki organizacji imprez sportowych w turniejach reprezentowano i promowano gminę Tuchów.

Gmina Tuchów postrzega organizacje pozarządowe oraz podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego jako bardzo cennych partnerów, z którymi zamierza w

dalszym ciągu dążyć do poprawy jakości życia mieszkańców gminy oraz budowy i rozwijania lokalnego społeczeństwa obywatelskiego, rozwijając wspólne poczucie odpowiedzialności za przyszłość gminy.

I. Program wspierania edukacji uzdolnionych dzieci o młodzieży z terenu gminy Tuchów

Program wspierania edukacji uzdolnionych dzieci o młodzieży z terenu gminy Tuchów przyjęty został uchwałą nr XXX/184/2016 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 28 września 2016 r.

Program ma następujące cele:

- 1) wypromowanie dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej,
- 2) wzrost motywacji uczniów do podejmowania działań mających na celu odkrycie własnych uzdolnień oraz do ciągłej pracy nad rozwijaniem talentów i pogłębianiem wiedzy,
- 3) stwarzanie pozytywnych wzorców dla społeczności uczniowskiej lokalnych szkół,
- 4) wzrost motywacji rodziców do wspierania edukacji uzdolnionych dzieci,
- 5) zwiększanie liczby uczestników olimpiad i konkursów przedmiotowych, artystycznych oraz zawodów sportowych,
- 6) wypromowanie gminy Tuchów jako gminy przyjaznej uczniom wybitnie uzdolnionym.

Szczegółowe zasady przyznawania stypendiów określone zostały w uchwale dotyczącej określenia szczegółowych warunków udzielania pomocy dzieciom i młodzieży, form i zakresu tej pomocy oraz trybu postępowania w ramach „Programu wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży z terenu gminy Tuchów”.

Stypendia Burmistrza Tuchowa zostały przyznane po raz pierwszy w 2017 r. Otrzymało je 40 uczniów (na łączną kwotę 10 050 zł, tj. średnio 251 zł na ucznia) ze szkół podstawowych i gimnazjów za wysokie wyniki w nauce oraz za szczególne osiągnięcia naukowe, artystyczne i sportowe uzyskane w roku szkolnym 2016/2017.

W 2018 r. przyznano 49 stypendiów, wydając na ten cel z budżetu Gminy kwotę 11 000 zł (średnio 224 zł na ucznia). W 2018 r. wpłynęło 52 wnioski o stypendia, w tym: 29 uczniów szkół podstawowych, 23 uczniów klas gimnazjalnych. Oceny wniosków dokonała Komisja ds. Opiniowania Wniosków o „Stypendium Burmistrza”, która pozytywnie zaopiniowała 49 wniosków. Po zapoznaniu się z opinią Komisji Burmistrz Tuchowa wydał decyzje o przyznaniu stypendiów: za szczególne osiągnięcia naukowe - 5 uczniom, za wysokie wyniki w nauce - 41 uczniom, za szczególne osiągnięcia artystyczne - 2 uczniom i za szczególne osiągnięcia sportowe - 1 uczniowi. Przyznano 8 stypendiów w wysokości po 350 zł oraz 41 stypendiów w wysokości po 200 zł. Program został zrealizowany w 2018 w całości.

Zainteresowanie programem kształtuje się na poziomie z 2017 r. W 2017 r. złożono 50 wniosków, z tego 10 wniosków nie spełniało wymagań regulaminowych. W 2018 r. złożono 52 wnioski, z tego tylko 3 wnioski zostały negatywnie zaopiniowane. W stosunku do poprzedniego roku liczba uczniów, którzy otrzymali stypendium wzrosła więc o 9 osób. Jak wynika z powyższych danych, można założyć, że utworzenie Programu motywuje uczniów do podejmowania działań mających na celu podniesienie swoich wyników w nauce, jak również do pracy na polu artystycznym i sportowym. Jednak z powodu krótkiego okresu funkcjonowania Programu trudno jest już teraz ocenić wpływ przyznawanych stypendiów na wzrost liczby uzdolnionych dzieci i młodzieży w przyszłości.

XIII. Realizacja uchwał rady Gminy

A. Omówienie ogólne

Rok 2018, ze względu na wybory samorządowe, był rokiem przełomu kadencji organów Gminy Tuchów (2014-2018 i 2018-2023). Podjęto 111 uchwał, w tym: 82 uchwały podjęła Rada Miejska w Tuchowie w kadencji 2014-2018 oraz 29 uchwały - Rada Miejska w Tuchowie w kadencji 2018-2023. Akt prawa miejscowego stanowiło 45 uchwał.

W większości podejmowane były uchwały dotyczące: budżetu Gminy Tuchów oraz wieloletniej prognozy finansowej (12), wyborów samorządowych i nowo wybranych organów Gminy (11), pomocy finansowej na rzecz innych jednostek samorządowych (7) i miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy (6). Większość uchwał podejmowana była z inicjatywy Burmistrza Tuchowa, a 2 - z inicjatywy Przewodniczącego Rady. Podjęto również jedną uchwałę, której inicjatorami byli mieszkańcy prawobrzeżnej części Tuchowa (uchwała w sprawie zniesienia Osiedla Tuchów i utworzenia w jego miejsce Osiedla Tuchów - Lewobrzeżny i Osiedla Tuchów - Prawobrzeżny). Wszystkie podjęte uchwały, do realizacji których został wyznaczony Burmistrz Tuchowa, zostały zrealizowane w zakresie dotyczącym 2018 r. Burmistrz realizował również inne uchwały podjęte przez Radę Miejską w Tuchowie w latach poprzednich.

B. Zestawienie szczegółowe

W 2018 r. podjęto uchwały w sprawie:

- zmian w uchwale nr XLVIII/341/2017 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 28 grudnia 2017 r. - uchwała budżetowa Gminy Tuchów na 2018 rok;
- zmian w uchwale nr XLIII/340/2017 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Wieloletniej prognozy finansowej Gminy Tuchów na lata 2018-2029;
- trybu prac nad projektem uchwały budżetowej;
- oceny aktualności studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na obszarze Gminy Tuchów;
- Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie gminy Tuchów;
- zniesienia Osiedla Tuchów i utworzenia w jego miejsce Osiedle Tuchów - lewobrzeżny i Osiedla Tuchów – prawobrzeżny;
- przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miejscowości: Buchcice, Dąbrówka Tuchowska, Karwodrza, Lubaszowa, Łowczów, Mieszna Opacka, Siedliska, Trzemesna oraz Zabłędza;
- udzielenia pomocy finansowej na rzecz Województwa Małopolskiego z przeznaczeniem na wspólną realizację zadania inwestycyjnego pn. „Obwodnica Tuchowa”;
- utworzenia na terenie gminy Tuchów odrębnych obwodów głosowania w wyborach do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m. st. Warszawy oraz w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, zarządzonych na dzień 21 października 2018 r.;
- określenia szczegółowych warunków udzielania pomocy dzieciom i młodzieży, form i zakresu tej pomocy oraz trybu postępowania w ramach „Programu wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży z terenu gminy Tuchów”;
- przyjęcia Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Tuchów;

- wskazania imienia Szkole Podstawowej w Karwodrzy;
- przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miejscowości Burzyn;
- przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miasta Tuchowa;
- przyjęcia projektu Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków i przekazania go do zaopiniowania organowi regulacyjnemu;
- określenia szczegółowych warunków udzielania pomocy dzieciom i młodzieży, form i zakresu tej pomocy oraz trybu postępowania w ramach „Programu wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży z terenu gminy Tuchów”;
- przyjęcia Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Tuchów;
- zmiany uchwały nr LVI/397/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 27 czerwca 2018 r. w sprawie określenia wysokości opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego przez dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 6 lat w prowadzonym przez Gminę Tuchów przedszkolu publicznym, oddziałach przedszkolnych, w czasie przekraczającym wymiar zajęć bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki;
- emisji obligacji oraz zasad ich zbywania, nabywania i wykupu;
- zmiany Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie;
- określenia wysokości opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego przez dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 6 lat w prowadzonym przez Gminę Tuchów przedszkolu publicznym, oddziałach przedszkolnych, w czasie przekraczającym wymiar zajęć bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki;
- przyjęcia Gminnego programu wspierania rodziny w gminie Tuchów na lata 2018 – 2020;
- przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miejscowości: Buchcice, Dąbrówka Tuchowska, Karwodrza, Lubaszowa, Łowczów, Mieszna Opacka, Siedliska, Trzemesna oraz Zabłędza;
- przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miejscowości: Jodłówka Tuchowska, Piotrkowice;
- uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów, dla miasta Tuchowa;
- przyjęcia Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Tuchów;
- ustalenia wynagrodzenia dla Burmistrza Tuchowa;
- zmiany uchwały nr XLIX/353/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 31 stycznia 2018 r. przyjęcia regulaminu Programu dla mieszkańców Gminy Tuchów na dotację do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych - paliwa stałe;
- zmiany uchwały nr XLIX/352/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 31 stycznia 2018 r. przyjęcia regulaminu Programu dla mieszkańców Gminy Tuchów na dotację do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych - paliwa gazowe i biomasa;
- ustalenia zasad usytuowania na terenie Gminy Tuchów miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych;
- ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Tuchów;

- zbycia nieruchomości niezabudowanej stanowiącej własność gminy Tuchów;
- dopłaty do grup taryfowych odbiorców usług wodociągowo-kanalizacyjnych;
- zbycia nieruchomości niezabudowanej stanowiącej własność gminy Tuchów;
- absolutorium z tytułu wykonania budżetu Gminy Tuchów za 2017 rok;
- zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2017 rok oraz sprawozdania z wykonania budżetu Gminy Tuchów za 2017 rok;
- zbycia nieruchomości niezabudowanej stanowiącej własność gminy Tuchów;
- rozpatrzenia skargi;
- udzielenia pomocy finansowej na rzecz Powiatu Tarnowskiego z przeznaczeniem na sfinansowanie kosztów budowy dwóch wielofunkcyjnych boisk sportowych w pobliżu Domu Wczasów Dziecięcych w Jodłówce Tuchowskiej;
- udzielenia pomocy finansowej na rzecz Powiatu Tarnowskiego z przeznaczeniem na sfinansowanie kosztów wymiany nawierzchni urazogennej na bezpieczną boiska przy Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika w Tuchowie;
- przyjęcia „Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Tuchów na rok 2018”;
- podziału gminy Tuchów na stałe obwody głosowania, ustalenia ich numerów, granic oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych;
- zbycia nieruchomości niezabudowanej stanowiącej własność gminy Tuchów;
- uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów;
- uchwalenia, Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych będących w posiadaniu Spółki Komunalnej „Dorzecze Białej” Sp. z o.o. w Tuchowie na lata 2018-2021;
- udzielenia pomocy finansowej na rzecz Powiatu Tarnowskiego z przeznaczeniem na współfinansowanie programu zdrowotnego dotyczącego profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) w Małopolsce;
- udzielenia pomocy finansowej na rzecz Powiatu Tarnowskiego z przeznaczeniem na współfinansowanie programu zdrowotnego dotyczącego profilaktyki zakażeń pneumokokowych w Małopolsce;
- rozpatrzenia skargi;
- wyrażenia zgody na użyczenie nieruchomości gruntowej będącej w trwałym zarządzie;
- zmiany uchwały nr XLIX/353/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 31 stycznia 2018 r. w sprawie przyjęcia regulaminu Programu dla mieszkańców Gminy Tuchów na dotację do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych - paliwa stałe;
- zmiany uchwały nr XLIX/352/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 31 stycznia 2018 r. w sprawie przyjęcia regulaminu Programu dla mieszkańców Gminy Tuchów na dotację do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych - paliwa gazowe i biomasa;
- emisji obligacji oraz zasad ich zbywania, nabywania i wykupu emisji obligacji oraz zasad ich zbywania, nabywania i wykupu;
- podziału gminy Tuchów na okręgi wyborcze w wyborach do Rady Miejskiej w Tuchowie, ustalenia ich numerów i granic oraz liczby radnych wybieranych w każdym okręgu;
- przyjęcia regulaminu Programu dla mieszkańców Gminy Tuchów na dotację do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych - paliwa stałe;

- przyjęcia regulaminu Programu dla mieszkańców Gminy Tuchów na dotację do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych - paliwa gazowe i biomasa;
- zmiany uchwały nr XLVIII/337/2017 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie trybu udzielania i rozliczania dotacji udzielanych publicznym i niepublicznym przedszkolom, innym formom wychowania przedszkolnego oraz szkołom, w tym szkołom podstawowym, w których zorganizowano oddział przedszkolny prowadzonym na terenie Gminy Tuchów, trybu przeprowadzania kontroli prawidłowości pobrania i wykorzystania tych dotacji oraz terminu i sposobu rozliczenia ich wykorzystania;
- określenia zasad udzielania i rozmiaru obniżek tygodniowego, obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycielom, którym powierzono stanowisko kierownicze w przedszkolach i szkołach, dla których organem prowadzącym jest Gmina Tuchów, określenia tygodniowego, obowiązkowego wymiaru godzin dla pedagogów, psychologów, logopedów i doradców zawodowych;
- przyjęcia Regulaminu ustalania niektórych składników wynagradzania oraz dodatków dla nauczycieli;
- wyrażenia zgody na odstąpienie od obowiązku przetargowego trybu zawarcia umowy dzierżawy;
- udzielenia pomocy finansowej na rzecz Powiatu Tarnowskiego z przeznaczeniem na współfinansowanie programu zdrowotnego dotyczącego profilaktyki zakażeń pneumokokowych w Małopolsce;
- udzielenia pomocy finansowej na rzecz Gminy Miasta Tarnowa z przeznaczeniem na sfinansowanie części kosztów funkcjonowania Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowie – Filia w Tuchowie;
- udzielenia pomocy finansowej na rzecz Gminy Miasta Tarnowa z przeznaczeniem na sfinansowanie kosztów zatrudnienia nauczycieli – instruktorów Pałacu Młodzieży w Tarnowie do prowadzenia zajęć judo;
- rozpatrzenia skargi;
- Uchwała budżetowa Gminy Tuchów na 2019 rok;
- przyjęcia wieloletniej prognozy finansowej Gminy Tuchów na lata 2019-2032;
- przyjęcia planów pracy Komisji Rady Miejskiej na 2019 rok;
- przyjęcia planu pracy Rady Miejskiej na 2019 rok;
- ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Tuchów;
- ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały dotyczącej szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi;
- przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Tuchów na rok 2019;
- zmiany uchwały nr LVII/406/2018 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 1 sierpnia 2018 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Tuchów dla miasta Tuchowa;
- zbycia prawa współwłasności w nieruchomości zabudowanej;
- przystąpienia Gminy Tuchów do Stowarzyszenia - Zielony Pierścień Tarnowa z siedzibą w Skrzyszowie jako członek wspierający;
- dopłaty do grup taryfowych odbiorców usług wodociągowo-kanalizacyjnych;

- powołania komisji doraźnej Rady Miejskiej w Tuchowie;
- powołania składów osobowych stałych komisji Rady Miejskiej w Tuchowie;
- zmian w uchwale nr XXI/177/2008 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 25 czerwca;2008 r. w sprawie przystąpienia Gminy do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju” z siedzibą w Tuchowie;
- przyjęcia sprawozdania z realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Tuchów na lata 2016-2021 za 2017 rok;
- podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania pomocy w zakresie dożywiania w formie świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup żywności lub posiłku oraz określenia zasad zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023;
- programu współpracy Gminy Tuchów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450,630,723,1365) na rok 2019;
- ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie trybu udzielania i rozliczania dotacji udzielanych publicznym i niepublicznym przedszkolom, innym formom wychowania przedszkolnego oraz szkołom, w tym szkołom podstawowym, w których zorganizowano oddział przedszkolny prowadzonym na terenie Gminy Tuchów, trybu przeprowadzania kontroli prawidłowości pobrania i wykorzystania tych dotacji oraz terminu i sposobu rozliczenia ich wykorzystania;
- ustalenia wynagrodzenia dla Burmistrza Tuchowa;
- powołania stałych komisji Rady Miejskiej w Tuchowie oraz określenia przedmiotu ich działania;
- ustalenia niektórych czynności dla Wiceprzewodniczącego Rady Miejskiej w Tuchowie;
- wyboru wiceprzewodniczących Rady Miejskiej w Tuchowie;
- wyboru Przewodniczącego Rady Miejskiej w Tuchowie.

XIV. Współpraca Gminy z podmiotami zewnętrznymi

A. Gmina w stowarzyszeniach

Na koniec 2018 r. Gmina Tuchów należała do następujących stowarzyszeń:

- Lokalna Organizacja Turystyczna „Tarnowska Organizacja Turystyczna”, ul. Wałowa 2/12, 33-100 Tarnów,
- Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski, pl. Wszystkich Świętych ¾, 31-006 Kraków,
- Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, ul. Chopina 10, 33-170 Tuchów,
- Stowarzyszenie - Zielony Pierścień Tarnowa, 33-156 Skrzyszów 335 A,
- Stowarzyszenie Króla Kazimierza Wielkiego, 87-820 Kowal, ul. Zamkowa 4.

Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski

Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski jest największą polską regionalną organizacją samorządową. Zostało założone w 1991 r. Zrzesza obecnie blisko 100 gmin i powiatów z terenu województw: małopolskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego i części śląskiego (obszar historycznej Małopolski).

Tarnowska Organizacja Turystyczna

Organizacja pod nazwą „Tarnowska Organizacja Turystyczna” (w skrócie LOT TOT) powstała w 2011 r. jako szósta w województwie małopolskim i jedyna dla subregionu tarnowskiego Lokalna Organizacja Turystyczna. Zasięgiem swojej działalności obejmuje powiaty: brzeski, bocheński, dąbrowski, tarnowski i miasto Tarnów. LOT TOT - analogicznie jak działająca na poziomie województwa małopolskiego regionalna organizacja turystyczna - jest organizacją współpracy samorządu terytorialnego (zwłaszcza samorządu szczebla powiatowego lub gminnego) i lokalnej branży turystycznej (szeroko rozumianej ze względu na heterogeniczny charakter gospodarki turystycznej) w zakresie promocji turystycznej obszaru działalności tej organizacji, a w szczególności kreowania, tworzenia, promocji i rozwoju lokalnych produktów turystycznych..

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju (Lokalna Grupa Działania)

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju zostało powołane w 2006 r. w celu stymulowania lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich oraz włączania partnerów społecznych oraz gospodarczych do planowania i wdrażania lokalnych projektów. Działania Stowarzyszenia mają na celu lepsze wykorzystanie potencjału rozwojowego terenów wiejskich, poprawię ich konkurencyjności jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, a także przyczynianie się do aktywizacji oraz współpracy mieszkańców wsi.

Stowarzyszenie działa jako tzw. Lokalna Grupa Działania utworzona i funkcjonująca w ramach realizowanych programów rozwoju obszarów wiejskich ze środków UE, w partnerstwie trójsektorowym, tj. składającym się z przedstawicieli władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców. Zrzesza osoby fizyczne działające w ramach sektora publicznego (partnerów publicznych: instytucje reprezentujące administrację rządową i samorządową), sektora społecznego (partnerów społecznych: organizacje pozarządowe) oraz sektora gospodarczego (partnerów gospodarczych: przedsiębiorców, gospodarstwa rolne i organizacje zrzeszające podmioty gospodarcze) z obszaru gmin Ryglice, Tuchów, Szerzyny, Rzepiennik Strzyżewski i Gromnik.

B. Udziały Gminy w spółkach prawa handlowego

Na koniec 2018 r. Gmina Tuchów posiadał udziały w 3 podmiotach rynku kapitałowego o łącznej wartości 29 394 000 zł, tj.

- Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego - 1 akcja w cenie jednostkowej 5 000,00 zł - wartość 5 000,00 zł.
- Małopolski Rynek Hurtowy S.A. - 100 akcji w cenie jednostkowej 30,00 zł - wartość 3 000,00 zł,
- Spółka Komunalna „Dorzecze Białej” Sp. z o.o. – 29 386 akcji w cenie jednostkowej 1000,00 zł - wartość 29 386 000,00 zł.

Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (TARR S.A.) jest wyspecjalizowaną instytucją rozwoju regionalnego, która działa we współpracy z władzami państwowymi i lokalnymi oraz instytucjami, organizacjami i podmiotami gospodarczymi, a także instytucjami oraz placówkami naukowymi i kulturalnymi. TARR S.A. została utworzona w 1995 r. Zajmuje się realizacją przedsięwzięć stymulujących rozwój społeczny i gospodarczy regionu tarnowskiego, wspomaganie procesów restrukturyzacyjnych i prywatyzacyjnych sektora publicznego, wpieraniem przedsięwzięć związanych z ekologią i ochroną środowiska naturalnego, jak również realizacją przedsięwzięć służących tworzeniu nowych miejsc pracy, konsolidacji lokalnych środowisk gospodarczych oraz pozyskiwaniem środków krajowych i zagranicznych na realizację regionalnych przedsięwzięć gospodarczych i ekologicznych. Od 1997 r. TARR S.A. jest członkiem Krajowego Systemu Usług (KSU) - ogólnopolskiej sieci regionalnych ośrodków wspierania biznesu, które świadczą usługi doradcze, szkoleniowe, informacyjne, finansowe i inne dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Małopolski Rynek Hurtowy SA powstał w dniu 20 grudnia 1996 r., pierwotnie jako Rolno-Towarowy Rynek Hurtowy „Giełda Tarnowska” S.A. Przedmiotem jego działalności jest:

- obsługa i wynajem nieruchomości własnych,
- magazynowanie, składowanie i przechowywanie oraz konfekcjonowanie towarów,
- sprzedaż hurtowa płodów rolnych i żywych zwierząt,
- sprzedaż hurtowa owoców i warzyw,
- organizowanie i prowadzenie pośrednictwa działalności handlowej płodów rolnych,
- organizowanie i prowadzenie pośrednictwa działalności handlowej produktów rolno-spożywczych, ogrodnictwa i przemysłowych do produkcji rolnej,
- organizacja i prowadzenie sieci informatycznej i telekomunikacyjnej dla powstania bazy danych dotyczącej rynku płodów rolnych i artykułów pochodzenia rolniczego,
- tworzenie ośrodków kompletacji, konfekcjonowania i przetwórstwa towarów rolnych,
- organizowanie szkoleń dla rolników, grup producenckich, producentów rolnych, przedsiębiorców i mających na celu tworzenie centrów przedsiębiorczości wiejskiej.

Spółka Komunalna „Dorzecze Białej” Sp. z o.o.

Spółka Komunalna „Dorzecze Białej” Sp. z o.o. powstała w 2004 r. dzięki porozumieniu 4 Gmin: Tuchów, Ryglice, Ciężkowice i Rzepiennik Strzyżewski, zmierzających do realizacji wspólnego celu, jakim było uporządkowanie oraz modernizacja urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na ich terenie, poprzez rozbudowę systemu kanalizacyjnego i wodociągowego. Asumptem do porozumienia było pojawienie się możliwości skorzystania z ze środków Unii Europejskiej, przeznaczanych wówczas na duże projekty, obejmujące swym zasięgiem kilka jednostek samorządu terytorialnego.

Do wiodących działalności Spółki należą:

- pobór i uzdatnianie wody, z wyjątkiem działalności usługowej,

- działalność usługowa w zakresie rozprowadzania wody,
- wykonywanie robót ogólnobudowlanych w zakresie obiektów liniowych: rurociągów, linii elektroenergetycznych, elektroinstalacyjnych i telekomunikacyjnych - przesyłowych,
- wykonywanie instalacji wodnokanalizacyjnych,
- budowa pozostałych obiektów inżynierii wodnej,
- wywóz śmieci i odpadów,
- unieszkodliwianie odpadów,
- usługi sanitarne i pokrewne,
- odprowadzanie ścieków.

Tabela nr 27. Zestawienie kapitału Spółki Komunalnej „Dorzecze Białej” Sp. z o.o

Gmina	Kwota udziałów (zł)	Liczba głosów udziałowców
Tuchów	29 386 000,00	29 386
Ciężkowice	11 181 000,00	11 181
Ryglice	12 027 000,00	12 027
Rzepiennik Strzyżewski	5 425 000,00	5 425
razem	58 019 000,00	58 019

C. Współpraca zagraniczna

Gmina Tuchów jest prekursorem współpracy zagranicznej i od kilkunastu lat współpracuje z kilkoma miastami europejskimi organizując tzw. Międzynarodowe Spotkania Miast Bliźniaczych. W 2010 r. odbyło się jedenaste takie spotkanie. Partnerami Tuchowa są następujące samorzady zagraniczne: Illingen (Niemcy), Pettenbach (Austria), Mikulov (Czechy), Detva (Słowacja), Baranivka (Ukraina), Saint-Jean de Braye (Francja), Martfu (Węgry) oraz Tautii Magheraus (Rumunia). Niewiele miast o takiej wielkości i liczbie mieszkańców ma 8 partnerów i – co najważniejsze – utrzymuje z nimi stałą współpracę.

Współpraca pomiędzy miastami partnerskimi obejmuje: wymiany młodzieży, mieszkańców, grup oraz zespołów artystycznych i sportowych. Prowadzona jest również wymiana doświadczeń w obszarze samorządów lokalnych, rozwoju turystyki, promocji i przedsiębiorczości. Współpraca ta realizowana jest poprzez wizyty władz samorządowych, seminaria, konferencje, wizyty grupowe mieszkańców, a także imprezy kulturalne, sportowe i promocyjne.

W 2018 r. odbyło się XIX Międzynarodowe Spotkanie Miast Bliźniaczych pt. „W wartościach dziedzictwa kulturowego Europy perspektywa jej przyszłości”. Spotkanie to finansowane było przez Komisję Europejską w ramach Programu Partnerstwo miast – Europa dla obywateli. W ramach projektu zrealizowane zostały następujące zadania:

- debata obywatelska pt.: „Nowe wyzwanie w UE i obywatelska odpowiedzialność za jej kształt”, „Tolerancja i współdziałanie obywateli małych miast Europy to dobre praktyki na przyszłość”,
- Szlakiem dziedzictwa kulturowego – Kopalnia Soli w Bochni – wizyta studyjna,
- międzynarodowa konferencja pt. „Bilans na plus – Europa kultury, przyszłości”, „Dziedzictwo i potencjał kulturowy płaszczyzną wzmacniania więzi pomiędzy obywatelami i narodami Europy”,
- seminarium metodyczne pt.: „W przestrzeni dialogu jest miejsce dla każdego obywatela i jego głos. Wartość dodana, międzykulturowość i jej dziedzictwo – 20 lat współpracy Tuchowa z miastami partnerskimi”,

- międzynarodowy happening pn.: „Dziedzictwo, tradycja i współczesne nurty kultury – drogami tradycji do autostrady kultury współczesnej”,
- koncert muzyczny pt. „Narodowe i europejskie muzyczne pejzaże osadzone w tradycjach kultury europejskiej”,
- panel dyskusyjny pt. „Otwarcie na nowy czas europejski, zdeterminowani do wzmacniania solidaryzmu pomiędzy narodami – idee UE, ważna sprawa na przyszłość”.

Ponadto odbył się koncert międzynarodowy, w którym wystąpiła młodzieżowa orkiestra z Tautii-Magheraus, orkiestra dęta z Detvy i grupa taneczna z Martfu.

D. Współpraca z innymi jednostkami samorządowymi i wojewodą

Burmistrz prowadził w 2018 r. szeroką współpracę z innymi jednostkami samorządowymi poprzez realizację wspólnych przedsięwzięć, w tym drogowych: modernizacji drogi Karwodrza-Skrzyszów (z powiatem tarnowskim i gminą Skrzyszów), modernizacja dróg powiatowych. Była to również współpraca w ramach Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju (z gminami: Gromnik, Rzepiennik Strzyżewski, Ryglice i Szerzyny) czy w ramach Spółki Komunalnej "Dorzecze Białej" Sp. z o.o. (z gminami: Ciężkowice, Ryglice, Szerzyny i Rzepiennik Strzyżewski). Współpraca dotyczyła również realizacji wspólnych zadań z samorządem województwa małopolskiego, w tym rozpoczętej, największej inwestycji drogowej tj. budowie obwodnicy Tuchowa czy pozyskiwaniu środków unijnych na realizację innych inwestycji. Dobrze współpraca układała się z Wojewodą Małopolskim w zakresie realizacji zadań zleconych z administracji rządowej (zadania z zakresu USC, ewidencji ludności, opieki społecznej) czy zadań drogowych, w ramach uzyskanego wsparcia finansowego na usuwanie skutków klęsk żywiołowych w Gminie czy realizację Rządowego Programu na rzecz Rozwoju oraz Konkurencyjności Regionów poprzez Wsparcie Lokalnej Infrastruktury Drogowej oraz realizację remontów dróg transportu rolnego z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

XV. Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa, w tym gminy Tuchów, przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, a także przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli, godzącymi w ogólnie-przyjęte normy postępowania.

W 2018 r. na terenie gminy Tuchów nie wystąpiły zjawiska zakłócające bezpieczeństwo.

Ochotnicze Straże Pożarne

Na terenie gminy Tuchów zlokalizowanych jest 11 ochotniczych straży pożarnych (dalej jako „OSP”) oraz Posterunek Czasowy Państwowej Straży Pożarnej, który stanowi profesjonalne wsparcie przez siły PSP działań jednostek OSP w zakresie likwidacji pożarów, a także działań ratownictwa technicznego. Jednostek OSP nie ma w Zabłędzy i Trzemesnej. Jednostki posiadają na swoim wyposażeniu 17 samochodów pożarniczych, z tego 9 posiada zbiorniki ze środkiem gaśniczym.

W 2018 r. Gmina Tuchów ponosiła wydatki na działalność bojową OSP, które objęły głównie: zakup paliwa, olejów, części zamiennych do samochodów, sprzętu przeciwpożarowego, umundurowania, energii elektrycznej i opału na ogrzewanie remiz, a także konserwacje, przeglądy techniczne i naprawy samochodów i sprzętu

przeciwpożarowego, ubezpieczenie pojazdów pożarniczych i strażaków, przeprowadzenie badań lekarskich strażaków oraz wypłatę ekwiwalentów za udział strażaków w akcjach ratowniczych i szkoleniach. W 2018 r. Gmina poniosła wydatki w formie dotacji celowych dla Ochotniczych Straży Pożarnych w Dąbrówce Tuchowskiej, Jodłówce Tuchowskiej, Łowczowie, Siedliskach i Tuchowie w łącznej kwocie 371 180,00 zł. Na sfinansowanie wydatków w formie dotacji dla OSP w Dąbrówce Tuchowskiej na zakup odzieży ochronnej do działań bojowych, w Tuchowie na zakup radiotelefonów analogowo-cyfrowych z zestawem podhełmowym i w Łowczowie na zakup systemu selektywnego wybierania Gmina Tuchów otrzymała dotację od Województwa Małopolskiego w ramach programu pn. „Bezpieczna Małopolska 2018” w wysokości 13 990,00 zł. Na sfinansowanie wydatków w ramach dotacji dla OSP w Siedliskach na odnowę remizy strażackiej Gmina Tuchów otrzymała dotację od Województwa Małopolskiego w ramach programu pt. „Małopolskie Remizy 2018” w wysokości 20 780,00 zł.

Ochrona przeciwpowodziowa

Gmina Tuchów posiada magazyn przeciwpowodziowy wyposażony w podstawowy sprzęt, który może zostać wykorzystany do prowadzenia działań podczas zdarzeń związanych z intensywnymi opadami deszczu lub powodzią a także usuwania ich skutków. W magazynie znajdują się m.in. worki na piasek, łopaty, miotły, płaszcze przeciwdeszczowe, spodniobuty, obuwie gumowe, wiadra itp. Jednostki ochotniczych straży pożarnych posiadają na swoim wyposażeniu sprzęt, który również może zostać wykorzystany przy tego typu działaniach, w tym m.in. pompy szlamowe, agregaty prądotwórcze oraz zapory przeciwpowodziowe.

W lutym 2018 r. w ramach działań prewencyjnych zapobiegających piętrzeniu się wody podczas powodzi przeprowadzono prace na terenie międzywała (przy ulicy Podwałe w Tuchowie). Zakresem prac objęto obszar ok. 1,5 ha, który oczyszczono z porastającej roślinności oraz wyrównano przy użyciu ciężkiego sprzętu. W ramach bieżących prac pielęgnacyjnych teren ten jest koszony i utrzymywany w czystości.

W ramach rocznego przeglądu stanu wałów i budowli przeciwpowodziowych, zorganizowanego przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, w spotkaniu uczestniczył pracownik Urzędu Miejskiego w Tuchowie. Konsekwencją spotkania i uwag wniesionych przez przedstawiciela Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie rozpoczęto w 2018 r. prace związane z oczyszczaniem brzegów koryta rzeki Biały w okolicach mostu przy ulicy Tarnowskiej w Tuchowie i wykonano dodatkowe koszenie roślinności porastającej wały przeciwpowodziowe.

Obrona cywilna

Na terenie gminy Tuchów zlokalizowany jest magazyn sprzętu obrony cywilnej, który jest zarządzany i wyposażony w sprzęt przekazany przez Wojewodę Małopolskiego.

Działalność prewencyjna

Gmina Tuchów za pośrednictwem lokalnych mediów, tj. „Kurier Tuchowski”, strony internetowej Gminy oraz profili na portalach społecznościowych włączała się w ogólnopolskie kampanie społeczne: „Stop pożarom traw” oraz „Czujka na straży Twojego bezpieczeństwa”.

System alarmowania i ostrzegania mieszkańców

W 2018 r. zakończono modernizację systemu alarmowania mieszkańców. W ramach prowadzonych od 2016 r. działań zamontowano 8 systemów selektywnego alarmowania, dzięki czemu na terenie gminy Tuchów zlokalizowanych jest 10 systemów alarmowania ludności uruchamianych radiowo lub ręcznie i 1 syrena uruchamiana ręcznie. Są one połączone z jednostkami włączonymi do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

W 2018 r. przeprowadzono dwa testy sprawności systemu alarmowania.

W zakresie zarządzania kryzysowego w 2018 r. wydatkowano środki na utrzymanie stałej gotowości agregatów prądotwórczych dla potrzeb zabezpieczenia budynków administracyjnych, opiekę serwisową stacji pomiarowej monitoringu rzeki Biała wraz z kamerą oraz utrzymanie serwisu SMS „Pogodynka” służącego do wczesnego ostrzegania o zagrożeniach związanych z niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi.

XVI. Podsumowanie

Stan Gminy Tuchów na koniec 2018 r. to wynik nie tylko działania organów Gminy, jakimi są, Burmistrz Tuchowa i Rada Miejska w Tuchowie, ale również wielu pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych i pomocniczych. To również wypadkowa działań poprzedników zarządzających Gminą Tuchów, m.in. ich polityka podatkowa, inwestycyjna i dotycząca planowania przestrzennego. Nie bez znaczenia są również czynniki zewnętrzne warunkujące to, jak wygląda dziś sytuacja tuchowskiego samorządu. To przede wszystkim warunki makroekonomiczne, które w głównej mierze kształtuje polityka państwa, mające bezpośredni wpływ na finanse Gminy (dochody podatkowe, subwencje). Do czynników tych należy również zaliczyć współpracę z samorządami wyższego szczebla oraz wojewodą, a także dostępność funduszy zewnętrznych (w tym unijnych). Olbrzymie znaczenie ma również współpraca pomiędzy samymi organami Gminy, tj. pomiędzy Burmistrzem Tuchowa i Radą Miejską w Tuchowie, które mają ogromny wpływ na stan gminy i jej rozwój. Organ wykonawczy, czyli Burmistrz, przygotowuje i realizuje budżet na dany rok, który zatwierdzany jest przez organ stanowiący, czyli Radę Gminy. Już na tym etapie, mimo odmiennych ról (uchwałodawcza i wykonawcza) uwidacznia się wspólne działanie tych organów, które dążą do realizacji tego samego celu, jakim jest rozwój gminy w zakresie poprawy jakości życia jej mieszkańców. Wspólne działanie to m.in. podejmowanie działań organów Gminy, takich jak np. decydowanie o wysokości podatków i innych danin mających wpływ na wysokość budżetu, przekształcaniu lub likwidacji szkół, wprowadzaniu ograniczeń dotyczących kosztów bieżących, to wreszcie decydowanie o inwestycjach, zarówno tych mających potencjał prorozwojowy oraz takich, które zaspokajają tylko ambicje lokalnych społeczności.

Niniejszy Raport ma charakter prezentacji dokonań poprzedniego władarza Gminy Tuchów, piastującego urząd do dnia 20 listopada 2018 r., oraz - od tego dnia do końca grudnia 2018 r. - aktualnie urzędującej Burmistrz Tuchowa. Dokonania te zostały zobrazowane poprzez przedstawienie realizacji strategii, programów i uchwał, które obejmowały rozpatrywany okres. Przedstawia on opis realizacji działań Burmistrzów w kluczowych obszarach, takich jak: finanse Gminy, mienie komunalne, ład przestrzenny, oświata i edukacja, polityka społeczna, kultura, sport i rekreacja oraz rozwój gospodarczy. W każdym z obszarów widać działania objawiające się realizowaniem zakładanych wskaźników i celów stawianych w rozpatrywanym okresie, tj. w roku 2018.

Z punktu widzenia prezentowanych działań w Raporcie rok 2018 r. obfitował w wiele pozytywnych przedsięwzięć przyczyniających się do rozwoju gminy Tuchów oraz podnoszących komfort życia jej mieszkańców. Rok 2018 to szereg inwestycji, których wartość wyniosła blisko 7,5 mln zł, z czego blisko 5,5 mln zł finansowane było ze środków zewnętrznych. Największe z tych przedsięwzięć, dotyczy sportu i rekreacji (projekt pn. „Przebudowa stadionu MKS Tuchovia wraz z zagospodarowaniem »Skałki« w celu

utworzenia ścieżki rekreacyjnej”). Inwestycje objęły też m.in. działanie w zakresie poprawy stanu jakości powietrza poprzez realizowane programy wymiany kotłów, czy wreszcie realizację wielu inwestycji drogowych, jak chociażby długo oczekiwanej, największej w historii Tuchowa inwestycji drogowej tj. budowy obwodnicy. To również, modernizacja dróg gminnych oraz rozpoczęcie działań zmierzających do modernizacji drogi Karwodrza-Skrzyszów oraz wiele innych działań szeroko omówionych w niniejszym Raporcie.

Rok 2018 to także trudny okres rosnących kosztów funkcjonowania oświaty oraz powiększania się luki finansowej w systemie gospodarowania odpadami. W tych właśnie obszarach należy niezwłocznie podjąć działania zmierzające do poprawy sytuacji gminy.

Magdalena Marszałek
Burmistrz Tuchowa